

Kisah Para Rasul

Yesus me menaa yadoonaa seta bagee yuwa me Roh pesee kaa ukuwanaa, peenaa seta menaa

Mee kapogee mee ko Lukas me Teopilus see mée to paagoo wiyaagoo yaebemaata kapogee. Lukas me petamarii kapogee mee ko Yesus kabata yoo kaama epoo to woodoo pakaa-seometa yoo too yaayupii da kuwa Wa me ukuwanaa, peenaa seta menaa yuwa uduma yaebemaata.

Mee kapogee yiba menaa kuwa ko Yesus pakaa-seometa kaama woodoo Wa me topenaa seta bagee yuwa Roh Kudus okoo yiba esee-aweta kaama omaago ma ukuwanaa, peenaa seta menaa kuwa. Yesus me topenaa seta bagee kuwa eto mee kapogee yiba Yesus me menaa yadoonaa seta bagee see ekaa mee ebeamaata, ogei menaa kaa rasul see ekaa weeyaa.

Pasal 1-12 yiba ko okoo me Israel magaa kaa petamarii yadoonaa seta menaa agoo, kuwa ko Yerusalem magaa ma, Yudea wee kaa magaa ma, Samaria wee kaa magaa ma kuwa magaa kuwa kaa yadoonaa segee seta menaa topa. Pasal 13-28 yiba ko mée tomaa-tomaa apanaa yuwa okoo me magaa kaa yadoonaa segee naadi kaama beesekaa Roma magaa kaa too yadoonaa seta menaa topa. Okoo me kuwa menaa yadoonaa segee seta kuwa Yahudi bagee yuwa me be, Musa me menaa kuwa sikii yoka naadi okoo wegee-wegee seta. Kiya okoo Roh pesee kaa makii taa, Yesus mee mikee Ebo Kristus ii see menaa mee kisee too yaweganaa segee seta. Lukas waa miya Paulus ma epo peenaa seta. Kuwa epo peenaa seta menaa kuwa ko pasal 16, 20, 21, 27, 28 kuwa yiba agoo.

Paulus wa me kuwa menaa yadoonaa seta kuwa ko eta wedo. Eta wedo yadoogeeta kaama mée me Yesus me doometa menaa be kaa Paulus mee peneata Roma magaa kaa Ebo Kaisar paagoo badaa maata. Mee kaama asii menaa kuwa mee kapogee yiba ebeano taa.

Yesus mee epoo to woodoo pakaa-seometa kaama woodoo tahun amaamo waa naa omemaata tahun 63 mee yiba mokoo Lukas me mee kapogee yaebeamaata.

Mee kapogee yiba mena kutuu yuwa kuwa ko kisee:

1:1-26 Petamanii menaa ma, Roh mee diitoo taai see aseta menaa ma

2:1-8:3 Roh mee eseta kaama Yerusalem magaa kaa Yesus me menaa yadoonaa seta menaa

8:4-12:25 Yudea wee kaa magaa kaa ma, Samaria magaa kaa ma Yesus me menaa yadoonaa seta menaa

13:1-14:28 Paulus me Yesus me menaa yadoonaa seta kuwa petamanii etaa kaa menaa

15:1-35 Yerusalem magaa kaa ebo menaa daakomeeta menaa

15:36-18:22 Paulus me Yesus me menaa yadoonaa seta kuwa wiyagoo to etaa kaa menaa

18:23-21:16 Paulus me Yesus me menaa yadoonaa seta kuwa wedaagoo to etaa kaa menaa

21:17-26:32 Yahudi bagee me Paulus peneata Yerusalem magaa kaa ma, Kaisarea magaa kaa ma kiyoo digiyoo ee yiba dogeamaata kaama wa me wegagee seta menaa

27:1-28:31 Paulus mee Roma magaa kaa badaa maata menaa

¹ Epao, Teopilus. Eto mee kapogee mee ko ni me wiyagoo to kapogee kaebeataaka. Ni me petamanii kaebeamaama kapogee mee ko Yesus me ukuwanaa, peenaa seta menaa yuwa ma, Wa me mée topenaa seta menaa

yuwa ma kuwa uduma petamanii kaama kisee too ² epoo to woodoo badaa maageemi yoo too kuwa menaa yuwa uduma daamaa kaebeamaama. Kuwa ko Waa epoo to woodoo badaa magaano taa kaboo Wa me menaa nadoon-aasi naadi wiginta bagee yuwa paagoo "Kisee ukuwaai, kisee ukuwaai" see menaa eebaa kuwa Roh Kudus me pesee kaa daamaa ase-manee seta. ³ Waa boodi ma boota kaama aya andoo peemi woodoo Wa me menaa yadoonaa seta bagee yuwa paagoo peenaa seta. Okoo me Waa mikee aya andoo peepi ii see gaasi naadi agiyoo miya okoo paagoo maamaa deeyaabuu seta. Unu mée wiyaa to kuwa okoo me Waa deege-deege seta, bedaa Ogatamee Wa too ebo mée eetuyaa menaa kuwa miya Wa me okoo paagoo eewegagee seta.

Yesus me Wa me menaa yadoonaa see bagee yuwa eewegata menaa

⁴ Kaawaa ena Yesus ma okoo paaya enataa naano agiyoo notaaki too Wa me asiino, "Eto kiipaa Yerusalem magaa kaa too toogee taai, apanaa magaa kaa se peenaa taai. Nagamee me ikii paagoo kiniita see kiseta Mée mee kiniitagi, Ani me kisema see see yoka nakaayoo diitoo segee taai. ⁵ Mee ko idukaa Yohanes wa me uwo yiba mée yatukumeta kiya bedaa eebaa umiino taa kaa ikii Roh Kudus yiba kitukumaatagi yoka nakaayoo too diitoo segee taai" see asigi.

⁶ Kaawaa ena ma Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa Waa ma enataa kutuu semaata kaama okoo me asiino, "Tuhan, idukaa Israel magaa kaa inii Israel bagee yuwa too ebo toogee seta see see Aa eto kiipaa miya inii ebo mée tuyaape ye?" see asegea naaki ⁷ Wa me asiino, "Kuwa ko Nagamee Wa me too ukuwaaniyaayaa agiyoo da. Mee naagoo, mee naagoo kuwa Wa too ipi yoka koogo

tooi. ⁸ Kiya eebaa umiino taa kaa Roh Kudus mee ikii kaa eseanta kaama pesee kikiyaatagi. Pesee kikiyaata kaama ikii Yerusalem magaa ma, Yudea wee kaa magaa ma, Samaria wee kaa magaa ma kuwa magaa kuwa kaa Ni me menaa nadoonaa taatagea, bedaa kisee too uwo otoo to kaa, maga otoo to kaa bagee paagoo miya naweganaa segee taatagea" see asigi.

Yesus epoo to wodoo pakata menaa

⁹ Kuwa menaa eewegamaata kaama Ogatamee me Waa epoo to wodoo pakayaagi. Pakagi, pakagi kisee deatookea naaki sinu yuwa yibaa taa pakaa-booneenigi, ewo. ¹⁰ Epoo to yaato maamaa pakaa-diitoo taakea naaki taka ena okoo geboo da kaa poodee see dokaa maata see bagee wiya yiinaageeta topea. ¹¹ Kuwa mée wiya me asiino, "Ei, Galilea wee kaa bagee yuwa, ikii kaasee kaa aii epoo to yaato pakaa-diitoo taakea ya? Yesus mee epoo to wodoo pakapi see deepea see see Waa bedaa kisee metaki isiitagi" see asegea.

Yudas mee boopi naadi wa me komoo mée waa ena wiginta menaa

¹² Yesus mee Zaitun kutuu to kaa kaama epoo to wodoo pakaa-seometa kaama Wa me menaa yadoonaa see bagee yuwa esedoota Yerusalem magaa kaa ekaapa see yoo esegea. ¹³ Eseemaata kaama okoo me omeggee see ee kaa asii mee kakadee kaa pakagea. Kuwa bagee ekaa yuwa ko Petrus, Yohanes, Yakobus, Andreas, Pilipus, Tomas, Bartolomeus, Matius, Yakobus ena mee, Alpeus yoopaa mee, kiyoo kaama Simon, yape tuku mée, bedaa Yudas ena mee, Yakobus yoopaa mee wodopasi. ¹⁴ Api noonaa miya kiyoo topea. Yesus baayo Maria mee miya topa,

Yesus ebee nokaa yuwa miya topea. Okoo uduma ena dimii, ena menaa kaa epo enaataa sembahyang segeekaa.

¹⁵ Kiyoo topea bagee okoo eebaa, mée seratus dua puluh mokoo. Kaawaa ena Petrus mee yiinaageeta asiino, ¹⁶ "Neawaagi nokaa, neebée nokaa ikii nayii. Kuwa Yesus peneasiino see bagee eemimi mée Yudas mee, wa me ukuwata peeta yuwa kuwa idukaa Roh Kudus me Daud paagoo 'Wa me kisee ukuwaatagi, kisee ukuwaatagi' see menaa kuwa aseta. Kuwa menaa wegawoo naadi kaama mikee eto uwa daaga. ¹⁷ Yudas mee inii epo peenaa see mée, Yesus me menaa epo yaweganaasi naadi wiginta mée kiya" see asigi.

¹⁸ Yudas me pedeo agiyoo ukuwataa to kaa maseta kepee kuwa me maga ena edaamea. Mee magaa kaa waa okaamaata kaama eseanigi naaki yoogaa yuwa pagimedaa simi. ¹⁹ Kuwa menaa yuwa Yerusalem magaa kaa bagee uduma yeemaata kaama mee magaa mee okoo me menaa kaa Akeldama see ekaa muntaamea. Akeldama see ekaa mee wegayu ko Tadaa Magaa see ekaa mee.

²⁰ Bedaa Petrus me asiino, "Idukaa Mazmur kapogee yiba Daud me ebeamaata menaa ena mee ko kisee:

'Mee pedeo agiyoo ukuwata mée wa me omegée sipi ee mee

mée ena ma se umii, aii kisee too ekeasii' see menaa ebeamaata. *Mzm 69:26*

Bedaa mena ena ma kisee:

'Wa me komoo apanaa bagee agoo kiyaano daamaa' see menaa miya ebeamaata. *Mzm 109:8*

²¹ Kisee ebeamaata yoka eto ko Yudas wa me komoo toono mée ena niwigineai. Mee mée mee gaayu ko waa idukaa petamanii kaama Tuhan Yesus inii paagoo omegée seta kaboo kaama waa miya inii ma epo enaataa peenaa segee seta mée waa ena inii wigineano daamaa.

²² Mee mée mee waa miya Yesus mee Yohanes me uwo yatukumemaata kaama asii kisee too epoo to woodoo badaa maageemi yoo too kuwa yaayupii kuwa uduma deepi mée gaayu too daamaa. Waa ma inii 'Yesus mee aya andoo peepi see kuwa deepe yoka' see menaa epo weganaasi naadi niwigineai" see asigi.

²³ Okoo me maamee daamaa, maamee daamaa naadi kaama mée ekea wiya ekaa maagea. Ena mee ekaa da ko Yusup Barsabas, ena mee ekaa da ko Matias. Barsabas wa ekaa da ena mee ko Yustus see ekaa mee. ²⁴ Okoo me sembahyang taano, "Tuhan, mée me dimi menaa ipi see Mée mee A too yoka kuwa mée wiya kuwa A me wigintaata mée mee ii see kuwa inii daamaa mée deeyaai. ²⁵ Yudas mee A me menaa kadoonaa, A me agiyoo kaukuwanaa see kuwa wa me be kaa kaekeasimi. Wa me pedeo ukuwataa to masigi yoka sikii. Wa me wisintaami yuwa kuwa apanaa bagee me kaukuwageesi yoka A me wigintaata mée to mee inii mée deeyaai" see asegea. ²⁶ Kisee aseta kaama Ogatamee me wigintaata mée to 'Mee ii' see ipi kaano see naadi agiyoo ena maadeeka naaki Matias kaa kega. Mee kaama woodoo Yesus me menaa yadoonaa see mée gaasi ma wiyaagoo to mée mee ko Matias mee.

2

Roh mee mée paagoo eseta menaa

¹ Pentakosta naagoo Yesus mikee gaayaa bagee okoo uduma ee ena kaa kutuu semaata ² toomuu taaka too ko taka ena epoo to kaa kaama tukuu damaa to esega, yiino ebo, ebo boo tukuu see see okoo topea ee yiba uduma seemega. ³ Kuwa kaboo da biyaa gada see see agiyoo kuwa eseanega, dabagea da keenda see agiyoo. Wudidaa naadi kiyoo topea bagee yuwa mée ena-ena okoo kaa peaneeka.

⁴ Roh Kudus mee kuwa bagee yuwa yiba esee-awedaa

naadi kaama okoo uduma apanaa tomaa kaa bagee me menaa ipi kedaakea, Roh pesee kaa mena tomaa-tomaa yuwa kaa wegataakea.

⁵ Kuwa kaboo da Yahudi bagee mée eebaa okoo kiyoo-kiyoo maga uduma kaa kaama Yerusalem magaa kaa meemaai naadi kiyoo omegeeke. Okoo Ogatamee me menaa ipiipi yadeetaa see bagee yuwa. ⁶ Okoo mée eebaa mee tukuu damaa to mee kaasee agiyoo naadi moga peedoota mee ee kaa peemaagea naaki kiyoo topea bagee yuwa me wa me menaa kaa, wa me menaa kaa wegataakea see yeegea. Okoo dimi nagimegea. ⁷ Okoo dimi nagimeamoo naadi kaama aasee taano, "Kuwa uduma Galilea wee kaa bagee, se maa?" ⁸ Kiya inii me menaa gakata okoo ipi kaa wegataakea yaai, mee kaasee agiyoo ya? ⁹ Inii ko noonaa Partia magaa kaa bagee, noonaa Media bagee, noonaa Elam bagee, noonaa Mesopotamia bagee, noonaa Yudea wee kaa bagee, noonaa Kapadokia bagee, noonaa Pontus bagee, noonaa Asia bagee, ¹⁰ noonaa Prigia bagee, noonaa Pampilia bagee, noonaa Mesir bagee, noonaa Libia magaa kaa Kirene bagee, noonaa miya Roma magaa kaa kaama mepea bagee, ¹¹ noonaa Kreta bagee, noonaa Arab bagee. Inii noonaa Yahudi bagee, noonaa apanaa tomaa kaa bagee kiya Ogatamee yaapaagee see bagee yuwa. Inii mena tomaa-tomaa maamaa eebaa kiya okoo kisee inii ena me, ena me menaa kaa wegataakea. Okoo Ogatamee me omaago ma ukuwagee seta agiyoo wegaaieka kuwa inii daamaa yeegea. ¹² Yaai, mee kaasee agiyoo naa ya?" see menaa aaseeke. ¹³ Kiya apanaa bagee yuwa me wisineeke kaa asiino, "Okoo anggur poo uwoo maamaa noomaata kaama boomagaa see kaa wegataakea see deega" see asegea.

Petrus me Ogatamee me Roh mee isiyaagi ii see kuwa

nekeensi naadi wegata menaa

¹⁴ Kuwa kaboo da Petrus mee Yesus me menaa yadoonaa see bagee gaasi ma ena kuwa ma enaataa yi-inaageeta kaama wa me wegaano, "Ei, ikii Yahudi bagee ma, Yerusalem magaa kaa bagee miya ikii uduma kuwa ukuwadaaka agiyoo yuwa daamaa nekeensea yoka ni me menaa nayiitoo taai. ¹⁵ Ikii me gaano, 'Okoo anggur poo uwoo maamaa noomaata kaama boomagaa see kaa wegataakea menaa too' see se ke. Eto pedeo komaa yaato, keno iyee see kaboo, poo uwoo se notaa see kaboo yoka ¹⁶ uwo noomaata boomagaa see kaa se kiya idukaa nabi Yoel me ebeamaata menaa ena wegawoo naadi kaama eto kiipaa uwa daaga yoo. Wa me menaa mee ko kisee:

¹⁷ 'Ogatamee me wegaano, "Epeekaa wodopasi yaato*"

Ni me Roh mee ko mée tomaa okoo uduma kaa yakabagekumiita.

Kisee yakabagekomeeta kaama ikii me yogaa yuwa, paayogaa miya, ukuyogaa miya Ni me kisi-manee siyaa menaa naweganaa taatagea,

ikii egaanaa yuwa miya dega-dega kaa diitagea,

ikii ebo bagee yuwa miya unu kaa diitagea.

¹⁸ Wodopasi yaato Ni me agiyoo naokagee see bagee yuwa, paayogaa miya, api miya okoo uduma kaa

Ni me Roh mee yakabagekomeeta kaama Ni me asemanee siyaa menaa kuwa naweganaa taatagea.

¹⁹ Asiyoo epoo to yaato miya Anii dimi nagii-nagii see agiyoo agoo kiyaabuu taata,

bedaa magaa da kaa kiyoo miya apanaa kisee nekeensi naadi agiyoo agoo kedaa taata,

* 2:17 Idukaa nabi Yoel me "Epeekaa wodopasi yaato kisee kaata, kisee ukuwaaniita" see wegata menaa kuwa ko mena noonaa mikee wodopasi yaato uwa daata, mena noonaa eto mee Roh mée kaa eseanigi naagoo miya uwa daaga naadi kaama Petrus me nabi Yoel me wegata menaa da okoo ase-maneeegi.

tadaa ma, biyaa ma, utuu ebo miya kisee diitagea.

²⁰ Kenoo to mee digiyoo takiiniita,

bedaa agoo to mee miya tadaa epoo da kaata.

Kuwa agiyoo yuwa ukuwaandaa taata wodoo esee ebo see naagoo kaata,

Tuhan Wa too ebo, Wa too asii-sege see diitagea naagoo mee.

²¹ Kuwa kaboo da Tuhan nao naadi mena naugiyaa bagee uduma daba daagimaa peeyaabuu taata" see aseta' see kuwa idukaa wegata menaa. *Yl 2:28-32*

²² Eto ko Israel bagee yuwa, ikii nayiitoo taai. Yesus mee, Nazaret magaa kaa Mée mee Ogatamee me pesee kiyaata kaama ikii me 'Mee ko Ogatamee me isiyaata Mée to ii' see kuwa nekeensea naadi agiyoo ma, apanaa dimi nagii-nagii agiyoo maamaa eebaa ikii paagoo ukuwanaa segee simi. Kuwa uduma ikii miya ipi. ²³ Yesus mee Waa aii kisee boomi se kiya idukaa ko 'Kisee bogaatagi, kisee booyaatagea' see kuwa Ogatamee me ebeataata. Apanaa tomaa kaa bagee yuwa ma ikii epo enaataa kisee Yesus peneta piya bokoo to kaa booyaamea ²⁴ kiya Waa boota kaama kisee eke see kuwa ko taa, iyo. Kuwa bogaano yaato pesee da kuwa Ogatamee me yataa kiyaata aya andoo peeyaami. ²⁵ Mikee, idukaa Daud me Yesus kaa wegawoo seta menaa ena mee ko kisee:

'TUHAN Waa ni paagoo kisee too naatoowoo segeeki,

Waa ani me dagi yagaa yaato anii ma enaataa kemaata

anii weda taa, se makii taapa.

²⁶⁻²⁷ Kisee kemaata anii dimi menaa da ede ma, ede ma toogeeka,

Wa too yaapaagee siwoo segeeka.

Anii boota kaama boota bagee toogee yoo Aa se naekeasi-ipe,

Anii ko Aa ma dimii menaa kaa too umiwoo see mée yoka

ni me boota maa to mee A me dabiino be naadi kiyoo
se naekeasiipe,
má yaato miya daamaa-daamaa toowoo taapa.

²⁸ Anii daamaa umiwoo, toowoo taano etaa da mee A me
nadeeyaage,

Aa anii ma enaataa kemaata ni me umiwoo, toowoo
siyaa kuwa A me ede ma, ede ma too see nakiyaage'
see menaa ebeamata. *Mzm 16:8-11*

²⁹ See kuwa mée yogaa yuwa eto ko kuwa inii awee
da kaa nekeeniino menaa kuwa kiiwegaanaka, mee ko
kisee: Kuwa idukaa inii ma tomaa kaa mée Daud wa
me ebeamata menaa kiya ukuwaaniino yaato kuwa waa
ekaato kaa se. Waa idukaa mikee boomaata kaama wa
bootaa da ogo maata yoo amoo maa kaa topa. Wa me maa
to mikee dabeta yoka kuwa 'Ni me boota maa to se dabiipa'
see wegata menaa kuwa Daud waa ekaato kaa menaa se.

³⁰ Daud waa nabi bagee yoka ukuwaaniino yaato kuwa
apanaa bagee kaa yadoowoosi naadi menaa ebeamata.
Mee ko idukaa Ogatamee me Daud aseta menaa ko 'Taa
ma taa a me asii-kaba-kaba bagee ena mee Waa miya aa
see see Ani me ebo tuyaata, Anii kisee se kaukuwaano ko
daa' see aseta. ³¹ Kisee aseta kemaata Daud me gaano,
'Kuwa menaa kuwa ko Ebo Kristus kaa menaa yoka Waa
boota kaama aya andoo pootagi ii' see nekeenta kaama
kuwa menaa ebeamata. Ogatamee me Ebo Kristus mee
boota kaama boota bagee toogee yoo ekeasiino taa, Wa
bootaa da miya dabiino taa see kuwa idukaa kaama Daud
waa ipi kemaata kuwa menaa yuwa ebeamata. ³² Mee
Yesus mee mikee boomaata kaama Ogatamee me aya
andoo peeyaami see kuwa inii deeme. ³³ Waa asiyoo
epoo to wodoo pakaamaata kaama Ogatamee me Wa me
dagi yagaa yaato esee ebo tuyaami. Idukaa Ogatamee
me Yesus asiino, 'Roh Kudus mee epeekaa mée paagoo

isiyaata' see aseta kuwa me Yesus me Roh mee inii kaa mée yakabagekomeegi. Eto kuwa ikii me yeetaa, deetaa see agiyoo kuwa mee kaama too. ³⁴ Daud waa epoo to woodoo pakaano taa yoka kuwa menaa kuwa waa ekaato kaa menaa se. Daud me yawegawoo seta menaa ena mee ko kisee:

'TUHAN me ni epoo Mée Tuhan mee paagoo asiino,

"Aa Ni me dagi yagaa yaato animagaai, kisee too

³⁵ Aa ma yape kiyaa bagee yuwa kuwa Ani me daba, peedi kaekeata A me badoo da miyoo taa kaekeasiita" see aseta' see menaa ebeamata. *Mzm 110:1*

³⁶ Kisee kemaata ikii daamaa nekeenii: Yesus mee, ikii me piya bokoo to kaa paku wugitaata Mée mee, Ogatamee me Wa too wigintaata Mée Tuhan, Ebo Kristus mee ebo tuyaagi ii see kuwa Israel bagee ikii uduma daamaa ne-keensea naadi kiiwegaga" see asigi.

³⁷ Kuwa menaa yiitooke a bagee yuwa esee dimi boodi, gaagaa ebo kegea. "Yaai, inii eto kaasee ukuwaakee daamaa naa ya?" see asegea naaki ³⁸ Petrus me asiino, "Ikii mée gakata ikii me pedeo yuwa uduma Ogatamee me epa kiekeasi yoka ikii kuwa uduma ekeata Waa ma dimii menaa kaa too umiwoo, toowoo taai, bedaa Yesus Kristus ekaa yiba uwo tukumaai. Mee kaama Ogatamee me inii aii mée maniyaa Mée Roh Kudus mee ikii daamaa aii masiipea. ³⁹ Ogatamee me 'Roh mee kiniita' see mée asimi yoka eto ko ikii ma, ikii me asii-kaba-kaba bagee yuwa ma, beesekaa toogee siyaa bagee miya ikii uduma, inii epoo Mée Tuhan Ogatamee Wa me Ni paagoo nameei see asiipi bagee yuwa uduma paagoo Roh mee maniipi" see asigi.

⁴⁰ Bedaa Petrus me apanaa gaamaasi naadi menaa eebaa miya eewegagi, kuwa ko kisee: "Eto begaa kaa bagee kuwa dimi pedeo yoka ikii okoo ma enataa se kipedeo kiyaaasi yoka okoo me iyee-payee kuwa wisintagaai" see

maamaa asigi. ⁴¹ Kiyoo kaama wa me menaa mikee nao naadi dimi yiba awegea bagee yuwa uduma uwo tukumegea. Kuwa bagee egataayaa naaki mée tiga ribu. Apanaa mikee gaamea bagee ma aatabi siyaa naaki mee asii mée eebaa.

⁴² Okoo uduma ena dimii, ena menaa kaa too omegee, toogeekea. Yesus me menaa yadoonaa see bagee okoo me mée topegee seta menaa yuwa okoo daamaa yayeegee, roti magu kabataata epo noogee, sembahyang epo koo segee, kisee epo ukuwagee see. ⁴³ Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa me Yesus mikee nao see gaasi naadi agiyoo ma, apanaa dimi nagii-nagii agiyoo miya maamaa eebaa ukuwayaabuu naadi kaama mée uduma dimi nagimegee see too. ⁴⁴ Yesus mikee gaayaa bagee yuwa okoo ena dimii, ena menaa kaa too omegee, toogee naadi kaama kabu see bagee peenaa ma taa, okoo me agiyoo-pagiyoo uduma epo agiyoo too see gaataa see.

⁴⁵ Agiyoo yago bagee yuwa me kepe taa see bagee kepe maniino see naadi kaama okoo me agiyoo ena waa naa ekaa montaa. Kuwa masiyaa kepee yuwa kepe taa bagee goo-maneyyu, kisee aukuwanaa segee see bagee yuwa.

⁴⁶ Okoo egapii gakata Ogatamee me ee kaa miya kutuu segee see, bedaa okoo me omegee see ee kaa miya kutuu segee naadi kaama ede ma, ede ma naano agiyoo epo noogee taa see. Egaa ena waa ena me ee kaa, egaa ena waa ena me ee kaa dimi peedi kaa kisee too epo enaataa agiyoo noogee segee see, ⁴⁷ okoo Ogatamee mee epo enaataa yaapaagee see, okoo kisee ukuwanaa segee see. Kuwa me kaama apanaa bagee me kuwa daamaa bagee yoka naadi epa kegea. Egapii gakata Yesus mikee gaayaa bagee yuwa eebaa kega, eebaa kega, Ogatamee me kisee too yakuwaaniyaabuu segeeki.

3

Bado oogimaata see mée ena daamaa yakiyaata menaa

¹ Kaawaa ena Petrus ma, Yohanes ma ekea uwaataa da keno wedo see kaboo, sembahyang segee see kaboo yoka ekea miya peedoota Ogatamee me ee kaa ² peemaaga too ko bado oogimaata see mée ena kiyoo tupi. Waa agoo keta yoo kaama kisee too poono naka see mée. Ogatamee me ee mee tapa yaato kene ena mee ekaa da ko Diino Disi See Kenee To kaa kiyoo pakaaneekea bagee paagoo wa me kepe idimisi naadi kaama egapii gakata mée me kiyoo dogeamoo segee see, waa kisee too ukuwagee see mée. ³ Mee mée to me Petrus ma, Yohanes ma ekea Ogatamee me ee mee tapa yaato pakaaniino see kookea kuwa deeta kaama asiino, "Kepe nii" asigi.

⁴ Ekea me waa emaa wugitaata kaama Petrus me asiino, "Aa enaa too mée diitoo taai" see asigi. ⁵ Wa me gaano, 'Kepe niinakea ye' naadi ekea too deatooki. ⁶ Petrus me asiino, "Kepe mee ko imi taa kiya ni me agoo see agiyoo kuwa kaniinaka. Kuwa ko Nazaret magaa kaa Mée Yesus, Ebo Kristus Wa too pesee see ekaa mee me aa anoogeeta peenaa taai" see asigi. ⁷ Dagi yagaa yaato yagaa pe-peneata goekeasigi naaki kisee ki bado, ekepea kaguu kuwa uduma pesee keegoogi. ⁸ Mani-mani see anoogeeta kaama daamaa too peenaaki. Waa ma okoo wedo Ogatamee me ee kaa epo peetaaki too mee mée to Ogatamee yaapaageeki, esee ede kaa yuku-yuku sepegeeki. ⁹ Ogatamee kisee yaapaageeki, kisee peenaaki yuwa kuwa okoo kiyoo topea bagee yuwa miya deegea. ¹⁰ Mee mée mee ko mikee egapii gakata Diino Disi See Kenee To kaa animaata "Kepe nii" see asegee see mée ii see nekeenegea. Waa daamaa yakiyaagea kuwa kaa okoo sooi, esee dimi nagimegea.

Petrus me mée yuwa eewegata menaa

¹¹ Kuwa bagee yuwa dimi nagimeamoo naadi kaama moga peedoota Ogatamee me ee bapi yaato peegee see etaa kaa kiyoo okoo wedo paagoo peemaagea naaki mee mée to epa kaa Petrus ma, Yohanes ma yagaa peneata totaaki. Mee ee bapi yaato peegee see etaa ekaa da ko Salomo see ekaa mee ee bapi yaato peegee see etaa see ekaa muntaata. ¹² Petrus me kuwa mée tabaa da deeta kaama asiino, "Israel bagee yuwa, wae. Ikii kaasee kaa dimi nagimetaakea ya? Ikii kaasee kaa enaa mée maamaa deetaakea ya? Enaa me pesee kaa waa daamaa peeyaage se, enaa dimi topoo see bagee kemaata kaama waa daamaa yakiyaage miya taa. ¹³ Idukaa inii ma tomaa kaa bagee Abraham ma, Isak ma, Yakub ma okoo me yaapaagee see Mée Ogatamee Wa me agiyoo daamaa yaokagee see Mée Yesus mee Ogatamee me Waa ebo, Waa asii-sege, kisee yaekeasigi. Ikii me Yesus mee patamisi naadi Pilatus paagoo yaekegataata kaama be kaa wigintaamea. Pilatus me 'Waa pedeo agiyoo ukuwaano taa yoka daba peeyaapa' see kisimi ¹⁴kiya ikii me kisee be. Mikee, Yesus Waa pedeo ena ma taa see Mée, dimi topoo too see Mée kiya ikii me Pilatus paagoo 'Apiyoo mée wugitaa see mée wa too daba mée yapeeyai' see asemea. ¹⁵ Yesus mee ko mée daamaa aya tuyaayaa Mée kiya ikii kisee booyaamea. Ikii me booyaamea kiya Ogatamee me aya andoo peeyaami, see kuwa enaa me deeta kaama weganaake. ¹⁶ Yesus Wa ekaa da pesee see Mée ii see gaataa to kaa mee mée bado yuwa pesee yakiyaagi. Mee mée mee ikii uduma ipi, waa poono naka see kuwa ikii idukaa kaama deegge sepea. Yesus mikee nao see gaataa to kaa bado yuwa pesee yakiyaagi see kuwa ikii miya deegea.

¹⁷ Neawaagi nokaa yuwa, neebée nokaa yuwa, Yesus

booyaamea kuwa ikii ma, ikii me ebo bagee yuwa ma kuwa uduma Waa Ebo Kristus ii see kuwa nekeeniino taa, ewo kemaata kaama booyaamea. ¹⁸ Mikee kiya Waa aii boopi se. Ikii me booyaamea kuwa ko idukaa nabi bagee yuwa me 'Ebo Kristus mee kisee bogaatagi, kisee booyaatagea' see menaa wegawoo naadi kaama uwa daaga. ¹⁹ See keta yoo ikii me pedeo yuwa kiwonaapeasi yoka uduma ekeata Ogatamee ma dimii menaa kaa too umiwoo, toowoo taai. ²⁰ Ikii kisee ukuwayu ko ikii dimi menaa da mee Tuhan me daamaa kiadumiyaabuu siwoo taapi, bedaa Ebo Kristus mee ikii paagoo kiisiyaatagi, mee ko ikii paagoo ebo kiitoowoosi naadi daamaa wigintaata Mée Yesus mee. ²¹ Eto kiipaa Waa epoo to wodoo tupi. Uwoo to, magaa to uduma petamanii pedeo ena ma taa kaboo see see, iminookaa Ogatamee me kuwa uduma bedaa esee daamaa too kiyaano see naagoo isiyaatagi. Idukaa Wa me nabi bagee daamaa wigintaata yuwa doodoo Wa me kuwa menaa wegawoo seta. ²² Idukaa Musa me Israel bagee yuwa aseta menaa ena mee ko kisee: 'Ikii me Eboo Ogatamee Waa iminookaa ikii me asii-kaba-kaba bagee ena, anii see see nabi bagee ena kiagoo kiyaatagi. Mee Mée mee Wa me menaa too daamaa yayeewoo taai. ²³ Wa me menaa si yayeetaa see bagee kuwa uduma Ogatamee me bagee yuwa se yoka wigintaata pedeo kiyaabuu taatagi' see kuwa Musa me aseta. ²⁴ Idukaa apanaa nabi bagee yuwa me miya Ebo Kristus me ukuwata peeta yuwa kuwa 'Kisee kaata, kisee ukuwaaniita' see aseta. Samuel waa ma, wa asii nabi bagee yuwa ma okoo uduma kisee wegawoo seta. ²⁵ Kuwa nabi bagee me menaa kuwa ikii kaa ki daamaa uwa daaga. Idukaa Ogatamee me ikii me bagee yuwa paagoo aseta menaa miya kisee. Wa me Abraham paagoo 'A me asii-kaba-kaba bagee doodoo mée tomaa-

tomaa yuwa uduma daamaa kiyaabuu taata' see aseta menaa kuwa miya mikee eto inii kaa daamaa uwa daaga. ²⁶ Ogatamee Wa me agiyoo daamaa yaokagee see Mée Yesus Waa magaa da kaa isiyaami mee ko ikii me pedeo yuwa ekeata kaama Ogatamee me ikii daamaa kikiyaabuu taano see naadi Yesus mee Israel bagee paagoo keta 'Pooi' see asimi" see kuwa Petrus me aseta menaa.

4

Petrus ma, Yohanes ma ekea digiyoo ee yiba dogeamaata menaa

¹ Petrus ma, Yohanes ma ekea kuwa mée tabaa da mena eewegataaka too ko Yahudi kaa ebo-ebo yuwa meemaagea, noonaa imam bagee, noonaa Saduki kaa bagee. Ogatamee me ee diitoo taa see bagee me eboo miya epo meemaagea. ² Petrus ma, Yohanes ma ekea me "Ogatamee me Yesus boota kaama aya andoo peeyaami mee me inii miya kisee mée aya andoo peeyaati" see menaa kuwa mée topetaakea. Kiya kuwa menaa kuwa Yahudi kaa ebo-ebo yuwa me be, esee kagoo kaa ³ ekea peneata kaama apaadee taano see kiya digiyoo takiinega yoka tokoma too naadi digiyoo ee yiba aii kisee dogeamaagea. ⁴ Kisee dogeamaagea kiya ekea me eewegapea menaa mikee gaagea bagee kuwa eebaa. Kuwa bagee yuwa ma, miyoo taa Yesus mikee gaamea bagee yuwa ma kuwa uduma, paayogaa yogaa yuwa too egataayaa naaki mée lima ribu mokoo.

⁵ Tokoma mee da Yahudi kaa ebo-ebo yuwa ma, Musa me menaa mée topetaa see bagee yuwa ma, apanaa ebo bagee miya okoo uduma Yerusalem magaa kaa kutuu semaagea. ⁶ Okoo paagoo Ebo Imam ekaa da ko Hanas see mée to tupi, Ebo Imam bagee apanaa miya topea.

Okoo ekaa yuwa ko Kayapas, Yohanes, Aleksander, apanaa miya topea. ⁷ Okoo kutuu semata kaama Petrus ma, Yohanes ma ekea digiyoo ee yiba kaama badaa maageeta okoo yupii da kaa ekeasegea. Kuwa bagee yuwa me ekea asiino, "Etoomanaa ekea me mee bado oogimaata see mée to daamaa yakiyaamea mee ko maamee me pesee kaa, maamee ekaa yiba kisee ukuwaaniyaamea ya?" see asegea. ⁸ Kuwa kaboo da Roh Kudus mee Petrus yiba esee-awigi naadi kaama wa me asiino, "Ebo yuwa, ikii daamaa nayeeweei. ⁹ Enaa me bado oogimaata mée ena daamaa yaukuwame agiyoo mee kaa kaama ikii me eto kenaagoo mée asedeekea, mee ko 'Ekea me kaasee pesee kaa daamaa yakiyaamea ya?' see kuwa ikii nekeeniino taa yoka ¹⁰ ikii ma, Israel bagee apanaa yuwa miya uduma daamaa nekeensea yoka kisiinaka, kuwa ko Nazaret magaa kaa Mée Yesus, Ebo Kristus mee Wa too pesee see ekaa da mee me mee bado oogimaata mée to daamaa yakiyaami kemaata eto kiipaa waa ikii paagoo daamaa yiinaageeta toomuu taaki see ikii deegea. Mee Yesus mee ko ikii me piya bokoo to kaa booyaamea kiya Ogatamee me aya andoo peeyaami Mée mee. ¹¹ Ogatamee me menaa yiba Wa kaa wegawoo seta menaa ena mee ko kisee:

'Ikii oma ee maataa see bagee me be kaa tameepeata omaa mee ko

TUHAN me masegeeta tuku omaa mee daamaa peeyaekeata' see menaa ebeamaata. *Mzm*

118:22

Tuku omaa to mee ko Yesus mee ebea-ebaa. ¹² Wa kaa too mée daba daagimaa peeyaa. Epoo to miyoo, magaa da kaa kiyoo apanaa ekaa yago mée ena ma mée maniino taa, kisee inii daba mée daagimaa peeyaano Mée ena ma taa" see asigi.

¹³ Kuwa Yahudi kaa ebo-ebo yuwa dimi nagimegea. 'Yaai, ekea kuwa ebo bagee se, sekolah miya taa see bagee kiya Yesus sekaataa peenaa semea mee me kisee omaago ma menaa wegataakea' see dimii gaagea. ¹⁴ Okoo me "Ekea pedeo ukuwagea" see wegaano see kiya iyo, apiyoo mee daamaa yakiyaamea mée to kiyoo yiinaageeta toomuu taaki yoka pedeo menaa ena ma se asegea. ¹⁵ Okoo yuwa too mena aawegaa taano see naadi kaama "Petrus ma, Yohanes ma ekea yoo da kaa pooi" see asegea. Peegea naadi kuwa bagee yuwa me aawegaa taano, ¹⁶ "Inii naa kaasee ukuwaapea naa ya? Ekea mikee dimi nagii-nagii agiyoo ukuwamea. Mee agiyoo da mee Yerusalem magaa kaa bagee kuwa uduma ipi kegea yoka inii me 'Ekea kisee ukuwaano taa, kisee taa' see menaa kuwa wegaano iyo. ¹⁷ Ekea me kuwa Yesus kaa menaa weganaa segee siyu ko mee magaa kaa bagee apanaa yuwa miya ipi kaapea naadi inii me ekea paagoo kisee niiasii: 'Ekea Yesus kaa menaa bedaa egaa ena ma se weganaa taai. Weganaa siyu ko bedaa kipeneata kaama kidogeamaape' see kuwa niiasii" see kuwa okoo me aawegaakea. ¹⁸ Kuwa menaa aawegaa semaata kaama Petrus ma, Yohanes ma paagoo "Ekea bedaa meei" see asegea. Okoo me asiino, "Eto ko Yesus kaa menaa apanaa bagee se eewegaai, se tupii" see omaago ma asegea. ¹⁹ Kiya ekea me asiino, "Ikii me kuwa mée asiyaa menaa kuwa naa ebo naadi kiyiino daamaa ye, Ogatamee me mée asiyaa menaa kuwa ebo naadi yayiino daamaa ye see kuwa ikii me too gaai ²⁰ kiya enaa me too gaayu ko enaa ebo menaa yeemaame, ebo agiyoo deemaame yoka apanaa bagee se eewegaakee kuwa iyo" see asegea.

²¹ Mee bado oogimaata mée to daamaa yakiyaagea kuwa deegea bagee mée eebaa. Ogatamee me mee

dimi nagii-nagii agiyoo ukuwaaniyaagi nao naadi yaa-paageekea. Kisee kemaata kuwa Yahudi kaa ebo-ebo yuwa me Petrus ma, Yohanes ma hukuman maniino iyo, mée yuwa wedaagea yoka okoo me omaago ma asiino, "Ekea kipeneasiyaa yoka gaai" see maamaa aseta kaama ee kaa daba peeyaagea. ²² Mee daamaa yakiyaagea mée wa me poono naka see omegee seta yuwa eebaa, uduma tahun mée wiya yoka kiyoo kutuukea bagee yuwa Ogatamee yaapaageekea.

Yesus mikee gaayaa bagee yuwa me sembahyang menaa

²³ Petrus ma, Yohanes ma ekea daba peeyaata kaama ekea peedoota Yesus mikee gaayaa bagee yuwa paagoo peemaata kaama imam ebo yuwa ma, Yahudi kaa ebo-ebo yuwa ma okoo me asegea menaa yuwa eewegagea. ²⁴ Okoo kuwa menaa yeeta kaama epo enaataa Ogatamee paagoo sembahyang menaa ko "Ebo Wodoo Eboo Tuhan, A me epoo to ma, epoo to kaa agiyoo-pagiyoo miya, magaa to ma, magaa da kaa agiyoo-pagiyoo miya, uwo ma, uwo kaa tookee agiyoo-pagiyoo miya kuwa uduma A me too ogaataata. ²⁵ Idukaa inii ma tomaa kaa mée Daud mee, A me agiyoo daamaa kaokagee see mée wa yiba Roh Kudus mee esee-aweta kaama wa me ebeamata menaa ena mee ko kisee:

'Kuwa mée tomaa-tomaa yuwa okoo kaasee kaa kagoo too koo taakea ya?

Okoo me otoopa dimi daakee menaa kuwa kaasee kaa ya?

²⁶ Magaa da kaa ebo tookee bagee yuwa okoo me TUHAN mee miya wisintaakea,

Wa me ebo tusi naadi wigintaata Mée to Waa miya wugiino see naadi kutumeeii taakea' see menaa ebeamata. *Mzm 2:1-2*

²⁷ Mikee, kuwa menaa yuwa uwa daaga. Mee ko magaa da kaa ebo tookee bagee yuwa Herodes ma, Pilatus ma,

Israel bagee yuwa miya, apanaa tomaa kaa bagee yuwa miya okoo uduma yigimemaata kaama A me ebo tusi naadi daamaa wigintaata Mée, pedeo ena ma taa see Mée, A me agiyoo daamaa kaokagee see Mée Yesus mee patamaano see naadi menaa koogo weganaa naadi kisee booyaamea. ²⁸ Mée me booyaamea kiya Ogatamee A me 'Waa kisee bogaatagi, kisee booyaatagea' see kuwa A me idukaa ebeataata yoo boomi. A me kisee ebeataata yoka A me pesee kaa ukuwaaniyaame. ²⁹ Eto ko okoo me inii mée kagoo too koo taakea yuwa deede. Okoo me 'Ikii kipe-neasiyaa yoka gaai' see mée omaago ma asegea kiya inii ko A me agiyoo daamaa kaokagee see bagee yuwa yoka inii A me menaa kuwa weda taa see kaa too kaweganaa taano uu see dimii mée manii. ³⁰ A me yagaa petaata kaama mée kaa meaniyaa agiyoo miya yataa kiyaabuu taai, bedaa Yesus mikee nao see gaasi naadi agiyoo ma, apanaa dimi nagii-nagii agiyoo miya mée yakuwaaniyaabuu taai. A me agiyoo daamaa kaokagee see Mée mee, A me daamaa wigintaata pedeo ena ma taa see Mée Yesus Waa ebo ekaa mee me kisee mée yakuwaaniyaabuuse naadi kasege" see kuwa okoo me sembahyang menaa. ³¹ Sembahyang semaata kaama kisee ki okoo me epo totaakea ee to kaa kiyoo maki-makaaka. Kuwa kaboo da taa ko Roh Kudus mee okoo mée uduma yiba esee-awedaa naadi kaama Ogatamee me menaa uu see dimii ma yaweganaakea.

Yesus mikee gaayaa bagee kuwa uduma ena dimii, ena menaa kaa too ukuwagee seta menaa

³² Okoo uduma ena dimii, ena menaa kaa umiwoo, toowoo naadi kaama okoo me agiyoo-pagiyoo uduma epo agiyoo too, 'Mee ni me, mee wa me' see gaayaa bagee ena ma taa. ³³ Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa

me Tuhan Yesus mee aya andoo peepi nao, kisee menaa omaago ma weganaakea. Kiyoo toogeekea bagee uduma Ogatamee Wa me esee epaakee kaa ³⁴ agiyoo sikii taa see bagee okoo yupii ena ma taa. Mee ko ebo agiyoo agoo see bagee yuwa me pe-doogeta kaama maseta see kepee yuwa doodoota ³⁵ Yesus me menaa yadoonaa see bagee paagoo pe-eke. Kiyoo kaama kuwa kepee yuwa bedaa kepe taa see bagee yuwa paagoo yawudikomee taa see. Kisee too ukuwagee naadi kaama okoo yupii kepe taa see bagee ena ma taa. ³⁶ Mée ena miya kisee ukuwagi. Waa Siprus magaa kaa kabata mée to, ekaa da ko Yusup, Lewi apaa kaa mée, wiyaagoo to ekaa da ko Barnabas. Ibrani menaa kaa apanaa bagee dimi mena daamaa pesee kiyaabuusi naadi menaa weganaa see mée see wegayu ko Barnabas see mee. ³⁷ Wa me maga okogoo ena apanaa bagee ena me edaamaagi. Wa me kuwa edaata kepee yuwa masedoota Yesus me menaa yadoonaa see bagee paagoo pe-ekesigi.

5

Ananias ma, Sapira ma bogaa me koo seta menaa

¹ Kuwa bagee yuwa kisee daamaa ukuwageekea kiya mée ena ekaa da ko Ananias tupi. Wa me apii Sapira ma ekea me maga okogoo to naa apanaa bagee me edaata kaama kepe masegea. ² Kuwa kepee yuwa noonaa paimée me ena taano yoka naadi kaama koogo maataagi. Apanaa yuwa doodoota Yesus me menaa yadoonaa see bagee paagoo pe-ekesigi. Wa me deebaa sipi kuwa apii to miya ipi. ³ Petrus me asiino, "Ananias, wae. Iblis me aa dimi mena kapesee kiyaata kaama a me Roh Kudus deebaa taano see agiyoo mee kaasee kaa naa ya? Aa kepe noonaa yaato koogo maataage kuwa kaasee kaa ya? ⁴ Mee maga okogoo to mee petamanii a me kepe masiino taa kaboo a me magaa too see kuwa mikee, se maa? Kepe maseta

kaama kuwa masepe kepee kuwa miya a me kepee too, se maa? Mikee, a me kepee yoka a me ede kiya a agiyoo pe-edaano miya daamaa yoka kaasee kaa mee pedeo agiyoo ukuwape? A me deebaa taano see agiyoo mee ko inii mée deebaa siyaa agiyoo se kiya a me Ogatamee mee deebaa taano see naadi koo sepe" see asigi.* ⁵ Ananias kuwa menaa yeemaata kaama magaa da kaa kisee ki bekea eseanigi ye gaayaa naaki boogi. Kuwa menaa yeegea bagee yuwa uduma esee wedaagea. ⁶ Boogi naadi kaama egaanaa noonaa megea. Bootaa da bebenataata kaama doogea, ogo maataagea.

⁷ Egaaniino taa kaboo keno wedo waa naa toomaata kaama apimee mega. Paimée boopi see kuwa ewo. ⁸ Meemaaga kaboo Petrus me asiino, "Maga kaa kepee ko ekea kisuwa kuwa too masepea ye?" asigi naaki "Mikee, kisuwa masepe" see asega. ⁹ Petrus me asiino, "Ekea kaasee kaa Tuhan me Roh me mée se nekeeniipi naadi deebaa taano see koo sepea ya? A me pai to ogo maapea bagee kenee to taa megea. A bootaa da miya kado-gaanake" asetaagi naaki ¹⁰ kisee ki apii to magaa da kaa bekea eseanega ye gaayaa naaki booga. Egaanaa yuwa meemaata kaama bedaa api bootaa da doodoota paimée ogo maapea yoo pe-maataagea. ¹¹ Kuwa me kemaata kaama Yesus mikee gaayaa bagee yuwa ma, apanaa aii yeegea bagee yuwa miya uduma esee weda kegea.

Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa me dimi nagii-nagii agiyoo ukuwaaniyaabuu seta menaa

* 5:4 Ananias wa me kepee uduma se maniino miya daamaa kiya mée me 'Wa me kuwa kepee uduma manigi, apanaa bagee me manegea see see' kisee nagaasi naadi manigi yoka kepe uduma manega poga-poga naadi deebaa taano see kooki agiyoo.

¹² Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa me Yesus mikee gaasi naadi agiyoo ma, apanaa dimi nagii-nagii agiyoo miya maamaa eebaa ukuwaaniyaabuu segeekea. Kuwa kaboo da Yesus mikee gaayaa bagee uduma Ogatamee me ee to kaa, Salomo see ee bapi yaato peegee see etaa da kaa kiyoo kutumeeii segeekea. ¹³ Apanaa bagee yuwa me okoo ma epo toono kuwa wedaagea kiya okoo daamaa bagee yoka naadi ebo ekeasegea. ¹⁴ Umiwoo, toowoo naadi Yesus mikee gaayaa bagee mée eebaa, paayogaa miya, api miya eebaa kedaaka. ¹⁵ Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa me dimi nagii-nagii agiyoo ukuwanaakea kaboo Petrus waa ayayaa da ikiyoo yago bagee kaa pe-baasi naadi okoo me ometaa see opee to ma doodoota etaa da kaa yadogeamaagea. ¹⁶ Yerusalem magaa geboo da kaa bagee miya ikiyoo meanta bagee yuwa ma, paa yago bagee yuwa ma uduma yadogeamaagea. Okoo kuwa agiyoo uduma yataa kiyaabuukea.

Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa digiyoo ee yiba dogeamaata menaa

¹⁷ Kuwa kaboo da Ebo Imam ma, waa ma enaataa Saduki kaa bagee yuwa ma okoo me Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa okoo yaato mée eebaa peedaakea kuwa be. ¹⁸ Okoo me kuwa Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa peneata kaama ebo mee digiyoo ee yiba dogeamaagea. ¹⁹ Digiyoo ee yiba dogeamaata toomuu naadi digiyoo takiinega. Daatooyiba yaato Tuhan paagoo kaama malaikat bagee ena mee digiyoo ee yiba koogo eseemaagi. Kene moneewaagea kiya kene yakabataata kaama yoo da kaa koogo eepeegi. ²⁰ Wa me okoo asiino, "Eto ko ikii peedoota Ogatamee me ee to kaa peemaata kaama kuwa mée daamaa tuyaabuu siwoo siyaa menaa kuwa pe-eewegaai" see asigi. ²¹ Kisee asigi naadi peedoota

keno awega see kaboo Ogatamee me ee kaa peemaata kaama kiyoo topea bagee yuwa tupi-maneekea.

Kuwa kaboo da taa ko apanaa ee kaa Ebo Imam ma, waa ma enaataa see bagee yuwa ma okoo kutuu semaata kaama "Israel kaa mena pekataa see bagee yuwa uduma meei" see asegea. Meemaagea kaboo digiyoo ee diitoo taa see bagee yuwa paagoo asiino, "Kuwa Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa digiyoo ee yiba kaama badaa namaagii" see asegea. ²² Peedoota digiyoo ee yiba seemegea ko ewo. Toono taa naadi metaki ebo bagee paagoo peemaata kaama asiino, ²³ "Inii digiyoo ee yiba peemaata kaama deeyaa naaki okoo toono taa, ewo. Kene uduma daamaa muntaata topa, diitoo taa see bagee miya kiyoo toomuu taakea kiya toono taa" see asegea. ²⁴ Kuwa menaa yuwa Ogatamee me ee diitoo taa see bagee me eboo ma, Israel kaa ebo-ebo yuwa ma okoo uduma yaai. "Mee kaasee agiyoo ya? Kaasee ukuwaaniipa naa ya?" dimi nagimegea. ²⁵ Kuwa kaboo da mée waa ena meemaata kaama asiino, "Ikii me digiyoo ee yiba dogeamaamea bagee kuwa eto kiipaa Ogatamee me ee kaa mée topetaakea, pe-dii" see asigi. ²⁶ Kiyoo kaama Ogatamee me ee diitoo taa see bagee me eboo ma, apanaa diitoo taa see bagee ma okoo peedoota Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa paagoo peemaata kaama peneasegea. Kiyoo mena yiitoo taakea bagee yuwa me oma kamu mée wugiipea yoka naadi omaago ma se peneasegea. Badaa maadoota ebo bagee paagoo eepeegea. ²⁷ Eepeeagea kaboo Ebo Imam me asiino, ²⁸ "Ei, inii me ikii 'Kuwa Yesus kaa menaa kuwa se topenaa taai' see kiseme kiya mée yayiino taa. Yerusalem magaa kaa bagee uduma ipi kiyagea yaai. Bedaa Yesus mee 'Yahudi kaa ebo yuwa me booyaamea yoka' see mée yaweganaakea menaa kuwa miya be keekee" see asigi. ²⁹ Kiya Petrus

ma, mena yadoonaa see bagee apanaa yuwa ma okoo me asiino, "Ikii me mée asegea menaa kuwa mée me menaa too. Inii Ogatamee me menaa yayiino kuwa too gaano pedeo naadi kisege. ³⁰ Ikii me Yesus mee piya bokoo to kaa booyaamea kiya inii me bagee yuwa me idukaa kaama yaapaagee siwoo seta Mée Ogatamee Wa me aya andoo peeyaami. ³¹ Mee Mée mee ko Ogatamee me Wa me dagi yagaa yaato asii-sege see yoo kiyoo mumo magaakee Mée kiyaami, bedaa inii Israel bagee yuwa inii me pedeo yuwa ekeata kaama Wa me epa mée yaekeasiino see naadi Waa inii daba mée daagimaa peeyaano Mée kiyaami. ³² Kuwa ukuwaaniyaabuu seta yuwa uduma inii miya deeta kaama yaweganaake, Roh Kudus me kisee miya mée paagoo asemanee segeeki. Roh mee Ogatamee me menaa daamaa yayeetaa see bagee yuwa paagoo maniyaa yoka" see asigi.

³³ Kuwa ebo bagee yuwa me Petrus me menaa yeeta kaama esee be kaa okoo patamaano see kookea ³⁴ kiya kuwa mena pekataa see bagee yupii Parisi kaa eboo ena ekaa da ko Gamaliel mee tupi. Waa ko Musa me menaa mée topetaa see mée to, mée uduma me waa ebo ekee see mée. Waa yiinaageeta kaama asiino, "Kuwa Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa yoo da kaa peenaa eepooi" see asigi. ³⁵ Yoo da kaa eepeanegea see kaboo Wa me kuwa mena pekataa see bagee yuwa asiino, "Israel bagee yuwa, daamaa nayeeweei. Ikii me kuwa bagee yuwa yaukuwaano see agiyoo kuwa daamaa gaagaa taai. ³⁶ Eto kuwa bagee kuwa mokoo idukaa miya kisee bagee agoo, kuwa ko aii kisee mée ena ekaa da ko Teudas wa me 'Anii ebo bagee yoka' see wegataa see mée kemaata mée maamaa eebaa, empat ratus waa naa wa sekaataa peenaa semea. Kiya waa booyaata kaama woodoo wa sekaataa bagee uduma wodeda-peeda semea, wa me menaa miya

Kisah Para Rasul 5:37-42

aai kisee yawisintaamea. ³⁷ Bedaa kiyoo kaama aai kisee mée ena miya agoo, ekaa da ko Yudas, Galilea wee kaa mée ena. Mée ekaa yuwa uduma kapoge kaa maageemi kaboo da taa ko wa me menaa weganaa naadi mée noonaa wa sekaataa peenaa semea. Waa miya booyaata kaama wa sekaataa bagee uduma miya wodeda-peeda semea. ³⁸ Eto ko kuwa Yesus me menaa yadoonaa see bagee kuwa miya kisee kiyaa yoka emaa se wugii, kisee-kisee se ukuwaai. Okoo me menaa ma, okoo me gaanaa, peenaa see yuwa ma kuwa manii to ko aai mée kaa too gaayu ko kuwa uduma ketaa-ketaa taapa ³⁹ kiya manii to ko Ogatamee kaa gaayu ko ikii okoo me menaa se weganaasi naadi taameeke agiyoo ena ma se ukuwamaayaa. Ikii Ogatamee ma aawisii naadi Waa ma yape bagee kiyaa yoka daamaa gaagaa taai" see asigi. Wa me menaa kuwa kiyoo yiitokea bagee yuwa daamaa yoka see gaata kaama ⁴⁰ okoo me "Kuwa Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa ee yiba eemei" see asegea. Eemeemaagea kaboo "Kuwa bagee yuwa pepeaduu me dakamaai" see asegea. Dakamemaata kaama okoo paagoo omaago ma asiino, "Eto kaama wodoo Yesus kaa menaa kuwa ekeata Wa ekaa da se weganaa taai" see aseta kaama daba peeyaagea. ⁴¹ Okoo kuwa mena pekataa see bagee yuwa paagoo mena wegamaata kaama ee kaa peetaaka too aawegaa sepegeeka menaa ko "Kuwa bagee yuwa me kisee mée dakamegea, kisee mée ekeasegea kuwa daamao. Yesus Wa too ebo, inii peedi kiya Yesus ekaa ebo kisi naadi inii kaa mée yaukuwaanega agiyoo yoka kiiboo, paamee" see ede ma, ede ma sepegeeka. ⁴² Egapii gakata okoo Ogatamee me ee kaa miya, okoo me ee yuwa kaa miya Yesus me menaa mée yuwa topenaakea, bedaa "Yesus mee ko Ebo Kristus see wegawoo seta Mée mee yoka" see menaa kuwa miya weganaakea, kisee too

koo senaa segee seta.

6

Yesus mikee gaayaa bagee yuwa paagoo naano agiyoo eewodegeesi naadi mée petoo wiginta menaa

¹ Kuwa kaboo da Yesus mikee gaayaa bagee maamaa eebaa kedaakea. Okoo Yahudi bagee kiya noonaa Yunani menaa wegataa see bagee. Egapii gakata naano agiyoo mée uduma paagoo eewodegeeka kiya kaawaa ena kuwa Yunani menaa wegataa see bagee yuwa me Ibrani menaa wegataa see bagee yuwa asiino, "Yaai, inii me api miyaa yuwa naano agiyoo mée si yamanegeeka" see asegea. ² Yesus me menaa yadoonaa see bagee gaasi ma wiya okoo me kuwa Yesus mikee gaayaa bagee apanaa yuwa "Uduma meei" asegea. Meemaagea kaboo okoo me asiino, "Inii Ogatamee me menaa kiiwegageeke yoka naano agiyoo kiiwudiino kuwa miya enataa kana. Inii Ogatamee me menaa kiiwegaano gaano pedeo yoka ³ eto ko naano agiyoo mée eewudiino bagee wigineai. Kuwa bagee wigineano kuwa ko aii bagee se kiya mée me okoo dimi daamaa bagee yuwa yoka see yawegayaa bagee too, dimi ipi, Roh mee pudii, kuwa see see bagee okoo petoo wigineai. Wiginemaata kaama inii me 'Ikii mée eewodegee taai' see asiipe. ⁴ Inii gaayu ko sembahyang ukuwagee taape, Ogatamee me menaa miya kiiwegagee taape yoka" see asegea. ⁵ Kuwa menaa yiitooke bagee uduma daamao naadi kaama mée petoo wiginegea. Ena mee ekaa da ko Stepanus. Wa me Yesus mikee gaano dimii mee ebo, Roh Kudus mee miya pudii see mée. Kiyoo kaama Pilipus ma, Prokorus ma, Nikanor ma, Timon ma, Parmenas ma, Nikolaus ma kuwa. Nikolaus mee ko

Antiokia kaa bagee, apanaa tomaa kaa bagee kiya Yahudi bagee me see see Ogatamee yaapaagee see mée keta.

⁶ Kuwa mée petoo to wiginemaata kaama badaa maadoota Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa paagoo peemaata kaama kuwa agiyoo daamaa eeukuwageesi naadi sembahyang yaukuwagea, yagaa okoo petoo to kaa yamaagea. ⁷ Kuwa kaboo da Ogatamee me menaa yadoonaa segee naadi kaama Yerusalem magaa kaa Yesus mikée gaayaa bagee eebaa kedaakea. Imam bagee eebaa miya Yesus mikée nao naadi Wa me menaa yayeetaa see bagee kegea.

Mée me Stepanus mee be kaa yaukuwata menaa

⁸ Stepanus mee Ogatamee Wa me pesee agiyoo daamaa wa kaa maamaa aii yadootagaa see mée kemaata wa me mée yuwa paagoo dimi nagii-nagii agiyoo eebaa ukuwaaniyaabuuki ⁹ kiya mée noonaa me kisee be kegea. Okoo Yahudi bagee me sembahyang segee see ee ena kaa peegee taa see bagee yuwa. Okoo me sembahyang segee see ee ekaa da ko Daba Peeyaata Bagee Me Sembahyang Ee see ekaa munta.* Okoo noonaa Kirene bagee, noonaa Aleksandria bagee, noonaa Kilikia magaa kaa bagee, noonaa Asia wee kaa bagee. Okoo me Stepanus be kaa pesee menaa asegea ¹⁰ kiya Roh me waa mena ipi kiyaata kaama kuwa bagee yuwa waa ma se aawisii semaayaa.

¹¹ Kuwa me kemaata okoo me mée noonaa paagoo koogo-koogo see asiino, "Stepanus waa mée me be kisi naadi mena yakobaa" see asegea. Kuwa bagee yuwa me yakobanaa taano, "Stepanus mee Musa ma, Ogatamee ma

* 6:9 Kuwa bagee yuwa okoo idukaa mée me agiyoo yaokageesi naadi hamba kiyaata bagee kiya mee kaama asii daba peeyaata bagee yuwa keta. 6:10 Luk 21:14-15

wisinigi kuwa inii yeepe" see yaweganaakea naaki ¹² mée eebaa Stepanus kagoo kegea. Yahudi kaa ebo-ebo yuwa ma, Musa me menaa mée topetaa see bagee yuwa ma, Yahudi bagee apanaa miya okoo uduma Stepanus pepeneata kaama doodoota Yahudi kaa mena pekataa see bagee yuwa paagoo dogeamaagea. ¹³ Mena pekataa see bagee yuwa paagoo kaama okoo wa kaa makapaa menaa eebaa yawegagea. "Mee mée mee me Ogatamee me daamaa wigintaata pedeo ena ma taa see ee to mee wisinigi, Musa me menaa yuwa miya kisee too wisinegeeki. ¹⁴ Wa me pedeo wegapi menaa ena mee ko kisee: 'Nazaret magaa kaa Mée Yesus me Ogatamee me ee to mee umiyaatagi' see wegapi. Bedaa kiyoo kaama 'Musa me wegawoo seta menaa kuwa Yesus me apanaa menaa ma aapeka taapi' see kuwa miya wegapi" see menaa yakobamaagea. ¹⁵ Kuwa kaboo da kuwa mena pekataa see bagee uduma Stepanus diitooke naaki ebeyumaa da diino ebo, malaikat bagee me ebeyumaa da keenda see deegea.

7

Stepanus me Yahudi kaa ebo yuwa aseta menaa

¹ Ebo Imam me Stepanus asiino, "Okoo me a kaa 'Wa me Musa ma, Ogatamee ma kuwa wisinegeeki' see kawegagea menaa kuwa mikee ye, taa ye?" see asigi naaki ² Stepanus me asiino, "Neataagi nokaa yuwa, neawaagi nokaa yuwa, neebae nokaa yuwa, ikii daamaa nayeeweei. Idukaa Abraham mee, inii mée tomaa asii-kaba-kaba seta mée waa Haran magaa kaa poono taa kaa Mesopotamia magaa kaa omegee, toogee seta kaboo Wa too ebo, Wa too asii-sege see Mée Ogatamee me Abraham paagoo mena esee-eewegata. ³ Wa me asiino, 'A me magaa ma, a me bagee ma ekeata Ni me kasiipa magaa kaa pooi' see asigi.

⁴ Asigi naadi waa Kasdim magaa kaa kaama peedoota Haran magaa kaa peemaata kaama kiyoo omegee, toogee naadi waataagi boota. Boota kaama Ogatamee me waa badaa maadoota nakaayoo, inii me magaa kaa. ⁵ Kuwa kaboo da Ogatamee me waa maga peenaa ma maniino taa kiya Wa me asiino, 'Mee magaa mee epeekaa aa ma, a me asii-kaba-kaba bagee ma ikii kiniita' see aseta. Kuwa ko Abraham waa yoga taa kaa aseta menaa yuwa.

⁶ Bedaa Ogatamee me asiino, 'Mee magaa mee a me asii-kaba-kaba bagee ikii kiniino taa kaboo da okoo apanaa bagee me magaa kaa omegee, toogee taatagea. Kiyoo maga epoo bagee me agiyoo-pagiyoo kuwa uduma a me asii-kaba-kaba bagee yuwa me kana ma yaokagee taatagea, kisee too tahun empat ratus. Kuwa bagee yuwa me a me asii-kaba-kaba bagee yuwa pedeo daba ekee siwoo taatagea ⁷ kiya Ani me kuwa bagee yuwa kaa pedeo agiyoo yadootagaata. Ani me pedeo agiyoo yadootaata kaama a me asii-kaba-kaba bagee uduma daba pootagea. Okoo nakaayoo meemaata kaama Anii ebo naekee, naapaagee siwoo taatagea' see aseta. ⁸ Bedaa Ogatamee me Abraham asiino, 'Ikii ko Ni me bagee yoka Anii miya daamaa kiukuwagee siwoo taapa, ikii me miya ikii paayogaa yuwa kado ponee yadaapeasiyaa ebea-ebea da mee nadeewoo taai' see aseta. Omegee, toogee naadi kaama Abraham me Isak see yogaa kabamaata kaama wagaagoo to naagoo nagamee me yugumee kado ponee yadaapeata. Kiyoo kaama Isak me Yakub kabata, bedaa Yakub me yoga gaasi ma wiya kabata. Kuwa mée gaasi ma wiyaa to kuwa ko inii mée tomaa asii-kaba-kaba seta bagee yuwa.

⁹ Kuwa kaboo da nagamee me Yusup too esee epa

kigi kuwa yagaanii yuwa me be kegea naadi Mesir magaa kaa esetaakea bagee paagoo Yusup pe-doogeta kepe maseaweegea. Mesir magaa kaa yadoodoo peegea kiya Ogatamee mee Yusup ma enataa kemaata ¹⁰ wa me yaai-yaai agiyoo yuwa uduma yataa kiyaabuu segee seta, bedaa Yusup dimi ipi kiyaata kaama Mesir kaa eboo Ebo Piraun me waa ede kigi. Mee Mesir kaa eboo me 'Yusup aa ebo kakiyaaga yoka ni me ee ma, Mesir magaa ma kuwa uduma aa nadiitoo segee taai' see asigi naaki kisee ukuwaanega. ¹¹ Kuwa kaboo da Mesir magaa ma, nakaayoo Kanaan magaa ma kuwa uduma naano agiyoo taa uwaa mega yoka inii me bagee yuwa ae-wae segee seta. Naano agiyoo imi taa kega ¹² kiya Mesir magaa kaa kiyoo gandum poo agoo see menaa yeeta kaama nagamee Yakub me wa me yogaanii yuwa, inii mée tomaa asii-kaba-kaba seta bagee yuwa asiino, 'Ikii mani naano agiyoo niimasigii' see asigi. Mee naano agiyoo masegeemea mee petamanii etaa kaa masegeemea. ¹³ Okoo wiyaagoo to etaa kaa Mesir magaa kaa eseemaata kaama Yusup me okoo paagoo 'Anii ko Yusup mee yoka' see asigi. Kuwa menaa yuwa doodoota Ebo Piraun paagoo eewegagea naaki Yusup me bagee yuwa ipi kigi. ¹⁴ Yusup wa me yagaanii yuwa asiino, 'Nagamee ma, ikii tukuguu uduma Mesir magaa kaa nakaayoo isii see pakaa-naasii' see asigi. Asigi naadi mée tujuh puluh lima kuwa okoo wa paagoo esegea. ¹⁵ Yakub ma okoo tukuguu to uduma Mesir magaa kaa eseemaata kaama omegee, toogee naadi kaama kuwa eseta bagee yuwa boogee seta. ¹⁶ Okoo boota yuwa doodoota nakaayoo meta. Meemaata kaama ogo magata. Okoo noonaa Sikem magaa to kaa beapa ena kaa kiyoo magata. Mee beapa mee ko idukaa Hemor bagee me beapa

7:9 Kej 37:3-28

7:10 Kej 41:41-43

7:11 Kej 42:1-5

7:13 Kej 45:1-11

7:15 Kel 1:6-18

kiya Abraham me edaata beapa mee.

¹⁷ Maamaa omegee naadi kaama Ogatamee me Abraham paagoo "Anii taa ma taa kisee kiukuwaata, kisee kiniita" see aseta menaa yakuwaaniyaano see kaboo Mesir magaa kaa inii tomaa kaa bagee kuwa mée eebaa kedaa siwoo seta. ¹⁸ Kuwa kaboo da Mesir magaa to kaa tookee eboo apanaa ena agoo, Yusup mee kiyoo ebo toogee seta see kuwa ewo see mée. ¹⁹ Wa me inii tomaa kaa bagee yuwa deebaa naadi pedeo daba ekee siwoo seta. Okoo mée eebaa kaapea yoka naadi yogaanii yuwa uduma boosi naadi wa me omaago ma asiino, 'Ikii me yogaa yuwa kabamaata kaama tameai' see asigi. ²⁰ Kuwa kaboo da kiyoo api ena me Musa see yogaa kabamaaga, Ogatamee me epa see yogaa mee. Kabamaata kaama okonaka me ee yiba koogo boonegee kisee too keno wedo omemaata kaama ²¹ yogaa to yoo da kaa ekeasegea naaki Mesir kaa eboo wayoopane me pee-yaageega. Eto ni me yogaa yoka naadi muniwoo ebo. ²² Musa waa Mesir kaa bagee me ipi see menaa uduma topegee naadi kaama waa mena wegaano miya omaago, agiyoo ukuwaano miya ipi see mée keta. ²³ Waa tahun mée wiya omemaata wodoo 'Ni me bagee yuwa, Israel bagee kuwa pe-diinaka' naadi peegi. ²⁴ Peemaata kaama deamaagi too ko Mesir bagee ena me Israel bagee ena aii kisee dakametaaki. Musa me kisee pedeo yaai naadi kaama Mesir kaa mée to patamemaata boogi. ²⁵ Musa me gaano, 'Israel bagee yuwa me Mesir bagee me agiyoo kana ma, kana ma yaokagee see kuwa Ogatamee me inii daba mée peeyaano see naadi Musa wigintaagi ii see kuwa Israel bagee me nanekeeniipea' see gaagi kiya kuwa Israel bagee me kisee se nekeenega. ²⁶ Tokoma mee da Musa peedoota Israel bagee paagoo

peemaagi too ko mée ekea wiya aadakamee taakea. Emee-
eme taano see naadi 'Ekea ena tomaa yoka kaasee kaa
aadakamee taakea naa ya?' see asigi. ²⁷ Kiya ena mee,
dakametaaki mée wa me Musa wisineekee kaa asiino,
'A me kisee mée asiyaa mée to se. ²⁸ A me etoomanaa
Mesir kaa mée to patameepeaseme mee see see bedaa
naukuwaano see naadi mege ye?' see asigi. ²⁹ Kuwa
mena yuwa Musa yaai naadi oodoota Midian magaa kaa
peemaata kaama kiyoo omegee, toogee naadi api ena
goemaata kaama yoga wiya kabagea.

³⁰ Maamaa omegee naadi kaama tahun mée wiya
omemaata kaama Musa waa Sinai bagoo to kaa ebo mee
maga ugii da kaa kiyoo pakagi. Sinai bagoo to apaapa
peetaaki too ko malaikat bagee ena kiyoo katu see piyaa
wadoo to yibaa taa kitaa awee da kaa kigi. Kitaa biyaa gada
peetaaka kiya se poonooga. ³¹ Musa me mee kaasee agiyoo
yaai, pakaa-diinaka naadi pakaamaagi too ko mee piyaa
yibaa taa kaama Tuhan me asiino, ³² 'Anii ko idukaa aa ma
tomaa kaa bagee Abraham ma, Isak ma, Yakub ma kuwa
me ebo naekee, naapaagee see Mée' see asigi. Musa esee
wedaagi naadi totomooki, diino weda kaa. ³³ Ogatamee
me asiino, 'Anii topa yoka aa yiinaageeta totaake yoo
kiyoo ko daamaa wigintaata pedeo ena ma taa see yoo
yoka bado doko beamagaai. ³⁴ Israel bagee kuwa Ni me
bagee yoka okoo me ae-wae, sooi-wooi segeekea kuwa
Anii mikee deegeeka. Anii okoo daba daagimaa peeyaano
see naadi eseemaaga yoka eto ko aa Mesir magaa kaa pooi'
see asigi. ³⁵ Musa mee ko waa idukaa mée me wisinta
mée to. Okoo me 'A me kisee mée asiyaa mée to se' see
kuwa wa paagoo asemea kiya Ogatamee me Israel bagee
okoo me eboo yakiyaami. Wa me okoo daba daagimaa
peeyaano see naadi mee piyaa yiba kaama malaikat see

mée to me Musa mee 'Israel bagee paagoo pooi' see asigi. ³⁶ Asigi naadi mee Musa see mée to me Israel bagee yuwa Mesir magaa kaa kaama daba eepeegi. Mesir magaa kaa miya, Kapoo See Uwo Pikuu da kaa miya, ebo mee maga ugii da kaa miya dimi nagii-nagii agiyoo eebaa ukuwaaniyaabuu senaa segeeki kisee too tahun mée wiya. ³⁷ Mee Musa see mée to mee wa me Israel bagee aseta menaa ena mee ko kisee: 'Iminookaa Ogatamee me ikii me asii-kaba-kaba bagee ena, anii see see nabi bagee ena kiagoo kiyaatagi' see asigi. ³⁸ Musa waa kuwa Israel bagee yuwa ma enaataa ebo mee maga ugii da kaa epo omegeeka too ko Sinai bagoo to kaa malaikat see mée to me kisee too toowoo see menaa kuwa wa paagoo ase-maneeeki. Ase-maneeeta kaama Musa me kuwa menaa yuwa inii me bagee yuwa maamaa ase-manee siyaa naaki ³⁹ si yeegea, aii wisinegeekea. Okoo me 'Nakaayoo be, inii Mesir magaa kaa metaki pookee naaki ou' naadi kaama ⁴⁰ Musa waa Sinai bagoo to kaa pakaa-seomigi kaboo da okoo me Harun asiino, 'Musa see mée to waa Mesir magaa kaa kaama nakaayoo mée eepeepi kiya waa maga bagoo to kaa kaama bedaa eseemagaapi ye, se eseemagaapi ye ewo, wisintayu. Inii dimi magaakee eboo ena ma daamaa mée eepeesi yoka mee ebea-ebea ipiipii mée eetaai' see asegea. ⁴¹ Okoo sapi ebea-ebea ena ipiipii semaata kaama ede ma, ede ma mee ebea-ebea da inii me eboo yoka naadi yaapaageekea, kupi-maniino agiyoo miya mee ebea-ebea da paagoo biyaa kaa yapooniyaagea. ⁴² Ogatamee me okoo Anii naapaagee taano dimii taa yoka epoo to kaa agiyoo-pagiyoo yuwa aii yaapaagee segeesi yoka naadi okoo yaekeata. See ukuwata mee ko Ogatamee me wegata menaa ena nabi bagee me ebeamaata, mee ko

7:36 Kel 7:3, 14:21, Bil 14:33
Kel 16:2-3

7:37 Ul 18:15

7:38 Kel 20:18-21

7:39

7:41 Kel 32:1-6

'Israel bagee, ikii tahun mée wiya ebo mee maga ugii da taa omenaa, peenaa seta kaboo ikii kupi-manee taano agiyoo eebaa patamegee segee seta kuwa Anii naapaageesi naadi agiyoo se, Ani kaa biyaa kaa napooniyaabuu segee seta agiyoo se, se maa?

⁴³ Ikii makapaa ogatamee Molok mee ma, Repan mee ma ekea yaapaagee see kaa Molok me doka ee to yadoonaa seta,

bedaa okadee ebea-ebea da miya yaipiipii semaata kaama mee ko Repan see eboo yoka naadi yadoonaa seta.

Ikii kisee makapaa ogatamee yaapaagee see bagee yoka Babel bagee me magaa kaa woo maa kaa pe-kidogeamaapa' see menaa ebeamata. *Am* 5:25-27

⁴⁴ Inii me bagee yuwa ebo mee maga ugii da taa peenaa, omenaa semea kaboo Ogatamee me doka ee ena namaasi naadi mee ee ebea-ebea da Musa deeyaagi. Mee doka ee mee ko Ogatamee mee inii ma epo enataa tupi ii see kuwa nekeensi naadi ee mee. Mee doka ee maataata kaama kiyoo pe-maataa, pogataa, kisee ukuwanaa segee naadi kisee too ⁴⁵ Yosua me nakaayoo magaa to kaa Israel bagee yuwa eepeegi. Ogatamee me nakaayoo maga epoo bagee yuwa yaabagagee naadi inii me bagee yuwa kuwa magaa yuwa takeata mee doka ee to nakaayoo maataaga sepegee seta. Omegee, toogee naadi kisee too Daud mee ebo mée eetoogee seta. ⁴⁶ Daud waa Ogatamee me esee epa see mée. Wa me Ogatamee asiino, 'Yakub me yaapaagee seta Mée, A me inii paagoo mée eetoogee taano esee ebo ee ena naa kamagaano daamaa ye?' see asigi ⁴⁷ kiya wa me yogaa Salomo wa me Ogatamee me ee yamaataagi. ⁴⁸ Ee

yamaataagi kiya Ogatamee Waa ko Ebo Wodoo Eboo Asii-sege see Mée yoka mée me magaakee ee yiba Waa se tuyaa Mée. Ogatamee me kisee aseta menaa kuwa nabi bagee ena me yaebeamaata, mee ko kisee:

⁴⁹ 'Epoo to kaa kiyoo ko Ni me ebo animagaano yoo, bedaa magaa to kuwa uduma Ni me badoo dookumino yoo.

See kuwa naadi kaama ikii kaasee ee Anii namaayaa ya?

Ni me toomuu taano yoo kaasee namagaapea naa ya?

⁵⁰ Anii ko se-agiyoo, we-agiyoo kuwa uduma Ogaataata Mée, se maa?' *Yes 66:1-2*

see menaa kuwa ebeamaata" see asigi.

⁵¹ Bedaa Stepanus me kuwa Yahudi kaa ebo-ebo yuwa asiino, "Ikii kisee bagee tabaa da kideega. Ikii dimi eboo, aii tomaa kaa bagee me dimi gaayaa-gaayaa mokoo, apa taa bagee yuwa too. Idukaa ikii me bagee yuwa me Roh Kudus mee si yayegee seta see see ikii miya kisee Waa wisinegeeka. ⁵² Idukaa ikii me bagee me nabi bagee yuwa wegee-wegee taano taa bagee ena agoo ye? Kuwa nabi bagee me 'Topoo too see Mée mee meetagi' see wegawoo seta bagee yuwa kiya idukaa ikii me bagee yuwa me okoo miya patamemea, bedaa mee topoo too see wegawoo seta Mée Waa miya ikii me yaekegataamea, ikii me booyaamea. ⁵³ Ogatamee mee idukaa Israel bagee me daamaa nadoowoosi naadi menaa kuwa malaikat bagee yuwa me doodoota ikii me bagee yuwa paagoo daamaa kisi-manee seta kiya ikii si yaeewookea" see asigi.

Stepanus mee wogepeata menaa

⁵⁴ Kuwa Yahudi kaa mena pekataa see bagee yuwa kuwa menaa yeemaata kaama Stepanus mee esee ka-goo ebo kegea, ego dakagegea. ⁵⁵ Kiya Stepanus waa

Roh Kudus mee pudii naadi epoo to wodoo pakaa-diitoo taaki naaki Ogatamee tupi, diino esee ebo. Ogatamee me dagi yagaa yaato Yesus Waa yiinaageeta ebo totaaki. ⁵⁶ Stepanus me asiino, "Ikii deataaweei. Asiyoo epoo to kabaanta Ogatamee me dagi yagaa yaato Mée Yogaa mee yiinaageeta ebo totaaki deega nao" see asigi. ⁵⁷ Kuwa yiitooke bagee yuwa apa takimegea, ebo menaa dabeata kaama yibaga Stepanus paagoo epo enataa peegea. ⁵⁸ Waa ma amoo-tapu-tapu sedoota kota amoo pe-dogeamaagea. Wa me menaa yeepea bagee yuwa oma kamu me wugitagaano see naadi okoo me tapaato dokaa yuwa beagegea. Beageeta kaama kiyoo bagee ena ekaa da ko Saulus wa paagoo ekeasegea. ⁵⁹ Oma kamu wugitaakea kaboo Stepanus me ebo menaa-menaa kaa asiino, "Tuhan Yesus, wae. Ni me dimi menaa da namasii" see asigi. ⁶⁰ Kaguu to magaa to kaa weetaata ebo menaa kaa "Tuhan, wae. Kuwa okoo me nabooyaagea kuwa okoo kaa pedeo si yadootagaai" see aseta kaama boogi.

8

¹ Stepanus mee booyaagea kuwa Saulus waa miya ede kigi.

Saulus me Yerusalem magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee wegee-wegee seta menaa

Mee naagoo Yerusalem magaa kaa kiyoo Stepanus booyaata kaama Yesus mikee gaayaa bagee apanaa yuwa miya wegee-wegee senaakea. Noonaa Yudea wee kaa oodaakea, noonaa Samaria wee kaa oodaakea, Yesus me menaa yadoonaa see bagee gaasi ma wiya kuwa too se oota Yerusalem magaa kaa too toomuukea. ² Ogatamee me menaa ipiipi yadeetaa see bagee noonaa me Stepanus bootaa da masegeeta ogo maataata kaama ebo yegee

aamagaakea. ³ Kiya Saulus me Yesus mikee gaayaa bagee yuwa uduma wegee-wegee taano see naadi abanaaki. Okoo me ee yuwa omaago ma kene yakabanaaki, ee yiba seemeta kaama paayogaa miya, api miya uduma peneata doodoota digiyoo ee yiba seemiyaabuuki, kisee ukuwanaa segeeki.

Pilipus me Yesus me menaa Samaria magaa kaa yaweganaa seta menaa

⁴ Kuwa wegee-wegee naadi oodaa seta bagee yuwa okoo peanee sepea magaa kaa kiyoo-kiyoo Yesus me doometa menaa daamaa yaweganaakea. ⁵ Pilipus see mée to miya Ogatamee me ebo toowoosi naadi wigintaata Mée Ebo Kristus kaa menaa kuwa doodoota Samaria magaa kaa pee-yaweganaaki. ⁶ Kiyoo bagee uduma daamaa esee yiitooke, wa me dimi nagii-nagii see ukuwayabuuki agiyoo miya daamaa diitooke, kisee koo segeekaa. ⁷ Kuwa ko paa yago bagee yuwa Pilipus me "Paa pooi" asigi naaki paa yuwa ebo menaa-menaa kaa peedaakea, bedaa bado pedeo bagee miya, oogimaata bagee yuwa miya bado daamaa kedaakea. ⁸ Mee kaama kiyoo magaa kaa bagee yuwa esee ede kegea.

⁹ Mee magaa kaa mée ena agoo, ekaa da ko Simon. Wa me duya kaa deetaaki yuwa kuwa Samaria bagee okoo dimi nagimegeekaa. Waa "Anii ebo bagee yoka" see weganaa see mée. ¹⁰ Mée uduma, peedi bagee miya, ebo bagee miya okoo me "Sooi, waa esee ebo, Ogatamee me pesee kiyata mée to ii" see asegeekaa. ¹¹ Waa idukaa kaama kisee too duya kaa deege naadi mée eebaa dimi nagimaakee kaa wa me menaa maamaa yeegeekaa. ¹² Kuwa kaboo da taa ko Pilipus me "Ogatamee mee ebo mée eetotaaki, Wa me wigintaata Mée Yesus, Ebo Kristus mee Wa me menaa yayeeweei" kisee weganaaki naaki kiyoo bagee, paayogaa miya, api miya Yesus mikee nao

see gaagea, uwo tukumegea. ¹³ Simon waa miya Yesus mikee nao see gaagi. Uwo tukumemaata kaama kisee ki Pilipus sekaataa peegi. Pilipus me mée me mikee gaasi naadi ukuwaaniyaabuu senaa see agiyoo ma, apanaa diino ebo kaa dimi nagii-nagii agiyoo ma kuwa uduma Simon waa dimi nagimigi.

¹⁴ Kuwa kaboo da "Samaria bagee miya Ogatamee me menaa mikee nao see gaagea" see menaa kuwa doodoota Yerusalem magaa kaa Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa paagoo eewegagea. Okoo me Petrus ma, Yohanes ma asiino, "Ekea kuwa pe-diino see yoka Samaria magaa kaa pooi" see asegea. ¹⁵ Ekea peedoota kuwa bagee yuwa paagoo peemaata kaama Roh Kudus mee okoo miya masisi naadi sembahyang yaasegea. ¹⁶ Mee ko Roh mee kuwa Samaria bagee yuwa kaa eseaniino taa, okoo Tuhan Yesus ekaa yiba uwo tukumeta kuwa too kemaata Roh mee okoo kaa isisi naadi yaidimegea. ¹⁷ Kiyoo kaama ekea me kuwa Samaria bagee kaa yagaa yamaagea naaki Roh Kudus mee masegea. ¹⁸ Yagaa yamaataata kaama Roh mee masegea kuwa Simon waa miya deegi. Wa me 'Anii miya kisee ukuwaga naaki ou' see gaata kaama ekea asiino, "Anii kiedaanaka yoka ¹⁹ anii miya yagaa yamaataa siyaa bagee yuwa okoo Roh Kudus mee masisi naadi pesee da mee anii miya nii" see asigi. ²⁰ Kiya Petrus me asiino, "Ogatamee me inii mée aii maniyaa Mée Roh mee ko kepe me se edaayaa. A me kisee edaano see dimii gaape yoka aa ma, a me kepee ma epo enaataa pedeo kaano daamaa. ²¹ Ogatamee me aa dimi koopoo see mée kadeegi yoka Wa me menaa yadoonaa, Wa me agiyoo yaukuwanaa see kuwa aa peenaa ma epo yaukuwaano iyo, be. ²² Kuwa me kemaata a me pedeo dimii mee ekeasii, Tuhan paagoo maamaa idimaai, a me pedeo dimii mee epa kaekeasiipi kepa. ²³ A me 'Anii naaki ou' see dimii mee esee ebo.

Mee pedeo dimi mee me aa kagadimetaata kaama kisee dimii gaawoo see mée kadeega" see asigi. ²⁴ Simon me asiino, "Yaai, kuwa ekea me pedeo see nasegea menaa ena ma Tuhan me ni kaa se nadootaasi yoka Wa paagoo naidimaai" see asigi.

²⁵ Kiyoo kaama mee magaa kaa Petrus ma, Yohanes ma ekea me "Enaa me Tuhan mee kisee deeme, bedaa Wa me kisee mée asimi" see menaa kuwa eeweganaakea. Yerusalem magaa kaa metaki peetaaki too Samaria bagee me magaa kaa ekea Yesus me doometa menaa eewegapege seta.

Pilipus me Yesus kaa menaa Etiopia magaa kaa mée to paagoo eewegata menaa

²⁶ Kuwa kaboo da malaikat bagee ena Tuhan me menaa doodoota Pilipus paagoo asiino, "Yerusalem magaa kaa kaama Gaza magaa kaa peegee see etaa da mee etaawee Gaza magaa doodoo pooi" see asigi. Mee etaa da mee ebo mee maga ugii da taa peegee see etaa da. ²⁷ Etaawee peetaaka too ko eta mana kaa Etiopia kaa mée ena kiyoo tupi. Waa ko Etiopia magaa kaa ebo tookee apii ekaa da ko Kandake wa me agiyoo-pagiyoo yadiitoo taa see mée. Waa Ogatamee ebo ekee, yaapaagee taano see naadi Yerusalem magaa kaa peegeeta ²⁸ metaki Etiopia magaa kaa kuda wodaa me doonaa see komaa da taa peetaaki. Waa nabi Yesaya me idukaa ebeamaata menaa ena deepegeeki. ²⁹ Kuwa kaboo da Roh me Pilipus asiino, "Kuda komaa da taa kitaa pooi" see asigi. ³⁰ Yiibaga komaa da kaa peemaagi too ko nabi Yesaya me ebeamaata menaa ena wegataaki. Pilipus me "Kuwa menaa yuwa aa naa nekeenege ye?" asigi naaki ³¹ "Yaai, mena nase-manee taano bagee taa yoka anii kaasee nekeenyaa? Iyo yoka ni paagoo pakaanii" see asigi.

³² Mee mée to me deetaa sipi menaa mee ko kisee:

"Domba wodaa ena patamaano see yoo eepeeyaa mokoo,
 bedaa domba pooduu to iyuu daayaa kaboo se menaa
 siyaa mokoo miya,
 mee mée mee koogo mena ena ma wegaano taa.

³³ Waa pedeo agiyoo ukuwaano taa kiya Waa daba, peedi
 kiyaagea, pedeo agiyoo Wa kaa yadootagea.

Wa me magaa da kaa omegee, toogee seta yuwa siki-
 iniyaata yoka Wa me asii-kaba-kaba seta bagee
 yuwa miya ewo, se wegayaa" *Yes 53:7-8*

see menaa ebeamata.

³⁴ Mee Etiopia kaa mée to me Pilipus asiino, "Kuwa
 menaa yiba mee mée mee maamee ya? Nabi Yesaya waa
 ekaato kaa ebeamata menaa ye, apanaa bagee kaa menaa
 ye?" see asigi naaki ³⁵ Pilipus me mee ebeamata menaa
 da ipiipi eewegamaata kaama Yesus kaa menaa daamaa
 tupi-manee sepegeeki. ³⁶ Etaawee peetaa siyaa naaki uwo
 piku ena agoo. Etiopia kaa mée to me asiino, "Aa naa
 deede. Apiyoo uwo piku ena agoo yoka uwo tukumaano
 daa ye?" see asigi. ³⁷ [Pilipus me "Aa Yesus esee mikee nao
 see gaayu ko aa uwo tukumese" see asigi naaki "Yesus Waa
 mikee Ogatamee me wigintaata Mée, Ogatamee Yoopaa
 see kuwa anii mikee nao see gaaga" see asigi.] ³⁸ Mee
 Etiopia kaa mée to me wa me komaa yadoonaa see mée
 to asiino, "Nakaayoo tuguunii" see asigi. Pilipus ma ekea
 magaa da kaa eseanta ekea paaya uwo yiba seemegea.
 Kiyoo kaama Pilipus me waa uwo yatukumigi. ³⁹ Maayoo
 kaa pakaanega naaki Tuhan me Roh me Pilipus mee
 maseageeyu. Etiopia kaa mée to me Pilipus mee ewo,
 se deegi kiya wa me peetaaki magaa kaa ede ma, ede
 ma sepegeeki. ⁴⁰ Pilipus waa Ogatamee me maseageeta
 doodoota amoo Asdod magaa kaa pe-ekeata kaama waa
 peedoota Kaisarea magaa kaa peetaaka too maga gakata
 Yesus me doometa menaa yawegapegeeki.

9

Yesus me Saulus paagoo ewegata menaa

¹ Kuwa kaboo da taa ko Saulus me Yesus sekaataa peetaa see bagee yuwa wugiino see menaa omaago ma weganaaki. Waa Ebo Imam paagoo mena ena idimaano see naadi peegi. ² Mee ko Damsik magaa kaa kiyoo Yesus me etaa yaato peetaa see bagee, paayogaa miya, api miya kuwa wa me peneata Yerusalem magaa kaa dogeamoo taano see yoka wa me Ebo Imam paagoo asiino, "Anii kisee daba ukuwaano see naadi Damsik magaa kaa sembahyang segee see ee yuwa kaa eboo yuwa me anii naipi kiyaasi naadi kapoge ena naebeai" see asigi. ³ Kapoge yaebeamaata kaama peedoota Damsik magaa kaa peenaa ekaapa see yoo peemaagi too ko kisee ki taka ena epoo to wodoo kaama wikimedoota magaa da kaa wa paagoo eseebaaga, uduma kisee wikimegooga. ⁴ Waa magaa to kaa esee-gapuunta kaama mée mena wuu da yeegi. "Saulus, Saulus wae. Aa kaasee kaa nawegee-wegee taake?" see asigi. ⁵ Saulus me "Tuhan, Aa maamee ya?" asigi naaki "Anii ko a me nawegee-wegee taa see Mée, Yesus mee. ⁶ Eto ko anoogeeta a me peetaake magaa kaa pooi. Kiyoo peemaata kaama 'Aa kisee ukuwaai, kisee ukuwaai' see kasiipea yoka" see asigi. ⁷ Kuwa Saulus ma epo peetaakea bagee yuwa mee menaa da yeegea kiya mée imii da ewo, se deegea yoka mena ena ma se asegea, kisee koogo toomaagea. ⁸ Saulus waa yiinaageeta emaa wikiinigi kiya agiyoo ena ma diino naka. Okoo ma enaataa bagee yuwa me wa me yagaa da peneata kaama badaa maadoota Damsik magaa kaa eepegea. ⁹ Peemaata kaama kiyoo unu wedo kuwa uduma peenaa ma diino naka, naano agiyoo miya, uwo miya uduma peenaa ma noodee taano taa.

¹⁰ Damsik magaa kaa kiyoo Tuhan Yesus sekaataa peetaa see mée ena agoo, ekaa da ko Ananias. Tuhan me dega-dega kaa asiino, "Ananias wae" asigi naaki "Tuhan, nakaayoo topa" see asigi. ¹¹ Tuhan me asiino, "Peedoota eta ena ekaa da ko Topoo See Etaa da kaa kiyoo pooi. Peemaata kaama Yudas see mée to me ee kaa kiyoo Tarsus magaa kaa kabata mée to Saulus mee abaa. Waa eto kiipaa sembahyang taaki. ¹² Waa miya dega-dega kaa kadeepi. Kuwa ko waa bedaa diino keago kisi naadi Ananias see mée to me meedoota ni paagoo yagaa ni kaa namaagi see kuwa kadeepi yoka pooi" see asigi kiya ¹³ Ananias me asiino, "Tuhan, mee mée to me Yerusalem magaa kaa A me bagee kiyoo maamaa wegee-wegee simi menaa kuwa mée eebaa niwegamea. ¹⁴ Bedaa Saulus me inii nakaayoo A ekaa kaweegee taa see bagee yuwa wa me daba peneasi naadi kapogee ena imam ebo yuwa me yaebeamaamea kuwa miya anii wedaaga yoka" see asigi. ¹⁵ Tuhan me asiino, "Waa ko Ni ekaa da nadoonaasi naadi wigintaata mée yoka dimi se nagimaai. Israel bagee paagoo miya, mée tomaa-toomaa apanaa yuwa paagoo miya, magaa da kaa ebo tookee bagee paagoo miya kuwa uduma Ni me menaa naweganaa taapi mée yoka wa paagoo pooi. ¹⁶ Waa Ni ekaa da nadoonaa see mée kemaata mée me waa maamaa wegee-wegee taapea. Waa kisee maamaa ae-wae taano gaano pedeo see kuwa Ani me waa deeyaapa" see asigi. ¹⁷ Asigi naadi Ananias peedoota Saulus tupi ee yiba seemigi. Saulus kaa yagaa yamaata kaama asiino, "Saulus, enaa Yesus yiba ena kenaa bagee, aa nakaayoo metaaki too etaa da kaa a paagoo awee da kaa agoo kipi Mée Tuhan Yesus Wa me 'Saulus paagoo pooi' see nasigi. Wa me aa bedaa diino keago kese naadi, bedaa Roh Kudus mee a yiba kaawisi naadi kaama a paagoo namiyaagi" see asigi. ¹⁸ Asigi naadi taka ena kipii see see agiyoo kuwa Saulus

me emaa masii to kaa kaama oseata eseanega naaki diino keago kigi. Waa anoogeeta uwo yatukumegea. ¹⁹ Naano agiyoo noomaata kaama pesee kigi.

Waa Damsik magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee apanaa yuwa paagoo unu wiya waa naa omemaata ²⁰ kisee ki peedoota sembahyang segee see ee yuwa yiba Yesus kaa menaa eeweganaa taano ko "Yesus Waa mikee Ogatamee Yoopaa yoka" see menaa weganaaki. ²¹ Wa me menaa yi-itookea bagee dimi nagimegea. "Mee mée mee Yerusalem magaa kaa Yesus ekaa weege see bagee yuwa wegee-wegee taa see mée, se maa? Nakaayoo miya kuwa bagee yuwa peneata kaama imam ebo yuwa paagoo dogeamoo taano see naadi migi, se maa?" see asegea. ²² Kiya Saulus me Yesus kaa menaa yaweganaa taano kuwa pesee kega, pesee kega naadi kaama apanaa bagee yuwa okoo apaa-apaa siyaagi. "Yesus mee ko idukaa kaama Ogatamee me wigintaata see wegawoo seta Mée mee yoka" see menaa kuwa ipi kaa omaago ma weganaaki kuwa Damsik magaa kaa Yahudi bagee yuwa me pe-asiino menaa ena ma taa.

Saulus mee oota menaa

²³ Omegee naadi Yahudi bagee yuwa me Saulus wugiino see menaa koogo aawegaakea ²⁴ kiya kuwa wugiino menaa yuwa Saulus waa ipi kigi. Kuwa bagee yuwa egapi yaato miya, daatooyiba yaato miya mee magaa kaa peegee see etaa da kaa waa patamaano see naadi yuumaanegeeka. ²⁵ Kiya daatooyiba yaato Saulus wa me topenaa see bagee yuwa me mee magaa kaa oma wagee to tokogoo da taa kitaa Saulus mee iduunee ayaa yiba awemaata kaama togoo one me maga kaa koogo isiyaagea.

²⁶ Magaa da kaa eseanta peedoota Yerusalem magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee paagoo peemaagi naaki

okoo wedaagea. Waa 'Yesus mikee gaayaa see mée se' see gaagea ²⁷ kiya Barnabas mee kisee dimii taa. Wa me Saulus badaa maadoota Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa paagoo mena yawegagi. Kuwa ko Saulus me etaa da kaa Tuhan deepi see menaa ma, Tuhan me waa asimi menaa ma, wa me Damsik magaa kaa Yesus kaa menaa omaago ma yaweganaa sipi kuwa miya uduma wa me okoo paagoo daamaa eewegagi. ²⁸ Saulus mee okoo paagoo omegee taaki too Yerusalem magaa kaa Tuhan kaa menaa omaago ma yaweganaaki. ²⁹ Saulus waa wugiino see bagee kiyoo agoo. Okoo Yahudi bagee kiya Yunani menaa wegataa see bagee yuwa. Okoo Saulus ma omaago ma mena aawegaakea kiya waa wugiino see naadi kaama koogo dimi daagea. ³⁰ Kuwa wugiino menaa yuwa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa me ipi keta kaama Saulus koogo badaa maadoota Kaisarea magaa kaa eepeemaata kaama "Aa Tarsus magaa kaa pooi" see asegea.

³¹ Kuwa kaboo da taa ko Yesus mikee gaayaa bagee yuwa Yudea wee kaa miya, Galilea wee kaa miya, Samaria wee kaa miya kuwa uduma mée me wegee-wegee taano taa kemaata okoo uu see dimii pesee kiwookea. Okoo Tuhan Wa too ebo, Wa too wedaagea, bedaa Roh Kudus me okoo dimi mena pesee kiyabuu segee naadi kaama Yesus mikee gaayaa bagee yuwa mée eebaa kedaaka.

Petrus me dimi nagii-nagii agiyoo ukuwata menaa

³² Petrus waa kiyoo-kiyoo peenaa naadi egaa ena peedoota Lida magaa kaa kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee paagoo peemaagi too ko ³³ kiyoo oogimaata mée ena agoo, ekaa da ko Eneas. Waa tahun wagoo kuwa peenaa ma se peenaa, opee to kaa too ometaa see mée. ³⁴ Petrus me waa asiino, "Eneas, wae. Yesus Kristus me aa poono daamaa kakiyaagi yoka anoogeeta a me opee to bebenamagaai"

see asigi naaki taka ena anoogeegi. ³⁵ Kuwa Lida magaa kaa bagee ma, Saron magaa kaa bagee miya uduma mee mée to daamaa peenaaki kuwa deeta kaama Tuhan Yesus mikee nao see gaagea.

³⁶ Kiyoo kaama maga ena ekaa da ko Yope magaa kaa kiyoo Yesus mikee gaayaa apii ena agoo, ekaa da ko Tabita, Yunani menaa kaa ekaa gaayu ko Dorkas see ekaa mee. Mee apii waa daamaa agiyoo aii yaukuwagee, daba bagee yuwa aii manegee, kisee ukuwagee see apii. ³⁷ Kuwa kaboo da ikiyoo meanta kaama booga. Bootaa da uwo wetogemaata kaama ee asii mee kakadee kaa pakaa-ekasegea. ³⁸ Pakaa-ekata kaama kuwa Yesus sekaataa peetaa see bagee yuwa me "Petrus waa Lida magaa kaa tupi" see menaa yeegea. Lida magaa kaa kaama Yope magaa mee ekaapa yoka okoo me "Mée wiya waa pe-dii" see asegea. Ekea Petrus paagoo peemaata kaama "Nakaayoo moga meei see kasegea" see asegea. ³⁹ Petrus ekea ma epo peedoota ee to kaa asii mee kakadee kaa eepakaamaagi too ko bootaa da paagoo api miyaa uduma yege aamagaa taakea. Dorkas waa bogaano taa kaboo mée yaiyagee seta dokaa yuwa, ebo miya, peedi miya deeyaagea. ⁴⁰ Petrus me okoo uduma "Yoo da kaa eseanii" see aseta kaama kagu keagee da kaa sebaata kaama sembahyang yaidimigi. Kiyoo kaama bootaa da yaato ikigi maataata kaama asiino, "Tabita aa anoogii" asigi naaki kisee ki emaa wikiinega. Petrus deeta kaama anoogeeta toomuu taaka. ⁴¹ Petrus me wa me yagaa da peneata goekeasigi naaki yiinaageega. Kiyoo kaama Petrus me mena ugigi naaki kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee yuwa ma, api miyaa yuwa ma kuwa uduma pakaamaagea ko mikee, apii to anoogeeta totaaka. ⁴² Kuwa menaa yuwa doonaa segee naadi kaama Yope magaa kaa bagee uduma yeegea, mée eebaa Tuhan mikee nao see gaagea. ⁴³ Petrus mee kiyoo bagee ena ekaa da ko

Simon, wa me ee kaa maamaa eeomegee seta. Simon waa woda kado gukumemaata ipiipii taa see mée.

10

Malaikat bagee ena me Kornelius paagoo aseta menaa

¹ Kuwa kaboo da Kaisarea magaa kaa mée ena agoo, ekaa da ko Kornelius. Waa ko Roma kaa okaa yago bagee me eboo ena. Wa me okaa yago bagee kutuu ekaa da ko Italia kaa kutuu. ² Kornelius waa ma, wa me ee kaa bagee ma uduma dimi topoo see bagee yuwa. Okoo Yahudi bagee se kiya Ogatamee Wa too weda, Wa too ebo ekee taa see bagee yuwa. Kepe waa, agiyoo waa imi taa see bagee yuwa wa me agiyoo yawudita, Ogatamee paagoo maamaa sembahyang ukuwataa, kisee ukuwagee see mée. ³ Egaa ena uwaataa, keno ese-kotoonigi kaboo dega-dega kaa Ogatamee me menaa eseasegee see bagee ena wa paagoo migi see kuwa mikee deegi. Wa me "Kornelius, wae" asigi naaki ⁴ mee mée to maamaa diitooki, esee weda kaa asiino, "Ei, ebo bagee, maagiyoo?" asigi. Mee malaikat see mée to me asiino, "A me sembahyang menaa kuwa Ogatamee me kayeegeeki, bedaa a me apanaa bagee aii manegeeki kuwa miya Waa daamaa kadeegeeki. Kuwa agiyoo uduma Ni paagoo daamaa naekega-manee siyaa agiyoo mokoo, kisee Waa kanekenigi. ⁵ Eto ko mée ena ekaa da Simon mee badaa maagiino bagee peeyai. Waa ekaa ena mee Petrus, ⁶ eto kiipaa Yope magaa kaa, maaka pikuu da geboo da kaa magaa kaa tupi. Waa kiyoo apanaa Simon, woda kado ipiipii taa see mée me ee kaa omegeeki" see asigi. ⁷ Mee malaikat see mée to kuwa menaa asemaata kaama pe-seomigi kaboo Kornelius wa me agiyoo yaokagee see bagee wedo "Ikii meei" asigi. Ena mee okaa yago mée, Ogatamee mikee gaayaa see mée. ⁸ Kornelius wa me deepi yuwa uduma eewegamaata

kaama "Yope magaa kaa Petrus mee badaa pe-namaagii" see asigi.

Ogatamee me Petrus dega-dega kaa deeyaata menaa

⁹ Tokoma mee da kuwa bagee yuwa Petrus badaa maagiino see naadi Yope magaa kaa peetaakea. Kuwa kaboo da taa ko Petrus waa sembahyang taano see naadi kenoo to mée mumoo to kaa pakaamaagi see kaboo ee dagii da kaa pakaamaata kaama ¹⁰ sembahyang taaka too ko naano agiyoo naadi dimii mega. Kuwa ee kaa bagee yuwa naano agiyoo eeyuwitaakea kaboo waa dega-dega kaa deegi. ¹¹ Wa me deegi kuwa ko epoo to kabaanta kaama ebo dokaa ena mokoo otoo yuwa peneta kaama magaa da kaa esee-sekeetaata toga. ¹² Eseanta kaama agiyoo-pagiyoo eebaa topa. Bado wui see agiyoo ma, bogaa yiba agiyoo-pagiyoo ma, bedo woda tomaa-tomaa ma, magaa da taa peenaa-paanaa see agiyoo tomaa-tomaa miya mee dokaa da kaa topa. ¹³ Kuwa kaboo da mena wuu ena yeegi, mee ko "Petrus, aa anoogeeta kaama kuwa agiyoo yuwa patameeii naadi naai" see asigi.

¹⁴ Petrus me asiino, "Yaai, Tuhan, kuwa uduma daa see agiyoo. Kisee agiyoo ena ma anii noodiino taa" see asigi.

¹⁵ Bedaa mee mena wuu da asiino, "Ni me 'Daamaa, dagu' see wegataayaa agiyoo yuwa 'Kuwa daa, pedeo' see kuwa se wegaai" see asigi.

¹⁶ Petrus me kuwa agiyoo yuwa emaa taka wedo dea-maagi too ko taka ena dokaa da mee bedaa epoo to wodoo metaki pakaa-seomega. ¹⁷ "Mee kaasee agiyoo deepa naa ya? Kaasee menaa nasigi naa ya?" see dimi nagii-nagii taaki too ko yamokiyoo Kornelius me pooi see asigi bagee yuwa megea. Okoo Simon wa me ee abanaa naadi wa me ee kaa peemaata kaama wagee kenee to kaa

kaama asiino, ¹⁸ "Wae, Simon mee nakaayoo omegeeki ye? Petrus see ekaa miya weeyaa see mée mee abanaake" see asegea. ¹⁹ Kuwa kaboo da Petrus wa me yumakaa deepi yuwa gaagaa taaki too ko Roh me asiino, "Yamokiyoo aa kaabanaakea bagee okoo wedo topea. ²⁰ Kuwa Ni me kamiyaaga bagee yoka aa dimi se gaagaa taai, okoo paagoo eseemaata okoo sekaataa pooi" see asigi. ²¹ Esedoota okoo paagoo "Wae, ikii me abanaakea mée mee anii yoka maagiyoo kaa megea ya?" see asigi. ²² Okoo me asiino, "Kornelius see mée to me 'Petrus pe-nadii' see mée asigi naadi mege. Waa ko Roma kaa okaa yago bagee yuwa me eboo. Waa dimi topoo, Ogatamee Wa too weda see mée, Yahudi bagee uduma waa dimi daamaa see yawegataa see mée. Wa paagoo malaikat bagee ena me asiino, 'Petrus me aa kaawegaano see menaa kuwa aa yeese yoka badaa pe-maagii' see asimi naadi mege" see asegea. ²³ Petrus me "Daamaa, pakaanii, niiumii" see asigi.

Omemaayu tokoma mee da Petrus ma, Yope magaa kaa Yesus yiba ena kenaa bagee noonaa ma epo enataa peedoota eta mana kaa omemaayu, ²⁴ tokoma mee da Kaisarea magaa kaa peemaayu. Kuwa kaboo da Kornelius wa me okoo mani megea naaki ou naadi maamaa diitoo taaki. Waa ma kenaa bagee miya, epa see bagee apanaa miya uduma Petrus me menaa daamaa yeese naadi "Ee kaa meei" see asenaa sipi yoka kuwa bagee miya wa me ee kaa diitoo taakea. Petrus nuwaa Kornelius me ee kaa peemaata kaama ²⁵ pakaanigi too ko Kornelius peedoota Petrus paagoo yaapaagee taano see naadi wa me badoo da kaa mumoo to esee-ekesigi. ²⁶ Kiya Petrus me "Anii miya mée yoka anoogii" see aseta kaama yagaa da peneta anoogeeyaagi. ²⁷ Waa Kornelius ma mena aawegaa naadi kaama bedaa peedoota ee yiba kiwisi ena kaa peemaagi too ko mée eebaa kiyoo kutumemaata totaakea. ²⁸ Petrus

me okoo asiino, "Anii Yahudi kaa mée to yoka ikii apanaa tomaa kaa bagee ma kiitono kuwa daa, ikii me ee yiba seemaano mee miya daa see kuwa Yahudi bagee kisee menaa wegawoo siyaa kiya Ogatamee me 'Kisee menaa se wegaai' see nasimi. Kuwa bagee kuwa daa kiyaa yoka pedeo, see kuwa taa see nadeeyaami.* ²⁹ Kisee kemaata ikii me 'Meei' see nasemea naagoo anii dimi nagimaano taa, mani nakaayoo daba mepa. Eto ko ikii kaasee kaa nakaayoo badaa namaapea ya?" see asigi.

³⁰ Kornelius me asiino, "Unu wedo ompea mee naagoo eto see see keno ese-kotoonigi kaboo anii ee kaa sembahyang taaka too ko taka ena apiyoo mée ena yiinaageeta totaaki, wa me dokaa kuwa uduma wisidaaka. ³¹ Wa me nasiino, 'A me sembahyang menaa kuwa Ogatamee me kayeegeeeki, bedaa a me apanaa bagee aii manegeeke kuwa miya Waa daamaa kadeegeeeki. Kuwa agiyoo uduma Waa kanekeenigi yoka ³² eto ko mée ena ekaa da Simon mee badaa maagiino bagee peeyaai. Waa ekaa ena mee Petrus, eto kiipaa Yope magaa kaa kiyoo apanaa Simon, woda kado ipiipii taa see mée me ee kaa maakaa pikuu da geboo da kaa omegeeki' see kuwa nasegeemi. ³³ Kuwa me kemaata aa mese naadi 'Moga badaa pe-namaagii' see asema. Aa dimi ekegataata nameemaage, paamee. Tuhan me aa 'Pe-eewegaai' see kasigi menaa yuwa inii uduma yiino see naadi yigimemaage. Eto ko inii paaya Wa emaa dagii da kaa nakaayoo topea yoka daamaa naawegaai" see asigi.

Petrus me eewegata menaa

* 10:28 Petrus me "Kuwa bagee kuwa daa kiyaa yoka pedeo see kuwa taa see nadeeyaami" see aseta menaa mee ko miyoo taa Petrus paagoo Ogatamee me dega-dega kaa Yahudi bagee me naano daa see agiyoo kuwa dagu see deeyaami yoka apanaa tomaa kaa bagee eetoono daa see taa see gaasi naadi aseta menaa mee. 10:28 Kis 10:15

³⁴ Petrus me eewegata menaa kuwa ko kisee: "Ogatamee me magaa da kaa mée tomaa-tomaa kuwa toma ena mee epa, toma ena mee be see gaataa see se, kisee mée se pekataayaa, se wigintaayaa, okoo uduma endagii see deeyaa, see kuwa anii eto too nekeenega. Magaa da kaa bagee toma ena too too epa see kuwa se kiya ³⁵ mée tomaa gakata uduma okoo Ogatamee Wa too weda, Wa too ebo ekee naadi kaama daamaa, topoo see dimii kaa yaukuwagee see bagee kuwa uduma Wa me epa kiya. ³⁶ Yesus Kristus mee, inii Ogatamee ma mée emee-eme siyaano Mée Wa me menaa kuwa Ogatamee me inii Israel bagee yuwa paagoo mée wegayaabuu taaki see kuwa ikii miya ipi. Yesus Waa ko mée tomaa-tomaa uduma epoo Mée Tuhan mee. ³⁷ Yudea wee kaa magaa uduma kiyoo ukuwanaa, peenaa seta menaa kuwa miya ikii ipi. Kuwa ko petamanii Galilea wee kaa kaama Yohanes me mée yuwa uwo tukumisi naadi menaa weganaa seta. ³⁸ Kiyoo kaama Nazaret magaa kaa Mée Yesus mee Ogatamee me Roh Kudus ma, Wa me pesee agiyoo ma kuwa Wa kaa yadootaata. Ogatamee Waa ma enaataa kemaata daamaa agiyoo ukuwanaa, peenaa seta, paa yago bagee miya paa yaabagaapii seta, kisee koo senaa seta yuwa kuwa miya ikii ipi. ³⁹ Yahudi bagee me magaa kaa uduma, Yerusalem magaa kaa miya Yesus me ukuwanaa, peenaa seta kuwa anii ma, apanaa bagee miya inii deeta kaama yaweganaake. Yesus mee piya bokoo to kaa booyaamea ⁴⁰ kiya wedaagoo to naagoo Ogatamee me aya andoo peeyaata kaama mée yuwa paagoo deeyaami. ⁴¹ Mée uduma Waa diino taa, inii Ogatamee me kuwa menaa yaweganaasi naadi mée wiginta bagee yuwa me too Waa deeme. Waa aya andoo peeta kaama inii paagoo

agiyoo epo noogee seme. ⁴² Inii Yesus me doometa menaa kuwa pe-eeweganaa taai see mée asimi, bedaa iminookaa mée tomaa-tomaa wigintagaasi naadi wigintaata Mée Wa me boota bagee yuwa miya wigintagaatagi, bogaano taa bagee yuwa miya wigintagaatagi yoka, see gaamaasi naadi menaa kuwa miya pe-eeweganaa taai see mée asimi. ⁴³ Idukaa nabi bagee uduma okoo me wegawoo seta menaa kuwa ko kisee: "Waa mikee gaayaa bagee yuwa uduma okoo me pedeo yuwa Wa me epa yaekeasiitagi" see menaa wegawoo seta" see asigi.

Apanaa tomaa kaa bagee miya Roh Kudus maseta menaa

⁴⁴ Petrus me kisee wegataaki too ko kuwa menaa yi-itookea bagee yuwa okoo kaa Roh Kudus mee esedaa naadi kaama ⁴⁵⁻⁴⁶ okoo mena tomaa-tomaa kaa wegagea, kisee Ogatamee yaapaageekea. Petrus ma epo mepea bagee yuwa miya kisee yeegea. Okoo Yahudi kaa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa. Okoo me sooi, Roh Kudus mee kuwa apanaa tomaa kaa bagee kuwa kaa miya yakabagekomeegi nao naadi dimi nagimegea. Petrus me asiino, ⁴⁷ "Roh Kudus mee inii masemaame see see okoo miya mase-maagea yoka okoo uwo tukumaano kuwa taameekee iyo. ⁴⁸ Okoo Yesus Kristus ekaa yiba uwo yatukumaai" see asigi. Kuwa bagee yuwa uwo yatukumemaata kaama okoo me "Petrus aa nakaayoo peenaa naaomegee taai" see asegea.

11

Petrus me Yerusalem magaa kaa pe-eewegata menaa

¹ Kuwa apanaa tomaa kaa bagee me Ogatamee me menaa mikee nao naadi masemaagea see menaa kuwa doodoota Yudea wee kaa eeweganaa naadi kaama Yesus

me menaa yadoonaa see bagee ma, Yesus yiba ena kenaa bagee apanaa yuwa miya yeemaagea. ² Petrus waa Yerusalem magaa kaa metaki peemaaga too ko Yahudi kaa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa me waa kagoo kaa asiino, ³ "Yaai, aa apanaa tomaa kaa bagee paagoo eetoogee sepe, okoo paagoo naano agiyoo epo noogee sepe" see asegea. ⁴ Petrus wa me petamanii deepi-deepi yuwa kaama asii kuwa uduma okoo daamaa nekeensi naadi eewegata menaa kuwa ko kisee: ⁵ "Anii Yope magaa kaa omegeeki too egaa ena sembahyang siyaa naaki dega-dega kaa nadeeyaagi. Ebo dokaa ena mokoo epoo to kaa kaama otoo yuwa peneata kaama esee-sekeetaata ni paagoo eseemaaga. ⁶ Eseemaaga kaboo deeyaa naaki bado wui see agiyoo ma, bogaa yiba agiyoo ma, bedo woda tomaa-tomaa miya, magaa da taa peenaa-paanaa see agiyoo tomaa-tomaa miya mee dokaa da kaa topa. ⁷ Anii mena wuu ena yeetaa. 'Petrus, aa anoogeeta kaama kuwa agiyoo yuwa patameeii naadi naai' see nasigi naadi ⁸ ani me 'Yaai, Tuhan, kuwa uduma daa see agiyoo. Kisee agiyoo ena ma, ena ma anii noodiino taa yoka' see asetaa. ⁹ Kiya bedaa mee mena wuu da me nasiino, 'Ni me "Daamaa, dagu" see wegataayaa agiyoo yuwa "Kuwa daa, pedeo" see kuwa se wegaa' see nasigi. ¹⁰ Anii kuwa agiyoo yuwa kaagaa wedo deepa, mee kaama too dokaa da mee bedaa epoo to wodoo metaki pakaa-seomega. ¹¹ Kuwa kaboo da taa ko kisee ki Kaisarea magaa kaa bagee okoo wedo anii nadiino see naadi ni me omegee see ee kaa meemaagea. ¹² Roh me anii nasiino, 'Se gaagaa taai, okoo sekaataa pooi' see nasigi yoka anii ma, apuwa Yesus yiba ena kenaa bagee okoo bidimi kuwa ma inii okoo sekaataa peedoota mee mée to me ee yiba seemetaa. ¹³ Wa me mée asiino, 'Anii miyoo taa ni me ee kaa kaama malaikat

bagee ena deepa. Mee mée to me nasiino, "Eto ko mée ena ekaa da ko Simon mee Yope magaa kaa tupi yoka badaa maagiino bagee peeyaa. Waa ekaa ena mee ko Petrus. ¹⁴ Wa me kiiwegaapi menaa kuwa me aa ma, a me ee kaa bagee ma ikii uduma daba daagimaa poopea" see kuwa malaikat see mée to me nasigi menaa da' see kuwa wa me kisee naawegagi. ¹⁵ Anii wa me ee kaa kaama mena eewegataaka too ko mikee Roh Kudus mee okoo kaa esedaa sipi, petamanii inii kaa esanee seta see see okoo kiyoo bagee kaa miya kisee esaneeka. ¹⁶ Kisee ukuwadaaka naadi anii Tuhan me asimi menaa ena nekeenega. Mee ko 'Yohanes me uwo yiba mée yatukumeta kiya Ogatamee me ikii Roh Kudus yiba miya kitukumaatagi' see asimi ii see kuwa nekeenema. ¹⁷ See kemaata Roh mee, inii Tuhan Yesus Kristus mikee nao naadi kaama Ogatamee me Waa aii mée manimi see see Wa me okoo miya aii manigi yoka ani me Ogatamee mee taamegee siyaa ye?" see asigi. ¹⁸ Kisee asigi naadi kuwa yiitooke bagee yuwa me Petrus kagoo kepea yuwa sikiinega. Okoo Ogatamee yaapaagee see kaa asiino, "Kisee kemaata apanaa tomaa kaa bagee miya okoo me pedeo dimii, pedeo menaa kuwa ekeata Ogatamee ma dimii menaa kaa too umiwoo, toowoosi naadi Wa me yaukuwaaniyaagi ii see kuwa eto too nekeenega yoka kiiboo, paamee" see asegea.

Antiokia magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee kaa menaa

¹⁹ Idukaa Stepanus mee booyaata kaama Yesus mikee gaayaa bagee yuwa miya wegee-wegee senaa naadi oodaa seta bagee kuwa ko noonaa Penisia magaa kaa, noonaa Siprus maga okogoo to kaa, noonaa Antiokia magaa kaa oodaa seta. Kuwa magaa yuwa kaa peemaata kaama kiyoo Yahudi bagee yuwa paagoo too Yesus kaa menaa

eeweganaa seta. ²⁰ Kiya Siprus kaa bagee noonaa ma, Kirene kaa bagee noonaa ma okoo peedoota Antiokia magaa kaa peemaata kaama kiyoo apanaa tomaa kaa bagee yuwa paagoo miya Tuhan Yesus me daamaa doometa menaa eeweganaa seta. ²¹ Tuhan Wa me pesee yagaa okoo ma enaataa kemaata mée eebaa Tuhan mikee nao naadi okoo me pedeo yuwa ekeata Wa kaa too dimi maataagea. ²² Kuwa ukuwaandaa seta menaa yuwa doodoota Yerusalem magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa paagoo pe-eewegagea. Okoo me kuwa menaa yeeta kaama Barnabas paagoo "Kuwa ukuwaandaa seta yuwa aa pe-naadeegii" see asegea naadi waa Antiokia magaa kaa peegi. ²³ Peemaata kaama deenaa naadi mikee, Ogatamee me epaa mee apanaa tomaa kaa bagee paagoo miya Wa me maamaa yadootagaa segeeki nao naadi esee ede kigi. Wa me okoo paagoo "Ikii makii taa, kisee too Tuhan nao naadi Wa kaa too dimi maawoo, umiwoo taai" see menaa eeweganaaki. ²⁴ Barnabas waa dimi daamaa, Roh Kudus mee pudii see mée, Yesus mikee gaano dimii mee ebo see mée. Kuwa wodoo taa Tuhan mikee gaayaa bagee mée eebaa kedaakea.

²⁵ Kiyoo kaama Barnabas me Saulus pe-diino see naadi peedoota Tarsus magaa kaa peemaata kaama ²⁶ Saulus ma aadoo naadi kaama metaki Antiokia magaa kaa badaa maadoo peegi. Antiokia magaa kaa peemaata kaama ekea tahun ena Yesus mikee gaayaa bagee yuwa mée eebaa topegee seta. Antiokia magaa kaa kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee yuwa Kristen bagee see ekaa mee petamanii munta.

"Naano agiyoo taa uwaa meepa" see wegata menaa

²⁷ Kuwa kaboo da taa ko nabi bagee noonaa Yerusalem magaa kaa kaama Antiokia magaa kaa peegee. ²⁸ Ena mee

ekaa da ko Agabus. Roh me Agabus mena ena ase-maneegi naadi waa yiinaageeta kaama asiino, "Ikii nayeeweei. Eebaa umiino taa kaa maga uduma naano agiyoo taa uwaa meepa yoka" see asigi. (Mikee, Kaisar Klaudius mee ebo tota kaboo ukuwaanta.) ²⁹ Naano agiyoo taa uwaa mega naadi kiyoo Antiokia magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa me amokiyoo Yudea wee kaa Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa "Okoo naano agiyoo edaasi naadi inii me agoo see kepee yuwa niidogaai" see asegea. Okoo ena-ena kepe agoo kiyaa yuwa doodoo kuwa sikii-sikii kutuu segee naadi kaama ³⁰ Barnabas ma, Saulus ma "Ekea kuwa kepee pe-niimani" asegea. Ekea kepe doodoota kaama Yerusalem magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee tuku-tuku yuwa paagoo pe-manegea.

12

Yesus mikee gaayaa bagee wegee-wegee seta menaa

¹ Kuwa kaboo da Israel magaa to kaa ebo tookee mée Herodes me Yesus mikee gaayaa bagee yuwa noonaa "Pe-peneata kaama digiyoo ee yiba nadogeamaai" see asigi. ² Dogeamaata kaama Yohanes awaagi Yakobus mee mowai me daapeasegea. ³ Yakobus boogi naadi Yahudi bagee okoo ede kegea. Ede kegea yoka Herodes me "Petrus mee miya pe-peneasii" see asigi. Wa me kuwa koo seta kuwa ko ragi yeeyee ma aatabi taano taa see roti kuwa unu petoo noogee siyaa kaboo ukuwagi. ⁴ Petrus mee peneta kaama digiyoo ee yiba dogeamaagea. Digiyoo ee yiba kiyoo okaa yago bagee eebaa waa diitookea. Kuwa bagee uduma mée kutuu wui aapeka-peka see diitoo segeekaa. Herodes me gaano, 'Paskah noomaata kaama Petrus waa mée yuwa paagoo wa kaa pedeo menaa yeesi naadi badaa

yamagaapa' see gaagi. ⁵ Petrus mee digiyoo ee yiba omegeeki kiya Yesus mikee gaayaa bagee yuwa Ogatamee paagoo maamaa sembahyang yasegeeke.

⁶ Herodes me Petrus wa kaa pedeo menaa yeesi naadi mée yuwa paagoo badaa yamagaano see naagoo daatooy-iba yaato Petrus waa digiyoo ee yiba kiyoo okaa yago bagee wiya yaayupii da kaa toomoo ometaaki. Pose onee wiya wa me yagaa yuwa gadimetaata kaama okaa yago bagee ekea me yagaa da kaa pe-opeetaagea. Kenee to kaa apanaa bagee wiya miya kiyoo diitoo taakea. ⁷ Taka ena Tuhan me menaa eseasegee see bagee ena kiyoo eseemaagi, digiyoo ee yiba kusi-kusii da wogaamaaga. Petrus pamee da taa peenaa yagaamoo asigi naaki anoogeegi. "Mani anoogii" see asigi naaki kuwa yagaa da kaa gadimetaagea pose onee yuwa waadibaa kisee beanega. ⁸ Bedaa wa me asiino, "A me dokaa ma, bado doko miya maatagaai" asigi naaki kisee maataagi. "Ebo mee dokaa da maataata ni sekaataa mee!" see asigi. ⁹ Petrus mee malaikat see mée to sekaataa peegi. Malaikat see mée to me ukuwagi agiyoo yuwa nekeeniino taa. "Dega-dega kaa deega kepa" see gaagi kiya taa, uduma awee da kaa ukuwagi agiyoo. ¹⁰ Peedoota kiyoo diitoo taa see bagee kutuu ena kaa peemaaga too ko taameenega keenda, se deemaagea. Kiyoo kaama amoo-sege bedaa apanaa diitoo taa see bagee wiyaagoo to kutuu mee kaa miya kisee se deemaagea. Kisee peedoota mee magaa kaa peegee see etaa da kaa kiyoo pose kenee to kaa peemaayaa naaki kene waadibaa kisee kabaanega. Etaawee peetaaka too taka ena malaikat see mée to kisee egaapeasigi, ewo.

¹¹ Kuwa kaboo da Petrus mee dimi meemaata kaama daamaa nekeenigi. "Mikee, Herodes ma, Yahudi bagee ma okoo anii napatamaapea naadi Tuhan me malaikat see mée to ni paagoo naisiyaata daba napeeyaagi ii

see kuwa eto nekeenega" see gaagi. ¹² Kisee nekeenta kaama peedoota Yohanes Markus baayo Maria me ee kaa peemaagi too ko mee ee yiba kiyoo mée eebaa kutuu semaata sembahyang taakea. ¹³ Mee ee geboo da kaa ebo wagee kenee to kaa kiyoo peemaata kaama kenee to kaa tugu-tugu siyaa naaki Maria me agiyoo yaokagee see apii ena ekaa da ko Rode mee kene yakabaano see naadi mega. ¹⁴ Petrus me mena ugiyaa naaki mee apii to esee ede kaa se gaata kenee to si yakabata kaama yibaga metaki ee yiba peega. "Petrus waa nakaayoo, wagee kenee to kaa tupi nao" see asega. ¹⁵ Ee yiba bagee me "Taa, Petrus se. Aa taki-takii meanege ye?" see asegea kiya wa me "Taki-takii se, waa wagee kenee to kaa tupi" see maamaa asega naadi okoo me "Kisee gaayu ko Petrus se kiya waa diitoo segee see malaikat see mée to kepa ke" see asegea. ¹⁶ Yoo da kaa Petrus kisee kenee to kaa maamaa tugu-tuguki naadi okoo uduma megea. Kenee to kabataata kaama deeyaa naaki kiyoo tupi. Okoo dimi nagimaano ebo. ¹⁷ Petrus okoo uduma koogo toomaasi naadi mena se ogeta aii yagaa da me too koogo-koogo see asigi. Tuhan me digiyoo ee yiba kaama daba naapeepi see menaa uduma eewegagi. "Kuwa menaa yuwa Yakobus* ma, Yesus yiba ena kenaa bagee apa yuwa miya uduma pe-eewegaai" see asigi. Kiyoo kaama maga ena kaa peegi.

¹⁸ Tokoma mee da digiyoo ee kaa kiyoo diitoo taa see bagee yuwa me yaai, Petrus kayoo peepi ya naadi dimi gaagaa ebo. ¹⁹ Kisee yaai-yaai taakea kaboo Herodes meemaagi. Wa me "Petrus mee niabaai" see asigi kiya se deemaagea yoka wa me kuwa diitoo taa see bagee yuwa paagoo apaadeeki. Okoo ewo naadi kaama Herodes me "Kuwa bagee yuwa patameepeasi yoka badaa magai" see

* 12:17 Yakobus see mée to mee ko Yesus Waebee, Yesus mikee gaata bagee yuwa tuku see mée ena.

asigi. Aseta kaama waa Yudea wee kaa kaama peedoota Kaisarea magaa kaa peemaata kiyoo omegee, toogeeki.

Ogatamee me Herodes booyaata menaa

²⁰ Kuwa kaboo da Herodes waa Tirus magaa kaa bagee ma, Sidon magaa kaa bagee ma okoo kagoo kigi. Wa me kuwa magaa wiya kaa bagee me waa ebo toogee see magaa kaa bagee paagoo naano agiyoo pe-edaano be kaa "Kuwa bagee paagoo si yaedaai" see asigi. Kuwa me kemaata kuwa maga wiya kaa bagee me naano agiyoo daba mée edaayaasi naadi epo enaataa Herodes paagoo peegea. Okoo Herodes wa kaa tabogetaa see eboo ena ekaa da ko Belastus paagoo keta peemaata kaama asiino, "Herodes me inii mée kagoo ketaa see kuwa taa kisi yoka mée yaasii" see asegea. ²¹ Kuwa menaa aawegaa taano see naagoo Herodes waa magaa da kaa ebo tookee bagee me dokaa yuwa maatagaa naadi wa me ebo animagaano yoo kiyoo animaata kaama ebo menaa wegakomeeki. ²² Kiyoo yiitooke bagee me mena ebo kaa "Mée me mena wuu da se kiya Ogatamee waa mena wegagi keenda" see asegea. ²³ Herodes me "Anii Ogatamee se, Ogatamee mee Wa too Eboo yoka" see menaa wegaano taa, kisee Ogatamee ebo ekeasiino taa kemaata taka ena Tuhan me menaa eseasegee see bagee ena me pedeo agiyoo yadootaagi naaki patoodii deemaata boogi.

²⁴ Kuwa kaboo da Ogatamee me menaa maga eebaa wudidaa, peedaaka naaki Yesus mikee gaayaa bagee eebaa kedaaka.

²⁵ Barnabas ma, Saulus ma ekea me Yerusalem magaa kaa pe-ukuwaano see agiyoo yuwa ukuwamaata kaama Yohanes Markus see mée to mee badaa maadoota okoo wedo Antiokia magaa kaa peegea.

13

Barnabas ma, Saulus ma ekea mena doonaasi naadi wiginta menaa

¹ Antiokia magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa okoo paagoo nabi bagee ma, Ogatamee me menaa mée topetaa see bagee miya agoo, kuwa ko Barnabas ma, Simeon ma, Kirene magaa kaa mée to Lukius ma, Menahem ma, Saulus ma kuwa agoo. Simeon mee ko wiyagoo to ekaa da ko Niger see ekaa miya weeyaa. Menahem mee ko idukaa Herodes Antipas ma ekea enaataa muniwoo seta yogaa to mee.

² Okoo Tuhan Wa too ebo ekee, naano agiyoo tapoo toogee, kisee yaukuwageekea kaboo Roh Kudus me asiino, "Barnabas ma, Saulus ma ekea Ni me asiipa agiyoo pe-naukuwanaasi yoka nawigineai" see asigi. ³ Okoo naano agiyoo tapoo omegee, sembahyang ukuwagee naadi kaama Barnabas ma, Saulus ma ekea kaa yagaa yamaata kaama "Eto ko pooi" see asegea.

⁴ Kisee Roh Kudus me ekea pooi see aseta kaama ekea peedoota Seleukia magaa kaa peemaata kaama bedaa kapal komaa taa Siprus see maga okogoo to kaa peegea.

⁵ Kiyoo maga ena ekaa da ko Salamis magaa kaa peemaata kaama mee magaa kaa Yahudi bagee me sembahyang segee see ee yuwa yiba Ogatamee me menaa eeweganaakea. Yohanes waa miya epo weganaa, peenaaki.

⁶ Mee maga okogoo to kaa Ogatamee me menaa yadoonaa segee naadi wodopasi magaa ena ekaa da ko Papos magaa kaa kiyoo mena eeweganaaka too ko Yahudi bagee ena ekaa da ko Bar-Yesus tupi. Waa duya yago bagee ena, nabi poga-poga see mée to, ⁷ mee magaa kaa Gubernur wa kaa tabogetaa see mée. Gubernur mee ekaa da ko Sergius Paulus, dimi ipi see mée. Waa Ogatamee me menaa yiino see naadi asiino, "Barnabas ma, Saulus ma ekea badaa

namaagii" see asigi. ⁸ Ekea badaa maageeta wa paagoo peemaata kaama Ogatamee me menaa eewegataakea. Kiya mee nabi poga-poga see mée to me Gubernur me Yesus mikee gaapi naadi be kaa ekea maamaa taamege-taamege see kooki. Mee mée to waa Yunani menaa kaa ekaa da ko Elimas. ⁹ Kiya Saulus mee, wiyaagoo to ekaa da ko Paulus mee Roh Kudus esee-awigi naadi kaama wa me mee mée to maamaa diitoo naadi kaama ¹⁰ asiino, "Aa ko mée deebaa taano dimii ma, pedeo agiyoo ukuwaano too dimii ma kuwa maamaa gaataa see mée. Aa Iblis me yogaa, aa mikee menaa ma yape see mée to kadeega. Tuhan me topoo see menaa kuwa a me 'Koopoo too, si yii' see wegageeke menaa kuwa aa se ekeasiipe ye? ¹¹ Eto ko aa nekeenii. Tuhan me pedeo agiyoo kadootaagi. Aa emaa digiyoo kaape, kenoo to miya aa peenaa ma se diipe, taa kaapa naagoo ewo" see asigi naaki taka ena emaa masii to kaa ayayaa da mokoo takiinega, gaayaa naaki agiyoo-pagiyoo uduma diino naka, eepoono bagee yagaa yaamaga-yaamaga senaaki. ¹² Gubernur me kuwa agiyoo yuwa deeta kaama Tuhan kaa topeta menaa kuwa omaago, dimi nagimegao naadi Yesus mikee gaagi.

Pisidia magaa kaa ma, Antiokia magaa kaa ma kiyoo eeweganaa seta menaa

¹³ Paulus ma, waa ma epo peenaa see bagee yuwa ma kuwa Papos magaa kaa Ogatamee me menaa wegamaata kaama peedoota kapal komaa taa Pampilia wee kaa magaa ena, Perga magaa kaa peemaayu. Peemaata kaama Yohanes Markus mee Paulus nuwaa goetaata wa too Yerusalem magaa kaa metaki peegi. ¹⁴ Kiyoo kaama Paulus nuwaa okoo muguu naadi Pisidia wee kaa magaa ena, Antiokia magaa kaa peemaata kaama Sabat naagoo yoka sembahyang segee see ee yiba seemetaa, kiyoo animaayu. ¹⁵ Kuwa kaboo da mee ee kaa ebo-ebo yuwa

me Musa me menaa ma, nabi bagee me menaa ma kuwa ponee ena eewegamaata kaama okoo me mée waa ena paagoo asiino, "Paulus nuwaa paagoo kisee pe-naasii: 'Neawaagi nokaa yuwa, inii dimi mena daamaa pesee mée kiyaabuu siyaa menaa ena agoo kepa ko daamaa niiwegaai' see kisegea, see kuwa pe-naasii" see asegea naadi kisee pe-asigi.

¹⁶ Paulus yiinaageeta kaama mena wegaano see naadi yagaa waseata wegata menaa kuwa ko kisee: "Ikii Israel bagee ma, bedaa ikii apanaa tomaa kaa bagee yuwa kiya Ogatamee Wa too weda, Wa too ebo ekee taa see bagee yuwa miya ikii kuwa uduma ni me menaa nayiitoo taai.

¹⁷ Idukaa ko Israel bagee me yaapaagee see Mée Ogatamee Wa me inii mée tomaa asii-kaba-kaba seta bagee yuwa daamaa wigintaata. Wigintaata kaama okoo apanaa bagee me magaa kaa, Mesir magaa kaa kiyoo omegee, toogee seta kiya inii ebo tomaa da mée kiyaata kaama Mesir magaa kaa kaama omaago ma daba mée peeyaata. ¹⁸ Okoo ebo mee maga ugii da kaa omegeeka too Ogatamee mee si yayegee seta kiya Wa me okoo daamaa deegge naadi kisee too tahun mée wiya. ¹⁹ Kanaan magaa kaa eepakaamaata kaama kiyoo maga epoo bagee mée tomaa petoo to yapedeo kiyaata kaama okoo me magaa yuwa Israel bagee paagoo yawuditaata. ²⁰ Kuwa uduma, petamanii Ogatamee me inii mée tomaa asii-kaba-kaba seta bagee yuwa wigintaata kaama kisee too Kanaan magaa mee yawuditaata naagoo kuwa yaayupi umiwoo seta yuwa egataayaa naaki tahun empat ratus lima puluh.

Israel bagee yuwa Kanaan magaa kaa omegee, toogee naadi kaama Ogatamee me okoo paagoo ebo bagee yuwa ebo tuyaabuu segee see kisee too nabi Samuel mee.

²¹ Kiyoo kaama Israel bagee yuwa me 'Magaa da kaa ebo tookee bagee ena inii paagoo ebo mée yatuyaai' see idimegea. Ogatamee me Benyamin apaa kaa mée, Kis me yogaa Saul mee ebo yatuyaata. Saul wa me ebo toogee seta kuwa tahun mée wiya. ²² Kiyoo kaama Ogatamee me Saul waa ebo toowoo seta kuwa be naadi kaama wa me komoo Daud mee ebo tuyaata. Ogatamee me wegaano, 'Isai yoopaa Daud mee Anii ou nagaataa see mée deega. Ni me daamaa, ede see gaayaa agiyoo uduma wa me naukuwamagaapi' see wegata. ²³ Daud ma apaa kaa bagee kabawoo, umiwoo naadi kaama Israel bagee daba daagimaa peeyaano Mée Yesus mee agoo keta, idukaa kaama Ogatamee me agoo kiyaatagi see wegawoo seta Mée mee. ²⁴ Yesus Wa me menaa weganaa taano taa kaboo da Yohanes see mée to me Israel bagee paagoo 'Ikii me pedeo dimii, pedeo menaa kuwa uduma ekeata uwo tukumaai' see weganaa seta. ²⁵ Yohanes me yakuwaano agiyoo yuwa yakuwatagaano see koo taaki too wa me wegaano, 'Ikii naa kaasee nagaagea ya? Anii ko Ogatamee me wigintaata wegawoo seta Mée se kiya daamaa nekeenii: Waa uuto meepi Mée mee ko esee ebo. Anii peedi yoka Wa me bado doko yabeano kuwa miya iyo, weda' see wegami.

²⁶ Kuwa me kemaata neawaagi nokaa, neebée nokaa ikii Abraham me asii-kaba-kaba seta bagee ma, bedaa ikii apanaa tomaa kaa bagee kiya Ogatamee Wa too weda, Wa too ebo ekee taa see bagee miya ikii uduma daamaa nekeenii. Ogatamee me inii paagoo mée daagimaa peeyaano menaa kuwa mée ase-maneemi. ²⁷ Yerusalem magaa kaa bagee ma, okoo me ebo bagee miya okoo me 'Yesus mee ko idukaa kaama wegawoo seta Mée mee ii' see kuwa nekeeniino taa. Sabat naagoo gakata okoo nabi

bagee me Yesus kaa wegawoo seta menaa kuwa yeegeekaa kiya 'Mee Yesus kaa menaa ii' see kuwa nekeeniino taa kemaata 'Yesus waa bogaano gaano pedeo' see asemea. Kuwa me kaama idukaa nabi bagee me Yesus mee 'Kisee bogaatagi, kisee booyaatagea' see wegawoo seta menaa kuwa okoo me uwa daayaagea. ²⁸ Yesus kaa pedeo menaa ena ma taa kiya okoo me Pilatus paagoo 'Wogeepeasii' see asegea. ²⁹ Kuwa idukaa Wa kaa yaebeamaata menaa kuwa uduma okoo me yaukuwaaniyaata kaama Wa bootaa da piya bokoo to kaa kaama yagokakomeeta kaama beapa yiba ogo maataagea ³⁰ kiya Ogatamee me Yesus bootaa da aya andoo peeyaagi. ³¹ Waa aya andoo peeta kaama unu eebaa mée kisee deeyaabuu segee simi. Kuwa bagee kuwa ko Waa bogaano taa kaboo Galilea magaa kaa kaama Yerusalem magaa kaa too epo peenaa seta bagee yuwa. Kuwa Yesus deeta bagee yuwa me eto kiipaa Israel bagee yuwa paagoo eeweganaa taakea. ³² Eto ko kuwa daamaa menaa kuwa inii kiiwegage, kuwa ko Ogatamee me idukaa inii ma tomaa kaa bagee yuwa paagoo 'Anii kisee daamaa kiukuwaaniyaabuu taata' see aseta menaa kuwa ³³ eto kiipaa inii okoo me asii-kaba-kaba seta bagee yuwa paagoo Ogatamee me mée yaukuwaaniyaagi. Kuwa menaa kuwa idukaa Mazmur kapogee yiba yaayaa seta menaa wiyaagoo to mee yiba ebeamaata. Ogatamee me aseta menaa kuwa ko kisee:

'Aa ko Niyoopaa, Anii kenaagoo Agaataagi kega' see menaa ebeamaata. *Mzm 2:7*

Kuwa menaa uduma Yesus kaa uwa daasi naadi Waa aya andoo peeyaagi. ³⁴ Yesus boota kaama aya andoo peeyaagi yoka wiyaagoo se bogaapi, bootaa da se dabiipa. Kuwa kaa menaa idukaa Ogatamee me wegata, kuwa ko kisee:

'Ani me idukaa Daud paagoo "Kisee daamaa kaukuwaata"
see aseta see see
ikii kaa miya taa ma taa kiukuwaata' see wegata. *Yes*
55:3

³⁵ Mee mokoo menaa Daud me Mazmur kapoge yiba
menaa ena miya kisee:

'Anii ko Aa ma dimii menaa kaa too umiwoo see mée yoka
ni me boota maa to mee A me dabiino be naadi se
naekeasiipe' see menaa ebeamaata. *Mzm 16:10*

³⁶ Daud waa Ogatamee me aseta menaa uduma daamaa
yaukuwamaata kaama boota. Boota kaama wa me bagee
yuwa ogo maagee seta yoo kiyoo miya ogo maataata. Wa
bootaa da dabeepeata ³⁷ kiya Ogatamee me aya andoo
peeyaami Mée mee peenaa ma dabiino taa.

³⁸ Kuwa me kemaata neataagi nokaa yuwa, neebée
nokaa yuwa, daamaa nayii. Mee Mée mee Waa mée
yaboomi kuwa kaa kaama inii me pedeo yuwa epa mée
yaekeasiino menaa kuwa kisege. ³⁹ Mee Mée mee mikee
gaayaa bagee yuwa uduma Ogatamee me okoo me pedeo
yuwa kaa menaa kuwa uduma yataa kiyaayaa. Kiya Musa
me menaa deewoo see kaa kuwa Waa ma menaa kuwa si
yataa kiyaayaa yoka naadi kisege. ⁴⁰ Kisee kemaata nabi
bagee me gaamaasi naadi wegawoo seta menaa kuwa ikii
kaa uwa se daasi naadi daamaa nekeenii. Nabi bagee me
menaa ena mee ko kisee:

⁴¹ 'Ikii nawisintaa see bagee yuwa gaamagaai.

Ikii me umiwoo, toowoo siyaa begaa kaa Anii yaai-yaai
agiwoo kimiyaabuu taapa.

Kuwa koo taapa menaa yuwa kiiwegagea kaapa miya
ikii me kuwa mikee menaa yoka see kuwa se
gaapea.

Kuwa Ni me ikii kaa kimiyaabuu taapa agiyoo kuwa me

ikii dimi nagii-nagii naadi kaama bogaa'i see menaa ebeamaata. *Hab 1:5*
 Kuwa menaa kuwa ikii kaa miya kisee uwa daayaa naadi kisege" see asigi.

⁴² Paulus me kuwa menaa wegamaata kaama Barnabas ma ekea poono see kaboo kuwa yiitoo sepea bagee yuwa me asiino, "Ei, Sabat naagoo kaama mee miya bedaa kuwa see see menaa mée ewegaai" see maamaa asegea. ⁴³ Kiyoo bagee yuwa uduma peedaakea kaboo Yahudi bagee noonaa ma, bedaa apanaa tomaa kaa bagee kiya Ogatamee Wa too ebo, Wa too weda see gaayaa bagee noonaa miya okoo Paulus ma, Barnabas ma ekea sekaataa peegea. Ekea me okoo asiino, "Ogatamee me mée epa dimii mee ma aagadi-maagadi naadi umiwoo, toowoo taai" see asepegeeka.

⁴⁴ Unu petoo omemaata kaama bedaa mee magaa kaa bagee maamaa eebaa Tuhan me menaa yiino see naadi megea. ⁴⁵ Yahudi bagee ebo-ebo yuwa me yaai, mée eebaa ekea me menaa too yayeegeeka yoka naadi Paulus ma, wa me wegataaki menaa ma wisinegea. "Mée deebaa see menaa too" see yawegagea. ⁴⁶ Paulus ma, Barnabas ma weda taa, dimi uu kaa asiino, "Ogatamee me menaa kuwa enaa me ikii Yahudi bagee keta kiiwegaano gaano pedeo yoka naadi kiiwegageeke kiya ikii kuwa menaa be kegea. Ikii Ogatamee paagoo iminoo miya, iminoo miya se eetoogee taapea bagee yuwa ii see kuwa ikii me mée deeyaagea yoka inii mée tomaa-tomaa apanaa yuwa paagoo pe-eeweganaa taape. ⁴⁷ Kuwa ko idukaa Tuhan me inii kaa mée aseta menaa ena mee ko kisee:
 'Aa uwoo to, magaa to uduma mée tomaa-tomaa yuwa paagoo ago napeeyaasi naadi kawigintaaga,

Ni me mée daba daagimaa peeyaano menaa eeweganaa see mée kakiyaaga' Yes
 49:6

see menaa ebeamaata yoka enaa mée tomaa apanaa yuwa paagoo mena pe-eeweganaa taape" see asegea.

⁴⁸ Kiyoo mée tomaa apanaa yuwa me kuwa menaa yeeta kaama esee ede kegea, Ogatamee me menaa ebo nao naadi yaapaageekea. Kuwa Ogatamee me iminoo miya, iminoo miya kisee too toowoosi naadi wiginta bagee yuwa okoo uduma Yesus mikee gaagea. ⁴⁹ Mikee gaata kaama Tuhan me menaa yadoonaa segee naadi kaama mee magaa kaa bagee uduma yeemaagea. ⁵⁰ Okoo me kuwa menaa yadoonaakea kuwa Yahudi bagee me kisee be kegea naadi peedoota mee magaa kaa ebo ekaa yago bagee yuwa paagoo asegea. Ogatamee mikee gaayaa apii yuwa miya asegea. Okoo paagoo "Paulus ma, Barnabas ma ekea niabagaai" see yaweganaa naadi kisee abagagea. ⁵¹ Ekea me ikii kisee si yayegea bagee yoka naadi bado kaa maga ponee yuwa takadekumiino see naadi bado pasisikea. Ekea me kisee okoo kaa yaukuwamaata kaama Ikonium magaa kaa peegea. ⁵² Kuwa kaboo da kuwa Antiokia magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa okoo me ede dimii mee maamaa pudii, bedaa okoo Roh Kudus mee miya pudii, kisee omegee, toogee segeekea.

14

Yesus me menaa Ikonium magaa kaa eeweganaa seta menaa

¹ Paulus ma, Barnabas ma ekea Ikonium magaa kaa peemaata kaama kiyoo miya Yahudi bagee me sembahyang segee see ee yiba seemetaa. Ekea daamaa pesee ma eewegagea naaki Yahudi bagee miya, apanaa tomaa kaa bagee miya maamaa eebaa kuwa menaa da

mikee nao see gaagea ² kiya Yahudi bagee noonaa me be kegea. Apanaa tomaa kaa bagee okoo me miya be kisi naadi kobaakee menaa okoo paagoo eeweganaakea naaki okoo me miya kuwa Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa be kegea. ³ Kuwa kaa Paulus ma, Barnabas ekea mee magaa kaa kiyoo maamaa omegeee naadi kisee too uu ma Tuhan me mée esee epaakee kaa menaa eeweganaa segeekea. Kuwa menaa mikee menaa ii see gaasi naadi Tuhan me ekea pesee kiyaata kaama dimi nagii-nagii agiyoo yuwa ukuwaaniyaabuu senaakea. ⁴ Kisee ukuwanaakea naaki mée noonaa me makapaa menaa yoka naadi Yahudi bagee yaato kegea, mée noonaa me mikee menaa nao naadi Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa yaato kedaakea, kisee wigintaagea. ⁵ Kuwa kaboo da Yahudi bagee ma, apanaa tomaa kaa bagee ma, okoo me eboo yuwa miya uduma Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa be kaa "Ekea niipatamaai" see aaseekea. Oma kamu me ekea wogepeasiino see menaa kuwa ⁶ ekea yeeta kaama oodoota Likaonia wee kaa Listra magaa kaa ma, Derbe magaa kaa ma, kuwa geboo da kaa magaa kaa ma uduma ⁷ Yesus me daamaa doometa menaa kisee eewegapeekea.

Listra magaa kaa Yesus me menaa eeweganaa seta menaa

⁸ Paulus ma, Barnabas ma ekea Listra magaa kaa mena eeweganaakea naaki oogimaata see mée ena kiyoo an-imaata tupi. Waa kabata yoo kaama pono naka see mée to. ⁹ Paulus me wegataa see menaa yuwa daamaa yiitooki. Paulus me wa too maamaa diitoo naadi kaama mee mée mee Yesus mikee gaayaa see mée ii see ne-keenigi. Waa Yesus mikee nao see gaagi dimi mee me wa kaa meanta agiyoo yataa kiyaayaa see deega yoka naadi ¹⁰ wa paagoo ebo menaa kaa "Aa anoogii" see asigi

naaki kisee ki oseata pakaanta kaama daamaa peenaaki. ¹¹ Paulus me yaukuwagi agiyoo da kiyoo diitookea bagee yuwa dimi nagimegea. Okoo me menaa kaa yaapaagee taano see naadi mena ebo kaa, "Kuwa mée wiya kuwa ogatamee mokoo bagee wiya epoo to wodoo kaama mée gakadedoota magaa da kaa mée paagoo eseemaagea nao" see asegea. ¹² Okoo me epoo to kaa yaapaagee see eboo ekaa yuwa ekea ekaa muntaagea. "Barnabas mee ko Zeus, Paulus mee Zeus me menaa yaweganaa see mée yoka waa ko Hermes" kisee aaseekea. ¹³ Mee magaa kaa gebo kaa ekaapa see magaa ena kaa kiyoo Zeus yaapaagee taa see ee ena agoo. Mee ee to kaa Zeus paagoo agiyoo kupi-manee taa see mée to mee wa me Paulus ma, Barnabas ma ekea paagoo miya agiyoo kupi-maniino see naadi pai sapi wodaa yuwa ma, piya pui ukuu yuwa ma kuwa masedoota mee magaa kaa oma wagee kenee to kaa pe-ekeasigi. ¹⁴ Yesus me menaa yadoonaa see bagee Barnabas ma, Paulus ma ekea paagoo kuwa wodaa kupi-maniipea see menaa yuwa yeegea. Yeeta kaama kisee pedeo yaai naadi ekea me dokaa yuwa geataata kaama yiibaga kuwa bagee yuwa yaayupii peemaata kaama asiino, ¹⁵ "Mée yuwao, ikii kuwa kaasee kaa koo taakea ya? Enaa miya ikii see see bagee, enaa miya mée tomaa. Toono Too Mée Ogatamee mee Waa epoo to ma, epoo to kaa agiyoo-pagiyoo yuwa miya, magaa to ma, magaa da kaa agiyoo-pagiyoo yuwa miya, uwo ma, uwo yiba toogee see agiyoo-pagiyoo yuwa miya uduma Wa me ogaataata yoka ikii me aii kisee agiyoo kaa dimi maageekea kuwa ekeata Ogatamee Wa too yaapaageesea naadi enaa Yesus me doometa menaa ikii paagoo daamaa kiiwegataake. ¹⁶ Mée tomaa-tomaa yuwa idukaa kaama Ogatamee ewo kaa otoopa agiyoo yaapaagee siwoo seta kiya Ogatamee me okoo kisee se

ukuwaai see asiino taa. ¹⁷ Kisee asiino taa kiya Ogatamee Waa kisee Mée, kisee Mée ii see kuwa nekeensi naadi agiyoo maamaa eebaa mée paagoo awee da kaa daamaa deeyaabuu siwoo segeeki. Kuwa ko Wa me epoo to kaa kaama ikii kaa deka daamaa kiwiyaabuu segeeki kemaata naano agiyoo agoo kiyaa kaboo ikii maamaa noogeekea, Wa me ikii kisee ede ma, ede ma kikiyaabuu segeeki. Kuwa uduma ikii me Ogatamee Wa too miya see kuwa nekeensi naadi daamaa kiukuwayaabuu segeeki agiyoo yuwa" see kuwa ekea me asegea menaa. ¹⁸ Kisee asegea kiya kuwa bagee yuwa me ekea paagoo agiyoo kupi-maniino dimii mee moga se ekeasegea.

¹⁹ Kisee koo taakea kaboo Yahudi bagee noonaa Antiokia magaa kaa ma, Ikonium magaa kaa kaama meemaagea. Okoo meemaata kaama kiyoo topea bagee yuwa me miya Yesus me menaa yadoonaa see bagee kuwa be, kagoo kisi naadi kobaakee menaa eeweganaakea. Kisee eeweganaakea naaki okoo me miya kagoo kaa Paulus patamaano see naadi oma kamu wugitagaakea. Wugitaata boogi yoka naadi kota amoo yaato dogea-maata kisee ekeasegea. ²⁰ Kisee ekeasegea kiya Yesus mikee gaayaa bagee yuwa waa bobetaagea kaboo Paulus anoogeeta kaama metaki peedoota mee magaa kaa peemaata kaama tokoma mee da Barnabas ma ekea Derbe magaa kaa peegea.

Paulus ma, Barnabas ma ekea metaki Antiokia magaa kaa peeta menaa

²¹ Derbe magaa kaa peemaata kaama Yesus me doometa menaa eeweganaakea naaki mée eebaa Yesus mikee nao naadi Wa me menaa topetaa see bagee yuwa kegea. Kiyoo kaama ekea me meta yaato magaa yuwa taa metaki

peedoota Lистра magaa ma, Ikonium magaa ma, Antiokia magaa ma, ²² kuwa magaa gakata ekea me kiyoo-kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee yuwa okoo dimi mena daamaa pesee kiyaata makii taa see kaa toowoosi naadi menaa eeweganaa sepegeeka, kuwa ko kisee: "Mée me inii mée wegee-wegee see kaa ae-wae siyaa agiyoo eebaa kuwa inii deemaata kaama too Ogatamee Wa too ebo mée eetotaa see yoo seemiyaa" see asegea. ²³ Kuwa magaa gakata Yesus mikee gaayaa bagee tuku-tuku yuwa ekea me yawigineano see naadi kaama naano agiyoo tapoo toogee, sembahyang yaasegee, ekea kisee keta yaukuwagea. Yawigintaata kaama okoo me mikee gaayaa see Mée Tuhan Wa me okoo daamaa deewoosi naadi Wa me yagaa yiba yaekeasegea.

²⁴ Kiyoo kaama ekea peedoota Pisidia wee kaa magaa mee amoo-sege naadi Pampilia wee kaa, ²⁵ Perga magaa kaa peemaayu. Kiyoo Yesus me menaa eewegamaata kaama muguu naadi Atalia magaa kaa peemaata kaama ²⁶ kapal komaa ena kaa pakaanta mee komaa taa Antiokia magaa kaa peegea. Antiokia magaa mee ko ekea me petamanii Yesus me menaa yadoonaa taano taa kaa tota magaa. Ekea petamanii mena yadoonaa taano see kaboo kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee yuwa me ekea mena eeweganaa taapea yiba Ogatamee me epaa mee ma epo enaataa eepeenaasi naadi ekea Wa me yagaa yiba yaekeasemea. Eto ko ekea Wa me menaa yadoonaa naadi metaki meemaagea. ²⁷ Meemaata kaama kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee yuwa "Uduma meei" asegea. Okoo meemaagea kaboo ekea me eewegaano, "Ogatamee Waa enaa ma epo enaataa kemaata Wa me kisee mée eukuwanaa sipi, kisee mée eepeena sipi, bedaa Wa me mée tomaa-tomaa apanaa yuwa okoo miya Yesus mikee

gaasi naadi okoo kaa kene yakabatagaa senaa sipi" see menaa kuwa uduma ase-maneegea. ²⁸ Ekea mee magaa kaa kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee yuwa paagoo eebaa eeomegee seta.

15

Yerusalem magaa kaa ebo menaa daakumiino see naadi méé kutuu seta menaa

¹ Kuwa kaboo da Yahudi bagee noonaa Yudea wee kaa kaama Antiokia magaa kaa meemaagea. Okoo me méé tupiino menaa ena kisee: "Ikii kado ponee daapeata kaama too, idukaa Musa me aseta-asete see see gaayu too ikii daba daagimaa peeyaa" see menaa kuwa Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa paagoo topenaakea. ² Paulus ma, Barnabas ma ekea me yaai naadi kaama okoo ma mena maamaa aawegaa seamookea. Kisee menaa maamaa aawegaa segee naadi kaama kiyoo Yesus mikée gaayaa bagee tuku-tuku yuwa me Paulus ma, Barnabas ma, apanaa bagee miya wiginemaata kaama "Ikii Yerusalem magaa kaa pooi. Kuwa aawegaa see menaa yuwa doodoota kiyoo Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa ma, apanaa tuku-tuku bagee yuwa ma okoo paagoo pe-eewegaai" see asegea. ³ Kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee yuwa me kuwa wiginta bagee yuwa mee magaa eta damoo to kaa eepeegea. Daamaa pooi asegea naadi kaama okoo peedoota Penisia wee kaa peemaaga too ko Yesus yiba ena kenaa bagee agoo yoka Paulus ma, Barnabas ma ekea me ukuwanaa, peenaa semea menaa yuwa eewegagea. Méé tomaa-tomaa apanaa yuwa miya okoo me pedeo yuwa uduma ekeata kaama Yesus mikee gaayaa bagee eebaa kedaa seta menaa da kuwa eewegagea naaki okoo uduma esee ede kaa daamaa yeegea.

Kiyoo kaama peedoota Samaria wee kaa peemaata kaama bedaa mee menaa eewegagea naaki kiyoo bagee miya esee ede kegea. ⁴ Muguu naadi Yerusalem magaa kaa peemaayu. Yesu me menaa yadoonaa see bagee yuwa ma, Yesu mikee gaayaa bagee tuku-tuku yuwa ma, Yesu mikee gaayaa bagee noonaa miya okoo uduma kuwa bagee yuwa daamaa badaa maagea. Paulus ma, Barnabas ma ekea me okoo paagoo eewegaano, "Ogatamee ma enaa epo enaataa kemaata kisee daamaa mée eepeenaa simi, kisee agiyoo daamaa mée eeukuwanaa simi" see menaa eewegagea. ⁵ Kuwa kaboo da Parisi kaa bagee noonaa miya kiyoo topea. Okoo miya Yesu mikee gaayaa bagee yuwa. Okoo yiinaageeta kaama wegaano, "Apanaa tomaa kaa bagee kuwa okoo Yesu mikee gaata kaama kado ponee yadaapeasiino gaano pedeo, bedaa okoo Musa me menaa deewoo taai see asiino miya gaano pedeo" see wegagea. ⁶ Kuwa menaa yuwa wegaano see naadi Yesu me menaa yadoonaa see bagee yuwa ma, Yesu mikee gaayaa bagee tuku-tuku yuwa ma uduma meemaagea. ⁷ Meemaata kaama kuwa menaa maamaa wegaamoo naadi kaama Petrus mee yiinaageeta kaama wegaano, "Neawaagi nokaa yuwa, neebée nokaa yuwa, idukaa Ogatamee me mée tomaa-tomaa apanaa yuwa miya Yesu me doometa menaa yeeta kaama mikee gaasi naadi inii yupii anii nawigintaata kaama kuwa menaa okoo paagoo eewegaai see nasimi, see kuwa ikii miya ipi. ⁸ Ogatamee Waa mée me dimii ipi see Mée yoka kuwa mée tomaa-tomaa apanaa yuwa okoo miya Ni me bagee yuwa ii see kuwa mée deeyaasi naadi Roh Kudus mee okoo kaa miya mantaa see. Inii Yahudi bagee paagoo mée manta see see okoo miya mantaa see yoka ⁹ Yahudi bagee okoo too, mée tomaa-tomaa apanaa yuwa okoo too,

see wigintayu see se. Yesus mikee gaayaa bagee uduma, mée tomaa-tomaa apanaa yuwa miya okoo dimi menaa da Ogatamee me daamaa yawetogekomee see. ¹⁰ Kisee kemaata ikii me 'Apanaa tomaa kaa bagee miya okoo Yesus mikee gaata kaama Yahudi bagee me deewoo see menaa yuwa doowoo taano gaano pedeo' see wegagea menaa kuwa Ogatamee me kagoo kiyaa yoka kisee Waa se gaadee taai. Inii Yahudi bagee yuwa, idukaa bagee miya, etokaa bagee miya kuwa menaa deewoo taano kuwa kana ma doowoo segee seta yoka kaasee kaa kuwa menaa yuwa mée tomaa-tomaa apanaa yuwa okoo kaa miya dooyaayaa? ¹¹ Inii daba mée daagimaa peeyaano mee ko inii Yahudi bagee me deewoo see menaa deewoo see kaa se kiya Tuhan Yesus Wa me epaa mee me too, Wa me mée yaboota kuwa kaa too daba mée daagimaa peeyaayaa. Apanaa tomaa kaa bagee yuwa Yesus kaa too daba daagimaa peeyaayaa see see inii Yahudi bagee miya kisee daba mée daagimaa peeyaayaa" see asigi.

¹² Mée uduma koogo yiitooke. Kiyoo kaama Barnabas ma, Paulus ma ekea me mée tomaa-tomaa apanaa yuwa okoo me magaa kaa Yesus me menaa yadoonaa semea kaboo Ogatamee me ekea doodoo dimi nagii-nagii see agiyoo yakuwaaniyaabuu seta yuwa ma, apanaa mikee gaasi naadi yaagoo kiyaabuu senaa seta agiyoo ma kuwa uduma eewegagea. ¹³ Ekea me kuwa menaa eewegamaata kaama Yakobus me wegaano, "Neawaagi nokaa yuwa, neebée nokaa yuwa, ikii nayii. ¹⁴ Yumakaa Simon Petrus me 'Ogatamee me petamanii kaama mée tomaa-tomaa apanaa yuwa miya Ni ekaa da ebo naekeasi naadi okoo epa kaa wiginegeeta kaama Wa me bagee kiyaabuu simi' see menaa kuwa wa me inii daamaa ipiipi mée eewegaamoo sipi. ¹⁵ Kuwa wa me wegapi menaa kuwa mikee, idukaa

nabi bagee me menaa ma ena mee too, mee ko kisee:

¹⁶ 'Tuhan me asiino, "Kiyoo kaama Anii metaki meemaata kaama Daud ebo toogee seta see see bedaa ebo toogee siyaata.

Umita ee daamaa wiyaagoo maataayaa see see idukaa Daud ebo tota-tota kuwa miya Ni me bedaa wiyaagoo daamaa yakuwaaniyaata. *Am 9:11-12*

¹⁷ Kuwa ko mée tomaa-tomaa apanaa yuwa okoo miya Nii nekee kisi naadi mena ogeta bagee okoo uduma, okoo miya Tuhan nao naadi naabawoosi naadi Daud ebo tota-tota kuwa bedaa wiyaagoo to miya ebo tuyaata. Anii ko Tuhan,

¹⁸ Ni me idukaa kaama wegata menaa yuwa mée ipi kiyaabuu siyaa Mée yoka" see aseta'

see kuwa idukaa nabi bagee me ebeamaata menaa.*

¹⁹ Kisee kemaata kuwa apanaa tomaa kaa bagee yuwa, okoo Ogatamee yaato peedaakea bagee kuwa inii Yahudi bagee me deewoo see menaa-panaa kuwa okoo kaa si yadootagaai. ²⁰ Inii kapoge ena okoo paagoo yaebeano daamaa. Mee kapogee da kaa okoo deewoo taano gaano pedeo menaa wui waa naa too niiebeai, kuwa ko kisee:

makapaa ogatamee paagoo kupi-manee see agiyoo se naai,

otoopa aadoge-maadoge se taai,

agiyoo tadaa geeniino taa kaa se naai,

tadaa kuwa miya se naai

* 15:18 Idukaa Daud ebo tota kuwa bedaa wiyaagoo to miya ebo tuyaata see mee mena nekeeniino yaato ko Yesus ebo tootagi see menaa mee. Yesus Wa me Yahudi bagee yuwa paagoo too ebo eetoono see naadi meta se kiyaa mée tomaa-tomaa uduma bagee paagoo miya, Waa mikee gaayaa bagee yuwa uduma paagoo ebo eetoono see naadi meta yoka naadi Yakobus me aseta menaa. 15:20 Kej 9:4

see mena kamu wui kuwa okoo paagoo kapoge kaa yaebeano daamaa see gaaga. ²¹ Idukaa kaama Yahudi bagee me magaa uduma kaa Musa me menaa wegataa see bagee agoo, bedaa eto miya sembahyang segee see ee yiba Sabat naagoo Musa me ebeamata menaa wegageeka yoka apanaa tomaa kaa bagee yuwa kuwa mena kamu wui kuwa deewoosi naadi niiebei" see kuwa Yakobus me asigi menaa.† ²² Asigi naadi Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa ma, Yesus mikee gaayaa bagee tuku-tuku yuwa ma, Yesus mikee gaayaa bagee noonaa ma kuwa uduma kuwa menaa yuwa Antiokia magaa kaa bagee paagoo yadogaano bagee wigineano daamaa yoka naadi Paulus ma, Barnabas ma ekea epo peenaa see bagee ekea wiya wigintaagea. Ena mee Yudas, wiyaagoo to ekaa da ko Barsabas, ena mee Silas. Ekea Yesus yiba ena kenaa bagee tuku-tuku wiya. ²³ Mee kapogee da kaa yaebeamata menaa kuwa ko kisee:

"Epa. Mee kapogee mee ko ikii apanaa tomaa kaa bagee kiya eto inii Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa yoka naadi kiebeage, mee ko ikii Antiokia magaa kaa bagee ma, Siria wee kaa bagee ma, Kilikia wee kaa bagee ma ikii uduma paagoo kiebeage. Inii nakaayoo Yesus me menaa yadoonaa see bagee yuwa ma, Yesus mikee gaayaa bagee tuku-tuku yuwa ma, inii nakaayoo Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa epao kisege. ²⁴ Nakaayoo inii paagoo bagee méé noonaa ikii paagoo peemaata kaama mena kiiwegamea. Kuwa okoo me menaa yuwa ikii esee dimi nagimegea see kuwa méé me inii paagoo kisee méé eewegagea. Kuwa okoo me menaa kuwa inii me 'Kisee

† 15:21 Yahudi bagee yuwa me kuwa apanaa tomaa kaa bagee yuwa kaasee kaa ootopa dimii doonaa see bagee yuwa see gaapea naadi kuwa mena kamu wui kuwa deewoosi naadi menaa okoo paagoo yaebeano gaano pedeo see aseta menaa.

eewegaai' see asiino taa. ²⁵ Kisee kemaata inii me epa see bagee Paulus ma, Barnabas ma, bedaa ekea ma epo peenaa see bagee wiya waa naa miya wigineano daamaa, inii kisee dimii daamaage. ²⁶ Paulus ma, Barnabas ma ekea ko inii epoo Mée Tuhan Yesus Kristus 'Wa ekaa da ogo peesi naadi mée me nabooyaapea kaapa miya Wa me menaa yaweganaa taapa' see gaayaa bagee wiya. ²⁷ Yudas ma, Silas ma wiya kuwa inii me kuwa kiebeage menaa kuwa daamaa kisi-maneesi naadi ekea miya pooi asege. ²⁸ Kuwa inii me dimi daamaage menaa kuwa ko Roh Kudus me miya kisee daamaa yoka naadi kaama eto ko Musa me menaa uduma ikii kaa kidootagaakee se kiya mena kamu wui waa naa too deewoo taano gaano pedeo see kiebeamaage, kuwa ko kisee:

²⁹ makapaa ogatamee paagoo kupi-manee see agiyoo se naai,

otoopa aadoge-maadoge se taai,

agiyoo tadaa geeniino taa kaboo se naai,

tadaa kuwa miya se naai, see menaa kuwa.

Ikii kuwa menaa yuwa daamaa deewoo siyu ko ikii daamaa kaapea. See kuwa, kaama taa, epao" see menaa kuwa kapoge kaa yaebeamaagea.

³⁰ Kuwa menaa niidogaai see asegea naadi kaama mee kapogee da doodoota Antiokia magaa kaa. Peemaata kaama kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee uduma yigimemaagea kaboo mee kapogee da okoo paagoo goo-maneeyu. ³¹ Mee kapogee da kaa menaa yuwa eewegagea naaki okoo uduma dimi wikii-wikii naadi esee ede kegea.

³² Kiyoo kaama Yudas ma, Silas ma ekea nabi bagee yoka kuwa okoo Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa dimi mena wikii-wikii siyaayaa menaa ma, dimi mena daamaa pesee kiyaayaa menaa ma kuwa maamaa eewegaamooke.

³³ Okoo uduma mee magaa kaa eeomegee, toogee naadi

Kisah Para Rasul 15:34-78 Kisah Para Rasul 15:41

kaama poono see kaboo kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee yuwa me daamaa koogo pooi see asegea. Okoo peedoota Yerusalem magaa kaa kuwa menaa pe-eewegaai see asemea bagee yuwa paagoo peegea. ³⁴ [Kiya Silas mee se peegi.]

Paulus ma, Barnabas ma ekea ena dimii taa naadi eta aawodee seta menaa

³⁵ Paulus ma, Barnabas ma ekea Yerusalem magaa kaa se peeta kiyoo Antiokia magaa kaa Tuhan me menaa mée topegee, eewegagee, eeomegee, toogee, apanaa bagee eebaa miya epo enaataa kisee eeukuwageekea. ³⁶ Kaawaa ena Paulus me Barnabas asiino, "Eto ko enaa Tuhan me menaa eeweganaa semea magaa, kota gakata Yesus mikee gaayaa bagee okoo uduma maadee daamaa to-taakea, pedeo totaakea see kuwa pe-deenaa taano see yoka poono" see asigi. ³⁷ Barnabas me Yohanes mee, Markus see ekaa miya weeta see mée waa miya badaa magaano see dimii gaagi ³⁸ kiya Paulus me kisee be. Markus mee idukaa miyoo taa okoo paaya Pampilia wee kaa mena weganaa semea kaboo waa goetaata peemi kemaata eto Paulus me waa badaa magaano be. ³⁹ Paulus ma, Barnabas ma kisee menaa maamaa aasee naadi kaama ena dimii taa kaa ekea eta aawodeekea. Aawodee semaata Barnabas waa ko Markus badaa maadoota kaama kapal komaa kaa pakaanta ekea paaya Siprus okogoo to kaa peegea. ⁴⁰ Paulus me Silas mee wiginemaata kaama ekea poono see kaboo kiyoo Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa me ekea mena yadoonaa taapea yiba Ogatamee me epaa mee ma epo enaataa eepeenaasi naadi Wa me yagaa yiba yaekeasegea. ⁴¹ Kisee yaekeasegea naadi ekea peedoota

Siria wee kaa magaa ma, Kilikia wee kaa magaa ma kiyoo-kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee okoo dimi mena daamaa pesee kiyaabuu siyaa menaa eeweganaakea.

16

Timotius mee miya Paulus ma, Silas ma epo enaataa peenaa seta menaa

¹ Paulus ma, Silas ma ekea peedoota Derbe magaa kaa peemaata kaama kiyoo omegee, toogee naadi kaama muguu sedoota Listra magaa kaa peemaagi too ko Yesus mikee gaayaa see mée ena tupi, ekaa da ko Timotius. Wabaayo miya Yesus mikee gaayaa see apii, Yahudi kaa apii. Nagamee ko Yunani bagee. ² Timotius mee Listra magaa kaa bagee miya, Ikonium magaa kaa bagee miya, kiyoo Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa me waa esee dimi daamaa see mée see yaapaagee see. ³ Paulus waa Timotius mee badaa magaano see dimii agoo kiya Timotius ataagi mee Yahudi bagee se, apanaa tomaa kaa bagee, see kuwa mee magaa kaa Yahudi bagee yuwa ipi kegea. Okoo kisee ipi kegea naadi Paulus me waa kado ponee yadaapeasigi.* ⁴ Yadaapeata kaama epo peedoota maga ena kaa peemaata kaama kuwa Yerusalem magaa kaa kaama wegataata menaa yuwa ase-maneegea, kuwa ko kuwa Yesus me menaa yadoonaa see bagee ma, Yesus mikee gaayaa bagee tuku-tuku yuwa ma okoo me mena kamu wui mée tomaa-tomaa apanaa yuwa me deewoosi naadi wegataata menaa kuwa ekea me peenaa see magaa gakata eewegapegeeka. ⁵ Kuwa menaa eeweganaa naadi kaama maga gakata Yesus mikee gaayaa bagee yuwa okoo

16:1 2Tim 1:5 * 16:3 Mee magaa kaa Yahudi bagee yuwa okoo me Timotius mee kaasee kado ponee daapeasiino taa see mée see gaata kaama Paulus me okoo paagoo eeweganaa see menaa yuwa se nayiipea yoka naadi wa me Timotius kado ponee yadaapeasigi.

me mikee gaano dimii daamaa pesee kedaakea, bedaa Yesus me menaa mikee gaayaa bagee yuwa miya eebaa kedaakea.

Troas magaa kaa Paulus mee unu kaa deeta menaa

⁶ Paulus ma, Silas ma ekea Asia wee kaa Yesus me menaa yadoonaa taano see kiya Roh Kudus me kiyoo se pooi asigi naadi wisintaata Prigia wee kaa magaa ma, Galatia wee kaa magaa ma kiyoo too mena yadoonaakea.

⁷ Muguu naadi Misia wee kaa magaa gebo kaa magaa kaa peemaata kaama Bitinia wee kaa magaa kaa miya peenaa taano see kiya Yesus me kiyoo se peesi naadi menaa kuwa Roh me ase-maneege. Kisee asigi naadi kiyoo wisintaata

⁸ Misia wee kaa magaa kaa taa amoo-sege naadi Troas magaa kaa peemaayu. ⁹ Peemaata kaama daatooyiba yaato toomuu taaki too ko Paulus mee dega-dega kaa deegi naaki Makedonia wee kaa bagee ena yiinaageeta tupi. Wa me asiino, "Inii Makedonia wee kaa bagee paagoo naawegase yoka meei" see menaa maamaa asigi. ¹⁰ Paulus me kuwa deepi yuwa eewegamaata kaama inii me "Mikee, Ogatamee me 'Makedonia wee kaa magaa kaa kuwa Yesus me doometa menaa pe-eeweganaa taai' see kuwa inii mee ipi kiyaano see naadi dega-dega kaa Paulus deeyaagi" see kuwa inii kisee aaseekea. Kisee aasee naadi kaama Makedonia wee kaa poono dimii agoo.

¹¹ Troas magaa kaa kapal komaa ena agoo yoka inii pakaanee naadi peedoota Samotrake magaa kaa peemaata kaama kiyoo ometaa. Tokoma mee da bedaa mee komaa da taa peedoota Neapolis magaa kaa peemaata kaama

¹² magaa taa peedoota Makedonia wee kaa magaa ena kaa, ebo kota ena ekaa da ko Pilipi magaa kaa, Roma kaa bagee me magaa mee. Inii kiyoo peemaata kaama unu magoo waa naa ometaa, totaa.

Pilipi magaa kaa ukuwanaa, peenaa seta menaa

¹³ Sabat naagoo inii mee magaa kaa sembahyang taa see yoo abaano see naadi peedoota eta damoo to kaa yamoosege naadi uu dee kaa eseemaagi too ko api noonaa kiyoo enaataa toomuu taakea. Inii miya kiyoo animaata kaama kuwa apii yuwa mena eewegataa. ¹⁴ Api ena ekaa da ko Lidia, Tiatira magaa kaa kabata apii, dadi poo epoo da mokoo see dokaa edaagee, pe-doogee taa see apii to. Waa Ogatamee yaapaagee see apii. Paulus me eewegataaki menaa yuwa waa daamaa yiitooka. Kuwa menaa daamaa nekeensi naadi Tuhan me waa dimi kenee to yakabataagi. ¹⁵ Mikee gaata kaama waa ma, wa me ee kaa bagee yuwa ma uduma uwo tukumegea. Lidia me inii paagoo mée asiino, "Ikii me aa Tuhan mikee gaayaa see apii ii see nagaapea kepa ko ni me ee kaa niimegee taai" see asega. Kisee maamaa mée asega naadi inii uduma wa me ee kaa pe-ometaa.

Paulus ma, Silas ma ekea digiyoo ee yiba dogeamaata menaa

¹⁶ Kaawaa ena naagoo inii sembahyang segee see yoo peetaaka too ko ukuyogaa ena topa. Waa ko hamba kiyaata ukuyogaa. Waa paa tawataa see ukuyogaa. Mee paa me wa paagoo "Kisee ukuwaaniipa, kisee ukuwaani-ita" see ase-manee segeeka. Kisee ase-manee segeeka naadi mée me mee ukuyogaa to paagoo "Ni kaa ukuwaani-ita agiyoo kuwa kaasee-kaasee nasii" see asegeeka. Kisee ase-manee siwoo naadi kaama waa epoo bagee yuwa kepe maamaa masegeeka. Waa kisee ukuwagee see ukuyogaa to. Waa inii ma aadoo naadi kaama ¹⁷ Paulus ma inii paaya etaawee peetaaka too ko mee ukuyogaa to miya uuto obeega, ebo menaa-menaa kaa "Kuwa bagee kuwa okoo Ebo Wodoo Eboo Asii-sege see Mée Ogatamee Wa me agiyoo yaokagee see bagee yuwa. Ikii daba kidaagimaa peeyaayaa see menaa kuwa kiiweganaa taakea" kisee

menea uuto yaato kaama eewegawooka. ¹⁸ Kisee too unu eebaa obeewoo, wegawooka naadi kaama Paulus me kuwa be kaa oko maataata kaama mee paa da asiino, "Yesus Kristus Wa too pesee see ekaa mee me mee ukuyogaa to yiba kaama aa pooi" asigi naaki kisee ki mee paa da peega. ¹⁹ Paa da yaabagaapeata kaama wodoo mee ukuyogaa to epoo bagee yuwa me eto kaama wodoo kepe se masiipea yoka naadi Paulus ma, Silas ma kagoo kegea. Ekea pe-peneata kaama doodoota mée kutuu taa see yoo kiyoo ebo bagee yuwa paagoo dogeamaagea. ²⁰ Dogeamaata kaama okoo me asiino, "Kuwa bagee kuwa Yahudi bagee. Ekea me weganaa see menaa kuwa me inii me magaa kaa bagee uduma kagoo mée kiyaagea, dimi gaagaa mée siyaabuukea. ²¹ Inii Roma kaa bagee yoka ekea me weganaa see menaa kuwa uduma inii se masemaayaa. Kuwa menaa yayiino pedeo naadi dogeamaage" see asegea. ²² Kiyoo topea bagee tabaa da okoo miya Paulus ma, Silas ma ekea kagoo kaa wisinegea. Kuwa ebo bagee yuwa me ekea me dokaa yuwa yageapeata kaama asiino, "Ekea kopaa niidakamaai" asegea. ²³ Kopaa maamaa dakameamoo naadi kaama digiyoo ee yiba dogeamaagea. Mee digiyoo ee diitoo taa see mée to paagoo "Kuwa bagee wiya kuwa esee daamaa naadiitoo taai" see asegea. ²⁴ Kisee asegea naadi kaama mee digiyoo ee diitoo taa see mée to me mee ee kaa semoo yiba yaato kiwisi ena yibaa taa ekea dogeamaagi. Dogeamaata kaama ekea me badoo yuwa piya tagaa wataataata kunci muntaagi.

²⁵ Kisee ekeata daatooyiba yupigapi Paulus ma, Silas ma ekea sembahyang menaa miya asetaakea, Ogatamee yaapaagee see kaa menaa miya yaayaa taakea. Kuwa menaa yuwa mee digiyoo ee yiba apanaa dogeamaagea bagee yuwa miya yiitookea. ²⁶ Kuwa kaboo da taa ko taka ena ebo maga pigii mega, gaayaa naaki digiyoo ee

keagee da maki-makaaka. Kisee ki kene yuwa uduma kabaandaaka. Digiyo ee yiba dogeamaagea bagee yuwa okoo me badoo yuwa piya tagaa wataatagaa sepea yuwa uduma wekadaa naadi eseaneeka.

²⁷ Mee digiyo ee diitoo taa see mée to anoogeeta moga pe-deegi ko kene uduma kabadaa naadi topa. Dogeamaagea bagee uduma oopea yoka naadi waa ekaato bogaano see naadi wa me posee da masegeegi. ²⁸ Waa ekaato nokogeano see koo taaki kaboo Paulus me ebo menaa kaa "Aa kisee ekaato nokogeakee se, inii uduma oogaano taa, inii nakaayoo tope yoka" see asigi.

²⁹ Mee diitoo taa see mée me "Peto nadoomeei" asigi naaki apanaa diitoo taa see mée ena peto yadoomigi. Peto ma yiibaga peedoota Paulus ma, Silas ma paagoo peemaata esee weda ma, totomo ma ekea me badoo da kaa esee-gapuunta toomuuki. ³⁰ Ekea yoo da kaa badaa maageeta kaama wa me asiino, "Ebo wiya, wae. Anii maagiyo ukuwamaata kaama anii daba daagimaa peeyaa naa ya?" see asigi. ³¹ Ekea me asiino, "Aa Tuhan Yesus mee mikee nao see gaai, aa daba daagimaa poope, aa miya, a me ee kaa bagee yuwa miya" see asegea.

³² Ekea Tuhan me menaa wa paagoo daamaa topetaa, wa me ee kaa bagee miya uduma paagoo daamaa eewegataa. ³³ Mee unuu miya mee diitoo taa see mée me ekea kopaa dakameamoo sepea abuu yuwa yawetogeano see naadi uwo wugitaa see yoo eepeegi. Abuu yuwa yawetogekomeeta kaama kisee ki waa ma, wa me ee kaa bagee kuwa uduma uwo yatukumegea. ³⁴ Uwo yatukumemaata kaama peedoota wa me ee kaa peemaata kaama naano agiyo eenugi. Mee mée ma, wa me ee kaa bagee miya kuwa uduma Ogatamee mikee nao see gaagea naadi mee mée to esee maamaa ede kigi.

³⁵ Tokoma mee pedeo komaa da mee magaa kaa ebo bagee me menaa yuwa polisi bagee me doodoota digiyoo ee diitoo taa see bagee paagoo yaasiino, "Ebo bagee me kuwa bagee wiya 'Ekea daba koogo napeeyaa' see kasegea" see yaasegea.

³⁶ Kiyoo kaama mee digiyoo ee diitoo taa see eboo me kuwa menaa yuwa doodoota Paulus paagoo asiino, "Ebo bagee me 'Kuwa mée wiya daba koogo napeeyaa' see nasegea yoka ekea koogo pooi" see asigi.

³⁷ Kisee asigi kiya Paulus me kuwa polisi bagee paagoo asiino, "Enaa kisee koogo poono be. Okoo enaa me menaa da daamaa mée yayiino taa kaa mée gii da kaa maamaa mée dakameamoo naadi kaama digiyoo ee yiba mée dogeamaamea. Enaa ko mikee Roma kaa bagee ma endagii see bagee yoka okoo me ukuwaano daa see agiyoo mée koo sepea. Kisee kemaata kuwa ebo bagee yuwa me enaa mee digiyoo ee yiba kaama mée badaa maadoota mée eepeeyu too poope, taa gaayu ko se poope" see asigi.†

³⁸ Polisi bagee me mee menaa da doodoota kaama ebo bagee yuwa paagoo pe-eewegagea naaki okoo esee wedaagea. Ekea ko Roma kaa bagee ma endagii see bagee wiya see menaa yeemaata kaama ³⁹ peedoota digiyoo ee kaa ekea paagoo peemaata kaama "Yaai, inii kuwa kikoo sepe kuwa epa mée ekeasii" see asegea. Ekea yoo da kaa badaa maata kaama "Ekea nakaayoo se tooi, apanaa magaa kaa pooi" see maamaa asegea. ⁴⁰ Ekea digiyoo ee

† 16:37 Paulus me "Enaa kisee koogo poono be" see asigi menaa mee ko ekea ko aii bagee se, ekea Roma kaa bagee ma endagii kisi naadi kapogee agoo see bagee yoka kuwa ebo bagee yuwa okoo me koo sepea agiyoo kuwa daa. Okoo me mée gii da kaa ekea pedeo bagee yoka naadi dakameamoo semaata digiyoo ee yiba dogeamaagea. Kisee kemaata Paulus me eto ko okoo me mée gii da kaa enaa mee digiyoo ee yiba kaama daama badaa mée magaano gaano pedeo naadi aseta menaa.

kaa kaama peedoota Lidia me ee kaa. Kiyoo okoo Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa paagoo dimi mena daamaa pesee kiyaaayaa menaa eewegamaata kaama maga ena kaa peeta.

17

Yesus me menaa Tesalonika magaa kaa eewegata menaa

¹ Paulus ma, Silas ma ekea peedoota Ampipolis magaa kaa peemaata kaama bedaa muguu naadi Apolonia magaa kaa. Kiyoo peemaata kaama bedaa muguu naadi Tesalonika magaa kaa peemaayu. Kiyoo Yahudi bagee me sembahyang segee see ee ena agoo. ² Sabat naagoo Paulus mee ee yiba seemetaa, kuwa ko wa me maga gakata peenaa siyaa yuwa peemaata kaama ukuwayaa-ukuwayaa yuwa see see. Seemeta kaama kiyoo bagee yuwa Ogatamee me menaa daamaa nekeensi naadi kapoge yiba menaa ipiipi eewegataa. Sabat naagoo kaagaa wedo kisee eewegageeki. ³ Wa me eewegaano menaa ko kisee: "Ogatamee me wigintaata Mée Ebo Kristus Waa boodi ma boomaata kaama aya andoo pootagi see menaa da mee idukaa kaama wegawoo seta. Mee wegawoo seta Mée mee ko Yesus mee" see kuwa Paulus me okoo eewegagee seta menaa.

⁴ Kuwa yiitooke bagee yuwa noonaa Paulus me menaa mikee menaa nao see gaagea. Yunani bagee yuwa miya, okoo Ogatamee yaapaagee see bagee eebaa mikee gaagea. Ebo ekaa yago apii noonaa miya Yesus mikee gaagea. Kuwa okoo uduma Paulus ma, Silas ma ekea sekaataa peegea.

⁵ Yahudi bagee noonaa me okoo inii yaato wisintaata ekea yaato peedaakea naadi be kegea. Apanaa bagee okoo miya ekea be kisi naadi bagee yuwa abaano

see naadi peedoota mee magaa kaa agiyoo-pagiyoo pe-doogee, edaagee taa see yoo kiyoo peegee. Peemaata kaama kiyoo dimi pedeo aii amoka peenaa see bagee yuwa "Meei" see asenaa naadi okoo paagoo Paulus ma, Silas ma wisineekee menaa eewegagea. Okoo miya kagoo ebo see dimii kedaakea naadi kaama okoo paaya ebo menaa kaa weganaakea naaki mee magaa kaa bagee yuwa miya kagoo ma epo enaataa Paulus ma, Silas ma abaano see naadi peedoota Yason see mée to me ee kaa. Peemaata kaama ekea peneata mée paagoo dogeamaano see naadi kenee to omaago ma pee-yakabaapeasegea. ⁶ Ee yiba pakaanta kaama deegea naaki Paulus ma, Silas ma ewo. Se deemaaga naadi Yason ma, Yesus mikee gaayaa bagee noonaa yuwa ma okoo too topea yoka peneasegea. Peneata kaama badaa maadoota mee magaa kaa ebo bagee yuwa paagoo dogeamaata kaama ekeasegea. Ekeata kaama kuwa ebo bagee yuwa paagoo ebo menaa kaa "Kuwa bagee kuwa okoo me eeweganaakea menaa kuwa me se-magaa, we-magaa uduma mée yuwa aakago-maakago, aawisi-maawisi segee siyaa. Nakaayoo miya inii paagoo meemaata kaama kisee koo senaakea. ⁷ Yason waa miya okoo wa me ee kaa badaa magapi. Bedaa inii ebo mée eetotaa see mée Kaisar mee wa me menaa okoo uduma si yayegea. Okoo me apanaa eboo ekaa da ko Yesus mee 'Wa too mikee magaa to kaa tookee Eboo' see weganaakea menaa kuwa pedeo" see asegea.

⁸ Okoo kisee asegea naaki kuwa ebo bagee yuwa ma, apanaa yiitookea bagee yuwa uduma okoo miya kagoo ma menaa wegagea. ⁹ Kiyoo ebo bagee yuwa me Yason ma, waa ma bagee yuwa ma asiino, "Ikii digiyoo ee yiba se peesi naadi kepee kuwa ikii edaapea kepa ko ikii daba kipeeyaape" see asegea. Kuwa kepee masemaata kaama okoo ee kaa daba peeyaagea.

Yesus me menaa Berea magaa kaa eewegata menaa

¹⁰ Mee naagoo unuu kiyoo Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa me Paulus ma, Silas ma ekea asiino, "Berea magaa kaa moga pooi" asegea. Daatooyiba yaato ekea peedoota Berea magaa kaa peemaata kaama Yahudi bagee me sembahyang segee see ee yiba seemetaa. ¹¹ Kiyoo magaa kaa bagee yuwa okoo mena tupiino ede, okoo Tesalonika magaa kaa bagee see see se. Paulus me Kristus kaa eewegataa see menaa yuwa daamaa ede ma yayiitookea. Egapii gakata Paulus me eewegagee see menaa kuwa mikee menaa ye, makapaa menaa ye naadi Ogatamee me kapogee yiba ipiipi daamaa deegeekaa. ¹² Kisee topegee siwoo naadi kaama mée maamaa eebaa, Yahudi bagee miya, Yunani kaa ekaa yago bagee miya, ekaa yago apii miya, okoo eebaa Yesus mikee gaagea.

¹³ Paulus me Ogatamee me menaa Berea magaa kaa kisee eewegataaki yoka see menaa kuwa doodoota Tesalonika magaa kaa bagee paagoo eewegagea naaki Yahudi bagee yuwa me be kaa Berea magaa kaa peegea. Peemaata kaama mee magaa kaa miya Paulus ma, Silas ma wisineekke menaa eeweganaakea naaki kiyoo bagee yuwa noonaa me miya ekea be kegea, kagoo ma menaa wegagea. ¹⁴ Okoo kisee koo taakea kaboo kiyoo Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa me Paulus asiino, "Aa maakaa piku gebo yaato moga pooi" asegea. Silas ma, Timotius ma ekea se peegea, Berea magaa kaa togea. ¹⁵ Paulus mee badaa maadoota Atena magaa kaa eepeegea. Peemaata kaama Paulus me asiino, "Silas ma, Timotius ma ekea ni paagoo mani isii, see kisigi see kuwa pakaa-naasii" see asigi. Asigi naadi metaki pakagea.

Yesus me menaa Atena magaa kaa eewegata menaa

¹⁶ Paulus waa Atena magaa kaa kaama Silas ma, Timotius ma ekea esegea kuwa diitoo taaki too ko deamaayaa naaki mee magaa kaa bagee me makapaa ogatamee ebea-ebea yaapaagee taano see naadi ipiipii seta agiyoo-pagiyoo maamaa eebaa agoo. Wa me kuwa agiyoo yuwa yaai, dimi boodi ebo. ¹⁷ Waa kiyoo omegee naadi Yahudi bagee me sembahyang segee see ee yiba Yahudi bagee miya, apanaa tomaa kaa bagee okoo Ogatamee yaapaagee see bagee yuwa miya okoo uduma paagoo Ogatamee me menaa daamaa ipiipi eewegageeki, bedaa egapii gakata mee magaa kaa agiyoo-pagiyoo pe-doogee, edagee taa see yoo kiyoo tuyaa bagee paagoo miya Ogatamee me menaa daamaa pe-eewegageeki.

¹⁸ Mee magaa kaa apanaa bagee me mée tupiwoo see menaa ipi see bagee miya agoo. Tupiwoo see menaa ena mee ekaa da ko Epikuros me menaa, ena mee Stoa me menaa. Kuwa menaa ipi see bagee yuwa paagoo Paulus me asiino, "Yesus mee kisee menaa doometa, kisee boota kaama aya andoo peeta" see menaa kuwa eewegagi naaki okoo noonaa me "Yaai, mee aii menaa-panaa doonaa see mée mee mapea menaa mée eewegagi ya?" see asegea. Apanaa bagee me asiino, "Waa ko apanaa tomaa kaa bagee me dimi magaakee eboo me menaa yadoonaa see mée to kepa" see asegea. ¹⁹ Okoo Paulus badaa maadoota okoo me mena wegataa see yoo, Areopagus kutuu to kaa peemaata kaama okoo me Paulus asiino, "A me mée topenaa see menaa mee inii eto kenaagoo too yeepe. Inii ipi kaano see yoka a me mée ipi kiyaape ye?" ²⁰ Aa mée dimi nagimiyaa menaa doompe. Inii kuwa menaa nekeenege naaki ou dimii mee ebo yoka mée daamaa ase-manee taai" see asegea. ²¹ Okoo me kuwa asegea kuwa ko Atena magaa kaa bagee ma, Atena magaa kaa kiyoo meekee bagee ma okoo uduma etokaa si yeetaa see menaa kuwa kisee too

wegaamoo, yiitoo taano too ede kegea, apanaa menaa, apanaa agiyoo kuwa peedi, okoo kisee gaataa see bagee yuwa kemaata kisee Paulus paagoo asegea.

²² Kuwa kaboo da Areopagus kutuu to kaa kiyoo kutuukea bagee paagoo Paulus me yiinaageeta kaama asiino, "Ikii Atena magaa kaa bagee yuwa nayiitoo taai. Ikii me dimi magaakee eboo eebaa ebo ekee, yaapaagee taano omaago see bagee yuwa ii see kuwa kideega. ²³ Anii kuwa ikii me ebo ekee, yaapaagee taano see naadi ebea-ebea ipiipii seta agiyoo-pagiyoo kuwa deenaa siyaa naaki dimi magaakee eboo ena, wa paagoo agiyoo kupi-manee taa see yoo agoo. Keagee da kaa ebeamaata menaa da mee ko kisee: 'Mee dimi magaakee eboo mee ekaa da ko ewo' see kuwa ikii me ebeamaata menaa. Eto ko ikii me ewo kaa ebo ekee, yaapaagee siwookea Eboo mee ikii daamaa nekeensea naadi kisi-manee taanaka, mee ko kisee: ²⁴ Magaa to ma, magaa da kaa se-agiyoo, we-agiyoo kuwa uduma ogaataata Mée mee ko Wa too Eboo Ogatamee mee. Magaa da kaa miya, epoo to yaato miya Wa too Eboo yoka mée me ebo ekee, yaapaagee taano see naadi yamaataa see ee yiba Waa taa, Waa kiyoo se toogee siyaa. ²⁵ Wa me gaano pedeo agiyoo ena ma taa yoka Waa maniino agiyoo miya taa, Waa yaukuwaano gaano pedeo agiyoo miya taa. Wa me too aya mée tuyaabuu siyaa Mée, Wa me too ebe noogaa da mée yaawitaayaa see Mée, Wa me too agiyoo-pagiyoo uduma daamaa mée manegee segee see Mée. ²⁶ Petamanii Wa me mée ena too too wa keta ogaataata. Mée tomaa-tomaa agoo kaano taa kaboo Ogatamee Waa ekaato dimi daataata menaa ko kisee: 'Mee tomaa mee ko ebo tomaa kaata, mee tomaa mee ko peedi tomaa kaata, bedaa mee tomaa mee ko mee magaa kaa maamaa umiwoo, toowoo taatagea, mee tomaa mee ko mee magaa kaa eebaa se

umiwoo, toowoo taatagea' see kuwa Waa ekaato dimi daataata. Mee kaama Wa me petamanii ogaataata mée to wa kaa kaama asii-kaba-kaba bagee yuwa agoo kedaa naadi Wa me mée tomaa-tomaa gakata se-magaa, we-magaa uduma daamaa mée tuyaabuu seta. ²⁷ Wa me inii magaa da kaa bagee yuwa me Ogatamee mee se deemaaga ou, kisee Anii naabawoo naadi kaama nadeemaasi naadi mée tuyaabuu seta. Ogatamee Waa deemagaano kana see taa. Waa inii paagoo ekaapa, beesekaa se. ²⁸ Idukaa mée ena me wegata menaa mee ko kisee: 'Inii Wa yiba umiwoo, toowoo siyaa, inii Wa yiba metaa, peetaa siyaa, inii aya toowoo siyaa' see wegata. Kuwa see see menaa kuwa ikii me bagee yuwa, kapoge ebeano ipi see bagee okoo miya kisee menaa ebeamaata. Mena ena mee ko kisee: 'Inii uduma ko Ogatamee Wa kaa kaama asii-kaba-kaba seta bagee yuwa' see menaa ebeamaata. ²⁹ Inii uduma Wa kaa kaama asii-kaba-kaba seta bagee yuwa kemaata Waa ko kuwa mée me aii ogatamee ebea-ebea ipiipii siyaa agiyoo mokoo see see taa. Kuwa ipiipii siyaa agiyoo kuwa ko mée me aii dimii kaa emas pose waa, perak pose waa, oma waa kisee agiyoo me ukuwataa see agiyoo yuwa. 'Mee ipiipii seta agiyoo mee ko Ogatamee mee yoka' see dimii mee se gaai. ³⁰ Idukaa kaama eto too mée tomaa yuwa me kisee ewo kaa ukuwawoo, umiwoo seta kiya Ogatamee me okoo pedeo kiyaano taa. Kiya eto kiipaa ko Wa me inii mée asiino, 'Mée uduma ikii me pedeo yuwa uduma ekeata Nii ma dimii menaa kaa too umiwoo, toowoo taai' see kuwa Wa me inii uduma mée aseta menaa. ³¹ Mée tomaa uduma wigintagaatagi naagoo Wa me mona daataata. Mee naagoo ko Ogatamee me daamaa wigintaata Mée Wa me magaa da kaa bagee yuwa topoo-topoo see kaa wigintagaatagi. Mee Mée to magaa da kaa bagee yuwa

uduma mikee, Waa kisee Mée ii see kuwa gaasi naadi Ogatamee me Waa boota kaama aya andoo peeyaami" see kuwa Paulus me okoo asigi menaa yuwa.

³² Kiyoo yiitooke bagee yuwa noonaa me mée ena boota kaama aya andoo peemi see menaa kuwa naa kea nao naadi Paulus wisinegea. Kiya noonaa me "Mee menaa mee bedaa wiyaagoo yiino see yoka apanaa egapii ena kaa miya mée eewegaai" see asegea. ³³ Paulus kuwa menaa eewegamaata kaama peetaaka too ko ³⁴ mée noonaa kuwa mikee menaa yoka naadi wa sekaataa megea. Mée waa ena ekaa da ko Dionisius, kiyoo Areopagus kutuu to kaa mena wegagee see bagee ena. Kiyoo kaama api ena ekaa da ko Damaris, apanaa bagee miya mikee gaagea.

18

Yesus me menaa Korintus magaa kaa eewegata menaa

¹ Paulus waa Atena magaa kaa mena eewegamaata kaama peedoota Korintus magaa kaa ² peemaagi too ko Yahudi kaa mée ena ekaa da ko Akwila tupi. Waa Pontus wee kaa kabata mée. Miyoo taa Akwila ma, wa me apii Priskila ma ekea Italia magaa ena kaa, Roma magaa kaa kiyoo omegee, toogee seta kaboo Roma kaa eboo Kaisar Klaudius wa me "Yahudi bagee kuwa uduma peedaa siweei" see asimi kemaata ekea Korintus magaa kaa peemea. Peemaata kaama eebaa umiino taa kaa Paulus ma aadoo naadi kaama ³ waa ekea paagoo eeometaa. Kuwa bogaa kuwa ko doka ee ipiipii taa see bogaa. Paulus waa miya doka ee ipiipii taa see mée yoka waa ekea bogaa ma epo enaataa kisee eeukuwagee see. ⁴ Paulus waa Sabat naagoo gakata Yahudi bagee me sembahyang segee see ee yiba mena wegageeki. Yahudi bagee miya, apanaa tomaa

kaa bagee miya kuwa uduma Yesus mikee gaasi naadi menaa daamaa eewegagee segeeki.

⁵ Silas ma, Timotius ma ekea Makedonia wee kaa kaama Paulus paagoo meemaagea. Meemaata kaama wodoo Paulus wa me apanaa ukuwagee see agiyoo yuwa ekeata Yesus me menaa too eeweganaaki. Wa me Yahudi bagee paagoo Yesus mee ko mikee idukaa kaama Ogatamee me wigintaata Mée see wegawoo seta Mée, Ebo Kristus mee ii see gaasi naadi menaa maamaa eebaa eewegageeki.

⁶ Kiya okoo me Paulus kagoo kaa esee pedeo menaa ma wisinegea kaboo wa me asiino, "Ogatamee me mée wigintagaatagi naagoo ikii pedeo kaatagea kuwa anii ma se, ikii kaa too doosea. Ikii kuwa menaa be kemaata eto kaama wodoo anii mée tomaa-tomaa apanaa yuwa paagoo eeweganaa taapa" see aseta kaama okoo emaa dagii da kaa wa me dokaa da kaa maga ponee-panaa yuwa pasi-pasiki.*

⁷ Kiyoo kaama peedoota sembahyang segee see ee geboo da kaa mée ena ekaa da ko Titius Yustus wa me ee kaa. Waa Yahudi bagee se kiya waa miya Ogatamee yaapaagee see mée. ⁸ Yahudi bagee me sembahyang segee see ee tuku mée ekaa da ko Krispus waa ma, wa me ee kaa bagee ma, apanaa Korintus magaa kaa bagee maamaa eebaa miya, okoo Paulus me menaa yeeta kaama Yesus mikee nao see gaata kaama uwo yatukumegea.

⁹ Kaawaa ena daatooyiba yaato Tuhan me dega-dega kaa Paulus asiino, "Aa se wedaai, Ni me menaa kisee too eeweganaa segee taai, aa mena koogo se toomu taai.

¹⁰ Anii a paagoo kaatoogeeka, mée me se kawegee-wegee taapea, mee magaa kaa Ni me bagee maamaa agoo kedaa taapa yoka" see asigi. ¹¹ Kisee asigi naadi Paulus waa mee

* 18:6 Paulus wa me dokaa da kaa maga ponee-panaa yuwa pasi-pasiki see mee ko 'Ikii mena si yayeetaa see bagee yuwa ii' see kuwa nekeensi naadi ukuwayaa agiyoo.

magaa kaa tahun ena ma keno bedimi kiyoo too toogee, Ogatamee me menaa kiyoo bagee yuwa topegee, omegee seta.

Paulus mee Gubernur paagoo dogeamaata menaa

¹² Galio see mée to waa kiyoo Akhaya wee kaa gubernur toogee ki too Yahudi bagee yuwa okoo enaataa Paulus peneata kaama Galio paagoo dogeamaagea. ¹³ Okoo me asiino, "Mee mée mee wa me mée topetaa see menaa ena, Musa me mée topeta menaa ena. Wa me 'Ogatamee kisee ebo ekee, kisee yaapaagee taai' see mée topenaaki menaa kuwa koopoo naadi a paagoo dogeamaage" see asegea.

¹⁴ Paulus waa mena wegaano see kooki kaboo Galio me kuwa Yahudi bagee paagoo asiino, "Sooi, ikii Yahudi bagee yuwa, mee mée wa me ukuwata agiyoo yee, wa me esee pedeo agiyoo ena yee kisee menaa wa kaa agoo naaki anii ikii me menaa daamaa kiyeyaa ¹⁵ kiya kuwa wa kaa menaa kuwa ikii Yahudi bagee yuwa me peedi menaa-panaa yuwa kaa too doomegea gaayu ko anii kiyiino be. Ikii me deewoo siyaa menaa yiba mena kamu ena waa naa yee, bedaa kuwa menaa yiba mée ekaa ena waa naa yee, ikii kuwa kaa aakago-maakago taa see kuwa anii kiyiino be. Ikii me too taa kiyaa, anii kuwa menaa se kidaakumiipa" see asigi. ¹⁶ Kisee aseta kaama mee mena yapekataa see yoo kaama kuwa bagee uduma abagaapeasigi. ¹⁷ Okoo yoo da kaa eseanta kaama mée ena ekaa da ko Sostenes mee pe-peneata dakamegea. Waa ko Yahudi bagee me sembahyang segee see ee tuku mée. Kisee waa dakameamooke kuwa Galio me deegi kiya waa koogo wisintaagi.

Paulus mee Antiokia magaa kaa metaki peeta menaa

¹⁸ Paulus waa Korintus magaa kaa omegee naadi kaama kiyoo Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa paagoo "Siria

wee kaa poonaka" see asigi. Priskila ma, Akwila ma ekea bogaa miya epo enaataa peedoota Kengkrea magaa kaa. Peemaata kaama Paulus wa me edooyuu yuwa uduma daapi. Mee ko waa miyoo taa Ogatamee paagoo "Anii kisee agiyoo kaukuwaapa, se kaukuwaano ko daa" see asimi kemaata edooyuu daakomeeyu.[†] Kiyoo kaama okoo uduma kapal komaa kaa pakaanta kaama peedoota ¹⁹Epesus magaa kaa peemaata kaama Priskila ma, Akwila ma ekea ekea too, Paulus wa too. Kisee aawode naadi kaama Paulus peedoota Yahudi bagee me sembahyang segee see ee yiba seemeta kaama kuwa Yahudi bagee paagoo mena ipiipi eewegaamooki. ²⁰Kuwa Yahudi bagee me "Aa nakaayoo too naaomegee taai" see asegea kiya wa me "Be" asigi. ²¹Waa poono see kaboo wa me asiino, "Ogatamee Wa me daamaa, ede see gaayu ko nakaayoo bedaa kimeeta" see asigi. Kiyoo kaama waa Epesus magaa kaa kapal komaa kaa pakaanta kaama ²²peedoota Kaisarea magaa kaa peemaayu. Eseanta kaama peedoota Yerusalem magaa kaa kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee yuwa epao see menaa asiino see naadi pe-eeometaa. Kiyoo kaama peedoota Antiokia magaa kaa peemaayu. ²³Kiyoo omegee naadi peedoota Galatia wee kaa magaa ma, Prigia wee kaa magaa ma kuwa peenaa naadi Yesus mikee gaayaa bagee yuwa uduma paagoo okoo dimi mena daamaa pesee kiyaayaa menaa eeweganaaki.

[†] 18:18 Paulus waa miyoo taa Ogatamee paagoo "Anii kisee agiyoo kaukuwagee taapa, kisee menaa kadoonaa taapa, Aa miya anii nadeewoo taai" see aseta kaama wodoo edooyuu daano taa. Mena yadoonaa segee naadi kaama mikee, Ogatamee me daamaa nadeewoo sipi nao naadi kaama wa me edooyuu yuwa daapeasigi. Wa me edooyuu yuwa daapeasigi kuwa ko 'Mikee, wa me Ogatamee paagoo "Anii kisee agiyoo kaukuwaapa" see aseta menaa kuwa uduma wa me yaukuwamaagi ii' see kuwa nekeensi naadi ukuwata agiyoo.

*Apolos mee Epesus magaa kaa ma, Korintus magaa kaa ma
 Yesus me menaa eeweganaa seta menaa*

²⁴ Kuwa kaboo da Epesus magaa kaa Yahudi bagee ena ekaa da ko Apolos kiyoo meemaagi. Waa Aleksandria magaa kaa kabata mée. Mena wegaano omaago, Ogatamee me menaa esee ipi see mée to waa. ²⁵ Tuhan me etaa yaato menaa kuwa waa maamaa tupiwoo seta. Kuwa menaa waa ede ma eewegataa, Yesus me ukuwata peeta menaa miya dimi ipi kaa mée topetaa. Wa me mée topetaa see menaa yuwa kuwa uduma mikee kiya uwo mée yatukumaano menaa kuwa idukaa Yohanes me uwo mée yatukumeta menaa kuwa too ipi. ²⁶ Apolos waa sembahyang segee see ee yiba omaago ma wegageeki. Wa me eewegataa see menaa yuwa Priskila ma, Akwila ma ekea miya yeegea. Waa mena noonaa ewo yoka naadi ekea me waa badaa maadoota amoo maa kaa okoo too see yoo kaama Ogatamee me etaa yaato menaa noonaa ipiipi tupi-maneekea.

²⁷ Mee wodoo taa Apolos me Akhaya magaa kaa poono see dimii agoo yoka kiyoo okoo Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa me "Daamaa pooi" asegea. Okoo kapoge ena, Akhaya magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa me Apolos mee daamaa badaa maasi naadi kapogee ena yaebea-maneegea. Waa peedoota Akhaya magaa kaa peemaagi too ko kiyoo bagee yuwa daamaa badaa maagea. Okoo ko Ogatamee me epaa mee esee ebo kemaata Yesus mikee gaata bagee yuwa. Wa me okoo daamaa topetaa, ²⁸ bedaa kiyoo Yahudi bagee yuwa paagoo mena pesee ma eewegataa. Wa me okoo paagoo Yesus mee mikee Ogatamee me daamaa wigintaata wegawoo seta Mée, Ebo Kristus mee see kuwa Ogatamee me kapogee yiba ebeamaata ii see gaasi naadi menaa ipiipi ase-manee segeeki.

19

Yesus me menaa Epesus magaa kaa eewegata menaa

¹ Apolos waa Korintus magaa kaa totaaki too Paulus mee Asia wee kaa peenaa naadi Epesus magaa kaa peemaayu. Kiyoo Yesus mikee gaayaa bagee ma aadoo naadi ² wa me asiino, "Ikii Yesus mikee gaamea naagoo Roh Kudus mee ikii masemea ye, masiino taa ye?" asigi naaki "Taa, Roh Kudus mee agoo see kuwa inii ewo keekee" see asegea.

³ Paulus me asiino, "Ikii kisee masiino taa gaayu ko ikii maamee me menaa topeta kaama uwo kitukumemea ya?" asigi naaki "Yohanes me mée topeta menaa" see asegea.

⁴ Paulus me asiino, "Idukaa Yohanes me uwo mée yatukumeta mee ko mée okoo me pedeo dimii, pedeo menaa ekeata bagee yuwa uwo yatukumeta. Wa me mée paagoo aseta menaa da, 'Mée ena Waa uuto meepi Mée, Wa too mikee nao see gaai' see aseta. Mee Mée mee ko Yesus mee" see kuwa Paulus me asigi menaa.

⁵ Okoo kuwa menaa yeeta kaama Tuhan Yesus ekaa yiba uwo yatukumegea. ⁶ Uwo yatukumemaata kaama Paulus me okoo kaa yagaa yamaataagi naaki Roh Kudus mee kuwa bagee yuwa okoo kaa esedaa naadi kaama okoo apanaa menaa kaa, okoo ewo see menaa kaa wegataakea, Ogatamee me ase-maneekei menaa yuwa miya awee da kaa yawegataakea. ⁷ Kuwa wegataakea bagee kuwa mée gaasi ma wiya.

⁸ Paulus waa Epesus magaa kaa sembahyang segee see ee kaa weda taa ma Ogatamee Wa too ebo mée eetuyaa menaa kuwa keno wedo kisee too ipiipi daamaa eewegageeki. ⁹ Kisee kiya kuwa bagee yuwa mée noonaa dimi eboo yoka wa me menaa si yayegea. Okoo Yesus me etaa yaato menaa kuwa mée yuwa paagoo maamaa wisinegea.

Kisee wisinegea naadi Paulus me kuwa bagee yuwa ekeata kaama Yesus mikee gaayaa bagee yuwa badaa maadoota mena wegagee see ee apanaa ena ekaa da ko Tiranus see ee kaa kiyoo egapii gakata mena ipiipi eewegageeki. ¹⁰ Kisee eewegawoo segee naadi tahun wiya omemaata kaama Asia wee kaa bagee yuwa uduma, Yahudi bagee miya, apanaa tomaa kaa bagee miya Tuhan me menaa daamaa yayeemaagea.

Skewa me yogaa yuwa me koo seta menaa

¹¹ Kuwa kaboo da Ogatamee Wa me dimi nagii-nagii agiyoo eebaa, Wa me pesee see agiyoo kuwa Paulus wa kaa mantaata kaama maamaa ukuwaaniyaabuu senaaki.

¹² Kisee Paulus wa me yaadee see dokaa miya, wa me maanaa see dokaa yuwa miya kuwa doodoota kaama ikiyoo meanee taakea bagee yuwa kaa pee-wedegeasegea naaki ikiyoo taa kega, paa yago bagee miya paa yuwa peedaakea.

¹³ Kuwa kaboo da taa ko Yahudi bagee noonaa, okoo paa yaabagaapii senaa see bagee yuwa okoo me Tuhan Yesus ekaa wee-wee see kaa paa yaabagaapii semaayaa ye naadi kaama paa yago bagee paagoo okoo me "Yesus mee, Paulus me yaweganaaki Mée Wa ekaa da wegaga yoka paa pooi" see asegea. ¹⁴ Kuwa bagee kuwa ko ebo imam ena ekaa da ko Skewa wa me kabata paayogaa yogaa petoo to kuwa me kisee ukuwagea. ¹⁵ Okoo me paa agoo see mée ena paagoo Yesus ekaa weegea naaki mee paa da me asiino, "Yesus mee anii ipi, Paulus mee miya ipi kiya ikii maamee ya?" see asigi. ¹⁶ Aseta kaama kisee ki mee paa yago mée to me kuwa mée petoo to kaa osea peanta omaago ma dakameamooki. Kuwa dakampi abuu yuwa dimi nagi, apanaa agiyoo keenda, okoo me dokaa yuwa kisee beapi-paapi naadi mee ee kaa kaama

má tago oodaakea. ¹⁷ Kuwa ukuwapea menaa yuwa doodoota kiyoo Epesus magaa kaa bagee uduma, Yahudi bagee paagoo miya, apanaa tomaa kaa bagee paagoo miya eeweganaakea naaki okoo uduma esee yaai, weda nao see dimii gaagea, Tuhan Yesus ekaa da mee esee asii-sege nao naadi yaapaageekea. ¹⁸ Yesus mikee gaagea bagee okoo mée eebaa medaa naadi okoo me pedeo ukuwata yuwa awee da kaa wegaaaiikea. ¹⁹ Duya diino ipi see bagee yuwa okoo mée eebaa miya mée gii da kaa okoo me duya kaa menaa yuwa ebeata kapogee yuwa yigimemaata kaama biyaa kaa yuwitaagea. Kuwa kapogee kuwa edaano kepe esee ebo, egataayaa naaki perak kepee lima puluh ribu.

²⁰ Kisee agiyoo ukuwaandaa naadi kaama Tuhan me menaa kuwa maga eebaa kaa omaago ma eeweganaakea, kisee Wa me menaa pesee kiwooka.

Epesus magaa kaa bagee kagoo ebo kedaa seta menaa

²¹ Kuwa agiyoo yuwa ukuwaandaa semaata Roh me Paulus paagoo mena ase-maneegi naaki wa me 'Makedonia wee kaa keta poopa, kiyoo kaama Akhaya wee kaa poopa, mee kaama too Yerusalem magaa kaa poopa' see dimii gaagi. Wa me asiino, "Yerusalem magaa kaa peemaata omegee naadi kaama Roma magaa kaa miya poono gaano pedeo" see asigi. ²² Wa me agiyoo eekuwaagee see bagee ekea wiya Timotius ma, Erastus ma ekea paagoo asiino, "Ekea keta Makedonia wee kaa pooi" see asigi. Ekea pe-seomegea kaboo Paulus waa Asia wee kaa, Epesus magaa kaa kiyoo omegee, toogee.

²³ Kuwa kaboo da taa ko Epesus magaa kaa mée maa-
maa eebaa Yesus me etaa yaato menaa kuwa be kaa kagoo ma menaa yaweganaakea. ²⁴ Okoo me kisee kagoo ma ukuwanaakea kuwa ko kisee: Mée ena ekaa da ko Demetrius waa Artemis ebo ekee, yaapaagee segee see

ee mee wa me peedi see ee yuwa miya mee ee mokoo perak pose me ipiipi ukuwaamoo taa see mée. Waa ma, waa ma enaataa ipiipii taa see bagee yuwa ma okoo kuwa peedi ee yuwa mée paagoo maamaa edaagee naadi kaama kepe eebaa masegeekaa.* ²⁵ Kaawaa ena Demetrius waa kuwa agiyoo waa ma epo ipiipii taa see bagee yuwa ma, apanaa perak pose me agiyoo ipiipii taa see bagee yuwa ma kuwa uduma mena ogena naadi meemaagea kaboo wa me okoo uduma asiino, "Mée yogaa yuwa, Artemis mee ebo ekee, yaapaageesi naadi agiyoo kuwa mée me maamaa edaagee segeekaa kemaata inii kepe eebaa masetaakea, see kuwa inii uduma ipi. ²⁶ Bedaa Paulus see mée to wa me weganaa, ukuwanaa sipi yuwa kuwa miya ikii ipi. Wa me wegaano, 'Kuwa mée me ebo ekee, yaapaageesi naadi ipiipii seta agiyoo-pagiyoo kuwa makapaa agiyoo too' see weganaa sipi menaa kuwa me Epesus magaa kaa bagee miya, Asia wee kaa bagee miya okoo eebaa wa me menaa 'Mikee see menaa ii' see gaagea. ²⁷ Kuwa wa me menaa kisee too weganaa siwoo siyu ko mée me inii kaasee kaa kuwa agiyoo yuwa kisee too ipiipii siwookeya yaai naadi mée wisineapea. Bedaa kuwa too se kiya Artemis see api damaa to mee miya wisintagaapea. Artemis mee Asia wee kaa bagee miya, se-magaa, we-magaa uduma kaa bagee miya ebo ekee, yaapaagee taakea kiya Paulus me menaa kisee too weganaa siwoo siyu ko Artemis waa ebo ekee taa see kuwa miya ekeasiipea" see kuwa Demetrius me eewegagi menaa.

* 19:24 Epesus magaa kaa bagee okoo me yaapaagee see eboo mee Ogatamee se kiya makapaa ogatamee ekaa da ko Artemis. Mee magaa kaa Artemis yaapaagee segee see ee ena, ebo mee see ee agoo. Demetrius me mee ee mee peedi ebea-ebea kaa yuwa maamaa eebaa ipiipii segeeki. Mée me beesekaa kaama miya okoo me tuyaa yoo kaama Artemis mee ebo ekee, yaapaagee taano see naadi kuwa peedi see ee yuwa edaata.

²⁸ Kuwa menaa yuwa eewegagi naaki kuwa yiitooke bagee tabaa da uduma miya eese kagoo kegea. Okoo ebo menaa kaa "Inii Epesus magaa kaa dimi maataa see eboo Artemis wa too ebo, wa too ebo" kisee wegagea.

²⁹ Kagoo kedoota mee magaa kaa bagee paagoo kisee menaa weganaakea naaki okoo miya omaago, dimi pesee kedaakea. Kuwa mée tabaa da epo enaataa mee magaa kaa kutuu taa see yoo peegea, bedaa Paulus ma epo peenaa see bagee wiya pe-peneata kiyoo dogeamaagea. Ena mee ekaa da ko Gayus, ena mee ekaa da ko Aristarkus. Ekea Makedonia wee kaa bagee wiya. ³⁰ Paulus waa kuwa mée tabaa da paagoo mena pe-eewegaano see kiya Yesus mikee gaayaa bagee yuwa me yaai naadi waa kiyoo se peeyaagea. ³¹ Asia wee kaa ebo totaa see bagee okoo noonaa me Paulus epa see bagee yoka okoo me "Kuwa mée yuwa kiyoo yigimeei taakea yoka kiyoo peenaa ma se pooi" see menaa da miya doodoota Paulus paagoo pe-eewegagea.

³² Kuwa kaboo da kuwa kagoo kegea bagee yuwa okoo me yigimeei sepea yoo kaama mée noonaa me mena ena ebo menaa-menaa kaa wegakomeekea, mée noonaa me mena ena ebo menaa-menaa kaa wegakomeekea. Okoo kisee mena ena-ena wegakomeekea kemaata kiyoo aii kisee kutuu sepea bagee yuwa me "Inii kaasee ukuwaano see naadi mée niyigimeeiikea naa ya?" kisee dimii abagea. ³³ Yahudi bagee noonaa miya kiyoo topea. Okoo mée ena ekaa da ko Aleksander. Okoo me wa paagoo asiino, "Kuwa mée tabaa da kuwa kisee-kisee see pe-eewegaai" see aseta kaama okoo me waa kuwa mée tabaa da ikigi yaato amoo-kea-kea. Okoo koogo yiitoosi naadi wa me yagaa da yagaataata kaama mena eewegaano see koo taaki kaboo ³⁴ okoo me mee mée mee waa Yahudi bagee yoka naadi be kaa wa me menaa si yayegea, okoo epo enaataa ebo menaa-menaa kaa "Inii Epesus bagee me

dimi maataa see eboo Artemis wa too ebo, wa too ebo" see menaa kuwa jam wiya kisee too wegataakea.

³⁵ Mee magaa kaa ebo bagee ena, sekretaris see mée to wa me kuwa mée yuwa paagoo "Ikii koogo tooi" asigi. Okoo koogo togea kaboo wa me asiino, "Epesus magaa kaa bagee yuwa, wae. Artemis see api damaa to waa ebo ekee, yaapaagee segee see ee to ma, bedaa idukaa waa keenda see agiyoo epoo to kaa kaama magaa da kaa eseanta omaa to mee ma kuwa inii Epesus magaa kaa bagee inii me too daamaa yadiitoo siwookeya see kuwa ewo see bagee ena ma agoo ye? ³⁶ Mée uduma mikée ipi yoka eto ko ikii koogo toomuu taai, ikii kagoo ma agiyoo ena ma se ukuwaai. ³⁷ Kuwa ikii me nakaayoo dogeamaagea bagee kuwa ko Artemis me ebo ekee, yaapaagee segee see ee kaa agiyoo ena ma oma kimasiino taa, Artemis wisineekee menaa miya yawegaano taa see bagee yuwa. ³⁸ Kisee kemaata Demetrius waa ma, waa ma epo ipiipii taa see bagee yuwa ma okoo apanaa bagee ma kagoo menaa agoo kepa ko mena yadaakomee taa see bagee paagoo pooi. Kiyoo kaama mena daamaa kiwegakomeesi yoka, nakaayoo kaama se. ³⁹ Apanaa kagoo menaa miya agoo kiyu ko aii magaa kaa kaama mena wegaakee se kiya kuwa menaa wegataa see yoo kaama wegayaa yoka kiyoo too pooi. ⁴⁰ Kuwa eto kenaagoo ikii omaago, dimi pesee kedaakea kuwa anii esee wedaaga, ebo bagee me mée kagoo kaapea. Okoo me 'Ikii kaasee kaa kisee omaago ma, kagoo ma yigimeei taakea ya?' see mée asegea kaboo inii asiyaa menaa ena ma taa kaapea" see asigi. ⁴¹ Aseta kaama bedaa wa me kuwa yigimpea bagee yuwa uduma "Peedaa siweei" see asigi.

20

Paulus mee Makedonia magaa kaa ma, Yunani magaa kaa

ma kitaa peenaa seta menaa

¹ Kuwa Epesus magaa kaa bagee yuwa kagoo sikiinta peedaakea kaboo Paulus me "Yesus mikee gaayaa bagee yuwa meei" see asigi. Meemaagea kaboo wa me okoo dimi mena daamaa pesee kiyaayaa menaa eewegagi. Eewega-maata kaama Makedonia magaa taa peenaa taano see naadi peedoota ² mee magaa kaa peenaaki too kiyoo Yesus yiba ena kenaa bagee paagoo miya okoo dimi mena daamaa pesee kiyaayaa menaa eeweganaa sedoota Yunani magaa kaa. ³ Peemaata kaama kiyoo omegee naadi keno wedo omemaata kaama Siria magaa kaa kapal komaa taa poono see dimii agoo kiya "Yahudi bagee noonaa me aa kapatamaano dimii agoo" see menaa yeeta kaama 'Kapal komaa taa se poopa, Makedonia magaa kaa kitaa metaki poopa' see gaagi. ⁴ Waa ma epo peenaa see bagee yuwa ekaa yuwa ko Berea magaa kaa mée Pirus yoopaa ekaa da ko Sopater, kiyoo kaama Tesalonika magaa kaa bagee wiya ekaa yuwa ko Aristarkus ma, Sekundus ma wiya, kiyoo kaama Derbe magaa kaa mée Gayus, kiyoo kaama Timotius. Asia wee kaa bagee gaayu ko Tikikus ma, Tropimus ma wiya. Okoo uduma Paulus ma epo peenaa see bagee yuwa.

⁵ Kuwa bagee yuwa okoo keta Troas magaa kaa peegea, inii uuto. Okoo peemaata kaama inii mée diitoo taakea. ⁶ Kuwa kaboo da inii peedoota Pilipi magaa kaa peemaata kaama Yahudi bagee me ebo naagoo yoka rahi yeeyee ma aatabi taano taa see roti unu petoo noogee siyaa kuwa inii noomaata kaama kapal komaa kaa pakaanta peedoota unu idibi omemaata kaama Troas magaa kaa peemaayu. Inii kuwa okoo keta peepea bagee yuwa aadee seta kaama kiyoo omegee, toogee, unu petoo.

Troas magaa kaa Eutikus see mée to boota kaama aya andoo

peeta menaa

⁷ Mee daa yiba petamanii naagoo uwaataa da kaboo inii Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa epo enaataa naano see naadi yigimemaata kaama Paulus me inii mena mée eewegagi. Waa tokoma poopa yoka naadi kaama mena maamaa togoo mée eewegaamoo, daatooyiba yupigapi. ⁸ Inii kutuu taa see yoo ko ee asii mee kakadee kaa kiyoo peto maamaa agoo see yoo. ⁹ Kiyoo egaanaa ena miya tupi, ekaa da ko Eutikus. Waa ee tokogoo da taa animaata yiitooki. Paulus waa mena togoo wegaamoo taaki naaki Eutikus waa toomoo kuguu taaki too ee tokogoo da taa okaagi. Kakadee wedaagoo to mee kaa kaama magaa da kaa eseanigi. Yiibaga wa paagoo eseemaata kaama deeyaa naaki mikee boogi. ¹⁰ Paulus waa eseanta kaama bootaa da wodoo taa wa me maa da pe-koometayu naadi yagaa bokaageeta kaama asiino, "Ikii dimi se nagimaai, aya tupi" see asigi. ¹¹ Kiyoo kaama bedaa asii mee kakadee da kaa pakaamaata kaama roti magu kabaaii naadi epo notaa. Noomaata kaama Paulus bedaa mena mée eewegaamoo naadi kaama aweepeasega see kaboo waa peegi. ¹² Mee egaanaa da waa badaa maadoota ee kaa, waa daamaa aya tupi nao naadi dimi tamoondaakea.

Miletus magaa kaa peeta menaa

¹³ Paulus me asiino, "Ikii kapal komaa taa Asos magaa kaa pooi, anii magaa taa poopa. Inii mee magaa kaa aadoo taapea" see asigi. ¹⁴ Asos magaa kaa aadoo naadi kaama Paulus mee kapal komaa kaa pakaanta inii waa ma epo peedoota Metilene magaa kaa ¹⁵ peemaata kaama bedaa kapal komaa taa peedoota tokoma mee da Kios magaa doodoo peemaayu. Muguu naadi tokoma mee da amoo Samos magaa kaa peemaayu. Muguu naadi tokoma mee da Miletus magaa kaa peemaayu. ¹⁶ Paulus waa

Pentakosta naagoo Yerusalem magaa kaa naano see naadi Asia wee kaa magaa uduma poono taa. Kisee wisintaata kaama Epesus magaa kaa amoo-sege.

Paulus me Epesus magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee tuku-tuku yuwa paagoo eewegata menaa

¹⁷ Paulus mee Miletus magaa kaa peemaata kaama Epesus magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee tuku-tuku yuwa mena eewegaano see naadi "Uduma meei see pe-naasii" see asigi. ¹⁸ Okoo meemaagea kaboo wa me asiino, "Anii idukaa petamanii Asia wee kaa peemaata kaama ikii paagoo kiitoowoo sema kaboo ni me umii-umii, too-too iyee mee ikii naipi. ¹⁹ Anii dimi peedi ma, yege ma Tuhan me agiyoo yaokanaa sema kuwa ikii miya nadeemea, Yahudi bagee me anii nabooyaano see naadi nagaadee semea agiyoo kuwa miya ikii nadeemea. ²⁰ Ikii ipi kaano gaano pedeo menaa uduma anii kiiwegamaama, kiboooneakee menaa ena ma taa. Anii kuwa menaa uduma awee da kaa ikii paagoo miya kitopenamaama, ee ena kaa, ee ena kaa miya mena kitopenaa sema, see kuwa ikii naipi. ²¹ Yahudi bagee miya, apanaa tomaa kaa bagee miya kuwa uduma ni me okoo paagoo 'Ikii me pedeo dimii, pedeo menaa uduma ekeata inii epoo Mée Tuhan Yesus Waa ma dimii menaa kaa too umiwoo taai' see menaa eeweganaa sema. ²² Eto ko Roh me 'Aa Yerusalem magaa kaa pooi' see nasigi yoka kiyoo poonaka. Anii kiyoo peemaata kaama maagiyoo ni kaa naukuwaaniipa naa ya? Anii ewo. ²³ Anii peenaa see magaa gakata Roh Kudus me 'Kisee digiyoo ee yiba aa kadogemaapea, kisee kawegee-wegee taapea' see nasenaa see menaa kuwa too anii ipi. ²⁴ Kiya kisee naukuwaapea miya koosi. Idukaa Tuhan Yesus me naweganaasi naadi ni kaa naekeata menaa yuwa kuwa too ebo. Kuwa Wa me daamaa doometa menaa yuwa

too, Ogatamee Wa me mée esee epa kaa menaa kuwa too anii yaweganaa siwoo naadi kaama uduma yasikii kiyaano gaano pedeo yoka koosi, anii aya toopa miya, bogaapa miya ekea paaya peedi.

²⁵ Ani me ikii uduma paagoo Ogatamee Wa too ebo mée eetuyaa menaa kuwa daamaa kiiwegawoo semaa kiya eto kaama wadoo ikii se nadiipea see kuwa anii ipi. ²⁶ Kisee kemaata eto kenaagoo ani me kisiino ko: Kuwa ni me menaa se nayegea bagee yuwa okoo pedeo kaatagea kuwa ko nii ma se. ²⁷ Ogatamee me idukaa kaama 'Mée tomaa yuwa kisee daamaa yakuwaata, kisee daamaa yakuwaaniyaabuu taata' see wegataata menaa kuwa uduma anii kiiwegataama, anii kibooneakee menaa ena ma taa, see kuwa mikee menaa yoka eto ko nii ma menaa taa.

²⁸ Ikii tuku-tuku bagee yuwa gaayu ko Roh Kudus me kuwa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa daamaa namuniwoo, deewoosi naadi kiwiginta bagee yuwa yoka ikii ekaato miya daamaa deewoo taai, okoo miya daamaa deewoo segee taai. Okoo kaa Ogatamee Wayoopaa tadaa yapeyaata kaama Waa nekee bagee yuwa kiyaata yoka domba wodaa muniyaa mokoo okoo daamaa yamuniwoo segee taai. ²⁹ Anii pe-seometa kaama wadoo mée noonaa ikii paagoo meepea, domba wodaa nookee kamenoo yuwa mokoo see bagee yuwa meepea see kuwa anii ipi. Okoo ikii me munitaa see bagee yuwa kideebaa taapea. ³⁰ Kisee bagee noonaa ikii yupii kaama miya agoo kedaa taapa. Okoo koopoo see menaa mée paagoo topenaa taapea, okoo yaato misi naadi eeweganaa taapea. ³¹ Kisee kideebaa taapea yoka daamaa dii, daamaa nekeenii. Idukaa kaama anii miya kisee ikii gaamaasea naadi menaa kiiwegawoo

20:24 Luk 9:23-24, Kis 21:13, Plp 1:20-23, Why 12:11 20:29 Mat 7:15, 2Pet 2:1-3

sema. Anii egapi yaato miya, daatooyiba yaato miya kisee too tahun wedo ikii mée ena-ena, ikii kaa yege ma kisi-manee siwoo sema, see kuwa ikii miya naipi kegea yoka daamaa dii.

³² Eto ko ikii Ogatamee Wa me yagaa tabee da kaa anii kiekeasega, bedaa Wa me mée esee epa kaa menaa kuwa ikii dimi yiba maawoosea naadi miya Wa paagoo kiekeasega. Kuwa menaa kuwa me ikii dimi mena daamaa pesee kikiyaabuu siwoo siyaa, bedaa Ogatamee Wa me daamaa wiginta bagee yuwa kaa yadootagaa see agiyoo kuwa ikii miya daamaa kiniipi. ³³ Ikii me kepee, emas, perak, doka, kisee agiyoo ena ma anii neegea naaki ou see dimii mee anii peenaa ma gaano taa. ³⁴ Anii ma, anii ma epo peenaa see bagee yuwa ma inii me gaano pedeo agiyoo edaano see gaayu ko ani me agiyoo too kana ma ukuwagee sema see kuwa ikii miya ipi. ³⁵ Anii kisee kana ma agiyoo ukuwagee sema kuwa ikii me nadeeta kaama 'Mikee, dabaa see bagee kuwa inii okoo kaa tabogeano gaano pedeo ii' see kuwa ikii me nanekeenemea. Tuhan Yesus me menaa ena mee inii se niigaabuu taai, mee ko 'Agiyoo aii masetaa see mée mee daamaa, ede nao see wegayaa kiya agiyoo aii mantaa see mée mee ko mee asii esee daamaa, ede nao see wegayaa' see aseta menaa mee" see kuwa Paulus me asigi menaa.

³⁶ Kuwa menaa asemaata kaama waa kuwa bagee paagoo kagu maga kaa sebaata okoo uduma enataa sembahyang eeukuwagi. ³⁷ Okoo uduma dimi boodi kaa yegeekea, Paulus yagaa bokaageeta ebe nuunuukea. ³⁸ Paulus me "Eto kaama wodoo ikii se nadiipea" see asigi menaa mee kaa kisee dimi boodi ma koo taakea. Okoo Paulus waa kapal komaa kaa badaa maageegea.

21

Paulus mee Yerusalem magaa kaa peeta menaa

¹ Paulus ma inii paaya kuwa Epesus magaa kaa tuku-tuku bagee yuwa epao aseta kaama peedoota kapal komaa taa Kos magaa kaa doodoo peemaayu. Omemaata tokoma mee da muguu Rodos magaa kaa. Kiyoo peemaata kaama muguu naadi Patara magaa kaa. ² Patara magaa kaa eseanta kaama apanaa kapal komaa ena, Penisia magaa kaa poono see komaa deemaata kaama inii pakaantaa. ³ Peedoota eka yagaa yaato kaama deeyaa naaki Siprus okogoo to. Amoo-sege naadi Siria wee kaa, Tirus magaa kaa peemaayu. Mee komaa da taa doota agiyoo yuwa kiyoo dogeeyamoo taano see yoka inii maga kaa eseantaa. ⁴ Eseanta kaama mee magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa abanaa naadi aadee semaata okoo paagoo unu petoo eeometaa. Omegeeki too ko Roh me kuwa bagee paagoo Paulus mee gaamaasi naadi menaa ase-maneeegi. Kisee ase-maneeegi naadi waa Yerusalem magaa kaa se pooi, se pooi see menaa maamaa asegea. ⁵ Unu petoo omemaata kaama inii kapal komaa taa poono see yoka kuwa bagee yuwa okoo me apii, yogaa uduma inii kota amoo uwo geboo da kaa mée goeamaano see naadi mée eepeegea. Peemaata kaama kagu maga kaa sibu naadi sembahyang eukuwataa. ⁶ Epao see menaa aasee naadi kaama inii koma kaa pakaantaa, okoo yuwa uduma ee kaa peegea.

⁷ Inii Tirus magaa kaa kaama peedoota kapal komaa taa Petolemais magaa kaa. Kiyoo eseanta kaama Yesus yiba ena kenaa bagee agoo yoka epao aasee naadi okoo paagoo eeometaa. ⁸ Tokoma mee da peedoota amoo Kaisarea magaa kaa peemaata kaama Yesus me doometa menaa yaweganaa see mée ena ekaa da ko Pilipus wa paagoo eeometaa. Waa ko idukaa Yerusalem magaa kaa

Yesus mikee gaayaa bagee yuwa paagoo naano agiyoo eewodegeesi naadi mée petoo wiginta bagee mée ena mee. ⁹ Waa ukuyogaa wui, Roh me okoo ase-manee see menaa yuwa yawegataa see ukuyogaa yuwa.

¹⁰ Inii wa paagoo omegeeka too ko nabi bagee ena ekaa da ko Agabus mee Yudea wee kaa kaama meemaagi. ¹¹ Meemaata kaama Paulus me yupigapii da taa baametaata dokaa da mee masegeeta kaama waa ekaato yagaa bado kuwa uduma gadimemaagi. Gadimemaata kaama wa me wegaano, "Roh Kudus me menaa mee ko kisee: Ani me mee gadimemaaga mee see see mokoo mee dokaa da epoo mée waa miya Yerusalem magaa kaa peemaagi kaboo Yahudi bagee me peneta kisee one me gadimaapea. One me gadimemaata kaama apanaa tomaa kaa ebo bagee paagoo dogeamaapea, see kuwa Roh Kudus me asigi menaa" see kuwa eewegagi. ¹² Kiyoo bagee yuwa ma inii uduma kuwa menaa yeemaata kaama "Paulus aa Yerusalem magaa kaa se pooi" see maamaa asetaa.

¹³ Kiya Paulus me asiino, "Ikii me yege ma nasegea menaa kuwa kaasee anii dimi boodi nakiyaagea ya? Yerusalem magaa kaa okoo me anii one me nagadimaapea miya koosi, bedaa kuwa too se, Tuhan Yesus Wa ekaa da ogo peesi yoka anii nabooyaayaa miya koosi, anii poopa" see asigi. ¹⁴ Paulus waa inii me "Se pooi" see menaa mée si yeegi yoka inii koogo totaa. "Tuhan me gaata-gaata kuwa too wa kaa yakuwaaniyaasi yoka koosi" see inii me asetaa.

¹⁵ Kiyoo kaama inii me agiyoo-pagiyoo ayaa yiba awe-doota Yerusalem magaa kaa peetaa. ¹⁶ Kaisarea magaa kaa Yesus mikee gaayaa bagee noonaa ma peegea. Okoo inii mée badaa maadoota eta mana kaa Manason see mée to

me ee kaa kiyoo pe-eeometaa. Manason mee ko Siprus magaa kaa mée, idukaa kaama Yesus mikee gaawoo see mée.

Paulus mee Yakobus ma aadee seta menaa

¹⁷ Inii Yerusalem magaa kaa peemaayaa naaki Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa me inii ede ma badaa mée maagea. ¹⁸ Tokoma mee da Paulus ma inii peedoota Yakobus paagoo, Yesus mikee gaayaa bagee tuku-tuku yuwa miya kiyoo topea. ¹⁹ Epao see menaa aasee semaata Paulus me waa mée tomaa-tomaa apanaa yuwa paagoo mena eeweganaa simi kaboo Ogatamee me kisee daamaa ukuwanaa seta, kisee daamaa ukuwaaniyaabuu seta menaa yuwa uduma eewegagi. ²⁰ Okoo kuwa menaa yuwa yeeta kaama Ogatamee yaapaageekea. Okoo me Paulus asiino, "Eto ko neawaagi aa yeede. Nakaayoo Yahudi bagee okoo Yesus mikee gaayaa bagee maamaa eebaa, se egamaayaa. Okoo Musa me menaa miya maamaa deewoo see bagee yuwa. ²¹ Okoo paagoo mée me a kaa menaa kaweganaakea, kuwa ko kisee: 'Paulus waa apanaa tomaa kaa bagee me magaa kaa peenaaka too kiyoo Yahudi bagee yuwa paagoo wa me asenaa see menaa kuwa ko kisee: "Musa me menaa si yii, ikii yogaanii yuwa kado ponee si yadaapeasii, Yahudi bagee me ukuwaa-ukuwaa kuwa ekeasii" kisee menaa yuwa Paulus me eeweganaaki' see menaa kuwa mée noonaa me a kaa kaweganaa naadi kaama nakaayoo Yesus mikee gaayaa bagee yuwa miya yeegea. ²² Aa nakaayoo meemaage see kuwa okoo mikee ipi kaapea yoka inii kaasee ukuwaano daamaa see kuwa inii gaagaa taake. ²³ Okoo me aa kakagoo kaapea yoka inii me kasiinake menaa kuwa daamaa pe-ukuwaai, kuwa ko kisee: Inii paagoo mée wui kuwa okoo me Ogatamee paagoo 'Anii mee agiyoo taa ma taa kaukuwaapa, se

kaukuwaano ko daa' see asemea bagee agoo. ²⁴ Eto ko a me kuwa bagee yuwa badaa maadoota Ogatamee me ee kaa peemaata kaama idukaa Musa me wegata-wegata see see ikii miya ukuwaai. Kuwa ko okoo ma, aa ma ikii kaa pedeo yuwa Ogatamee me 'Eto ko pedeo taa' see kideesi naadi ukuwaa-ukuwaa ukuwaai. Kiyoo kaama okoo wui edooyuu yadaapeasi naadi kepee kuwa a me yaedaai.* Kuwa uduma mée me a me kisee ukuwage yoka see kadeeta kaama aa miya Musa me menaa se wisintaata daamaa yayeetaa see mée to ii see kagaapea, bedaa kuwa a kaa kaweganaa sepea menaa kuwa makapaa menaa too yoka naadi wisintagaapea.

²⁵ Apanaa tomaa kaa bagee, okoo Yesus mikee gaayaa bagee kuwa gaayu ko inii kapoge ena yaebeamaage. Mee kapogee yiba mena kamu wui kuwa too deewoo taano gaano pedeo menaa kuwa ko kisee:

Makapaa ogatamee paagoo kupi-manee see agiyoo se
naai,
otoopa aadoge-maadoge se taai,
agiyoo tadaa geeniino taa kaa se naai,
tadaa kuwa miya se naai
see menaa kuwa kapoge kaa okoo yaebeamaage" see asegea.

²⁶ Kisee asegea naadi tokoma mee da Paulus me kuwa mée wui to badaa maadoota Ogatamee me ee kaa peemaata kaama kuwa asegea-asegea see see ukuwagea. Okoo kaa pedeo yuwa taa kisi naadi ukuwaa-ukuwaa

21:23 Bil 6:13-21 * 21:24 "Okoo wui edooyuu yadaapeasi naadi kepee yaedaai" see mee ko mée me okoo wui 'Okoo me Ogatamee paagoo mee agiyoo taa ma taa kaukuwaapa see aseta agiyoo mee daamaa yaukuwataagea ii' see kuwa nekeensi naadi Ogatamee paagoo agiyoo yakupi-manee kaama okoo me edooyuu yadaapeasiipea. Kuwa uduma yaukuwasi naadi kepee yuwa Paulus me yaedaai see aseta. 21:25 Kis 15:29

ukuwamaata kaama peedoota Ogatamee me ee kaa imam bagee paagoo asiino, "Mee naagoo, mee naagoo inii kaa pedeo yuwa taa kisi naadi omegee setaa to sikii kaapa yoka mee naagoo inii mée ena-ena kaa kupi-maniino agiyoo mée yakupi-manee taai" see asigi.

Paulus mee peneata menaa

²⁷ Kuwa unu petoo omegee setaa to sikii kaano see naagoo Asia wee kaa bagee, Yahudi bagee mée noonaa me Paulus waa Ogatamee me ee kaa tupi see deegea. Okoo Paulus be kaa apanaa kiyoo topea bagee yuwa miya be kisi naadi menaa eeweganaa naadi Paulus peneasegea.

²⁸ Peneata kaama okoo me ebo menaa kaa, "Israel bagee yuwao, inii kaa mée tabogiweei. Mee mée mee wa me peenaa see magaa uduma inii Yahudi bagee ma, Musa me menaa ma, Ogatamee me ee miya kuwa uduma wisineekee menaa too mée topenaaki. Bedaa kuwa too se, wa me apanaa tomaa kaa bagee badaa maadoota Ogatamee me ee geboo da kaa eepeepi, kisee nakaayoo pedeo kiyaagi nao" see asegea. Kisee asegea kiya taa.† ²⁹ Paulus waa ma epo peenaa see bagee ena ekaa da ko Tropimus, Epesus magaa kaa bagee waa ma epo kota kaa aii peenaa sepea yuwa okoo me deeta kaama 'Ogatamee me ee geboo da kaa miya waa eepeepi yaai' see gaagea kiya taa.

³⁰ Kuwa menaa yaai naadi mee magaa kaa bagee eebaa epo enaataa yibaga Paulus pe-peneata kaama Ogatamee me ee amoo yaato dogeamaata kaama kisee ki tapa yaato kenee yuwa muntaagea. ³¹ Paulus patamaano see koo taakea kaboo mena doodoota yibaga Roma kaa bagee tentara eboo paagoo pe-eewegaano, "Yerusalem magaa

† 21:28 Ogatamee me ee geboo da kaa apanaa tomaa kaa bagee toono daa see yoo agoo kemaata okoo me "Paulus me kisee nakaayoo pedeo kiyaagi nao" see asegea.

kaa bagee kuwa uduma omaago ma, kagoo ma koo taakea" see asegea. ³² Kisee ki yibaga tentara eboo ma, okaa yago bagee yuwa ma, okoo me ebo-ebo yuwa ma kuwa uduma enaataa peedoota kuwa bagee yuwa paagoo peemaagea ko kuwa Paulus dakametaakea bagee yuwa me mee tentara eboo ma, okaa yago bagee yuwa ma kuwa deeta kaama okoo me dakametaakea yuwa ekeasegea.

³³ Mee tentara eboo me Paulus peneata kaama "Waa pose onee wiya kuwa me gadimetagaai" see asigi. One gadimetaata kaama wa me okoo asiino, "Mee mée mee maamee naa ya? Waa maagiyoo ukuwapi naa ya?" see asigi naaki ³⁴ okoo ebo menaa kaa mée noonaa me mena ena asegea, mée noonaa me mena ena asegea. Mena eebaa naadi se nekeenigi yoka wa me kuwa okaa yago bagee paagoo "Inii me ee kaa taa badaa niimaadoota pooi" see asigi. ³⁵⁻³⁶ Badaa maagea kaboo mée tabaa da dimi nagi. Okoo uuto kaama "Niipatamaai, niipatamaai" see menaa mee too wegawookea. Ee dedaa da kaa peemaata kaama Paulus mee dakamaapea yoka naadi Paulus yagaa kaa doodoo pakagea.

Paulus me mée yuwa eewegata menaa

³⁷ Mee ee kaa peemaata kaama Paulus me Yunani menaa kaa mee tentara eboo asiino, "Mena ena kaawegaano daamaa ye?" asigi naaki wa me "Sooi, Yunani menaa aa ipi ye? ³⁸ Ni me kagaano ko miyoo taa Mesir kaa mée to wa me Roma kaa bagee abagaapeasiino see naadi kaama mée patamaano omaago see bagee eebaa, mée empat ribu waa naa ebo mee maga ugi da kaa badaa maami mée mee ko aa see kagaaga" see asigi.

³⁹ Paulus me asiino, "Anii ko Yahudi bagee, Kilikia wee kaa ebo kota Tarsus magaa kaa kaama nakabata mée. Eto ko anii kuwa yoo da kaa topea bagee yuwa mena

eewegaanaka" see asigi naaki ⁴⁰ "Daamaa, eewegaai" asigi. Paulus waa dedaa da taa yiinaageeta kaama kuwa bagee tabaa da koogo toomaasi naadi yagaa da yagaataagi. Okoo uduma koogo toomaagea kaboo waa Ibrani menaa kaa mena eewegagi.

22

¹ Wa me okoo asiino, "Neawaagi nokaa yuwa, neebée nokaa yuwa, neetaagi nokaa yuwa ikii uduma ni me menaa daamaa nayii. Ikii me anii pedeo agiyoo ukuwaano taa ii see kuwa nanekeensea naadi menaa kiiwegaanaka" see asigi. ² Waa Ibrani menaa kaa eewegagi kemaata okoo esee daamaa koogo yiitooke. Wa me asiino, ³ "Anii ko Yahudi kaa mée, Kilikia wee kaa Tarsus magaa kaa nakabata mée kiya anii nakaayoo Yerusalem magaa kaa ebo keta. Mena natupiino ko Gamaliel damaa to wa me ipiipi natupiwoo simi. Idukaa Musa me inii me bagee tupi-maneeeta menaa yuwa uduma anii miya Ogatamee nao naadi kuwa menaa too omaago ma yayeewoo, deewoo seta, anii kisee mée keta. Eto kenaagoo ikii miya Ogatamee nao naadi kuwa menaa omaago ma deewoo see bagee yuwa kideega. ⁴ Idukaa anii kuwa Yesu me etaa yaato menaa yuwa be kaa kuwa menaa peneata bagee yuwa, paayogaa miya, api miya okoo uduma boosi naadi one me gadimemaata kaama digiyoo ee yiba dogeamoo segee sema. ⁵ Kuwa anii kisee ukuwagee seta menaa kuwa Ebo Imam ma, Yahudi kaa mena pekataa see bagee yuwa ma okoo miya naipi kegea yoka makapaa se, mi-kee menaa yoka see kuwa okoo me kiiwegayaa. Okoo kapoge ena neegea, mee ko anii Damsik magaa kaa kiyoo Yesu mikee gaayaa bagee yuwa daba pe-peneata badaa maadoota Yerusalem magaa kaa kaama hukuman manisii

naadi kapogee mee. Neeta kaama anii peedoota Damsik magaa kaa kiyoo Yahudi bagee paagoo kapoge maniino see naadi peetaa.

⁶ Damsik magaa kaa peemagaano see koo taaka too ko kenoo to mée mumoo to kaa see kaboo kisee ki taka ena epoo to wodoo kaama wikimedoota magaa da kaa ni paagoo esee-nabaaga, uduma kisee wikimegooga dimi nagi. ⁷ Anii magaa to kaa esee-gapuunta kaama mée mena wuu da yeetaa. 'Saulus, Saulus wae. Aa kaasee kaa nawegee-wegee taake?' see nasigi.

⁸ Ani me 'Tuhan, Aa maamee ya?' see asiyaa naaki 'Anii ko a me nawegee-wegee taa see Mée, Yesus, Nazaret magaa kaa Mée mee' see nasigi.

⁹ Kuwa anii ma epo peetaa see bagee yuwa mee epoo to wodoo kaama wikimega kuwa deegea kiya mena naawe-gataaki yuwa se nekeenegea. ¹⁰ Kiyoo kaama ani me 'Tuhan, wae, anii eto kaasee ukuwayaa naa ya?' see asiyaa naaki 'Aa anoogeeta Damsik magaa kaa pooi. Kiyoo peemaata kaama Anii a me kisee agiyoo, kisee agiyoo uduma naukuwanaa siwoose naadi a kaa kaekeasiipa mena kuwa kiyoo bagee ena me kasiipi' see nasigi. ¹¹ Anii diino naka, kuwa esee-wikimpa yuwa esee ebo kemaata emaa digiyoo kega yoka anii ma epo peenaa see bagee me anii yagaa napeneata Damsik magaa kaa badaa namaagea.

¹² Damsik magaa kaa peemaayaa naaki kiyoo mée ena tupi, ekaa da ko Ananias. Waa ko Musa me mena ipiipi yadeetaa see mée, kiyoo Yahudi bagee yuwa me waa Ogatamee ebo ekee taa see mée ii naadi yaapaageekea, waa kisee mée to. ¹³ Waa ni paagoo meemaata kaama ni geboo da kaa yiinaageeta nasiino, 'Saulus, wae, Yesus yiba ena kenaaya, aa diino keago kaai' see nasigi naaki kisee ki taka ena anii diino keago, anii waa daamaa deetaa.

¹⁴ Bedaa wa me nasiino, 'Idukaa kaama inii me bagee me ebo ekee, yaapaagee siwoo see Mée Ogatamee Wa me kawigintaagi. Mee ko Wa me gaata-gaata dimii yuwa a me ipi kese naadi kawigintaagi, bedaa dimi topoo too see wegawoo seta Mée Yesus mee a me daamaa deese naadi ma, Wa me ebe kaa menaa miya daamaa yeese naadi ma kawigintaagi. ¹⁵ A me kuwa Waa deepe-deepe yuwa ma, a me yeepe-yeepe yuwa ma kuwa uduma mée tomaa uduma daamaa yeese naadi yaweganaa see mée kaape. ¹⁶ Kisee kemaata aa kaasee kaa aii toomuu taake naa ya? Aa uwo katukumisi yoka anoogii. A me pedeo yuwa uduma kawetogeepeasiipi yoka Tuhan ekaa da ebo nao naadi Wa paagoo maamaa asii' see kuwa Ananias see mée to me nasimi menaa.

¹⁷ Kuwa wodoo taa anii metaki peedoota Yerusalem magaa kaa peemaata kaama Ogatamee me ee kaa sembahyang taaka too dega-dega kaa ¹⁸ Yesus deetaa. Wa me nasiino, 'A me Ni kaa naweganaa taape menaa kuwa nakaayoo bagee me se masiipea yoka aa nakaayoo Yerusalem magaa kaa kaama mani pooi' see nasigi. ¹⁹ Ani me asiino, 'Kiya Tuhan, anii Aa mikee kagaayaa bagee yuwa wegee-wegee senaa sema kuwa Yahudi bagee okoo miya naipi kegea yoka ni me menaa nayiipea gaaga. Kuwa ko sembahyang segee see ee kaa kiyoo Aa mikee kagaayaa bagee yuwa anii peneata noonaa dakameamoo sema, noonaa digiyoo ee yiba dogeamaama, anii kisee ukuwanaa segee sema kuwa okoo miya naipi kegea. ²⁰ Bedaa A me menaa kadoonaa seta mée Stepanus mee patamemea kaboo anii ede kaa kuwa patametaakea bagee okoo me ebo dokaa beamoo sepea yuwa yadiitoo sema, see kuwa okoo miya kisee naipi kegea yoka ni me menaa nayiipea see kuwa anii gaaga' see asetaa. ²¹ Kiya Tuhan me

nasiino, 'Aa pooi, Anii mée tomaa-tomaa apanaa yuwa paagoo beesekaa kapeeyaapa yoka' see kuwa dega-dega kaa nasimi" see kuwa Paulus me eewegagi menaa.

²² Kuwa Yahudi bagee tabaa da Paulus me menaa koogo yiitooke kiya wa me "Anii mée tomaa-tomaa apanaa yuwa paagoo beesekaa kapeeyaapa see nasimi" see menaa ponee to kuwa asigi naaki kuwa yiitooke bagee yuwa me kagoo kegea, ebo menaa kaa "Yaai, mee mée mee kisee too umiwoo, toowoo siyaano kuwa pedeo yoka patamaakee too daamaa" see wegagea. ²³ Okoo ebo menaa kaa yaai-yaai seamookea, okoo me ebo dokaa beamoo naadi maga ponee masegeeta epaawee da taa sigimeatooke, kisee ukuwagea.

²⁴ Kisee yaai-yaai taakea kaboo mee tentara eboo me "Paulus apee mani ee yiba dogaa" see asigi. Ee yiba dogeamaata kaama Paulus maagiyoo ukuwapi kemaata kuwa bagee yuwa yaai-yaai koo taakea ya see kuwa waa ewo. Paulus wa me kuwa koo sipi yuwa mée asisi yoka naadi "Pepeaduu me niidakamaai" see asigi. ²⁵ Paulus me yagaa yuwa one me gadimemaata kaama umiyaata pepeaduu me dakameamoo taano see kookea kaboo Paulus me kiyoo okaa yago bagee me eboo ena paagoo asiino, "Roma kaa bagee ma endagii see mée ena, wa me menaa daamaa yayiino miya taa, daamaa yadiino miya taa kaa naa ikii me dakamiyaa ye?" see asigi.*

²⁶ Mee mée to Paulus me asigi menaa da doodoota mee tentara eboo paagoo asiino, "Ei, neataagi. Mee mée mee ko Roma kaa bagee ma endagii see mée yoka aa maagiyoo naa ukuwaape?" see asigi.

* 22:25 Paulus waataagi mee Roma kaa mée kemaata Paulus miya Roma kaa bagee ma endagii see mée yoka okoo wa me menaa daamaa yayiino taa, yadiino taa kaa aii dakamiyaa kuwa daa yoka naadi kaama Paulus me aseta menaa.

²⁷ Kisee asigi naadi mee tentara eboo peedoota Paulus paagoo "Aa Roma kaa bagee ma endagii see mée mikee ye, taa ye?" asigi naaki "Mikee" asigi.

²⁸ Mee tentara eboo me asiino, "Anii Roma kaa bagee ma endagii kaano see naadi kepe maamaa eebaa manema" see asigi. Paulus me asiino, "Anii gaayu ko kepe edaano taa, anii nakabata wodo anii miya Roma kaa bagee ma endagii see mée yoka" see asigi.

²⁹ Asigi naadi kisee ki kuwa Paulus dakamaano see koo sepea bagee yuwa me waa ekeata amaa kaa peegea. Tentara eboo miya Paulus waa Roma kaa bagee ma endagii see mée kiya one gadimpea kuwa yaai naadi wedaagi.

Paulus me Yahudi kaa mena pekataa see bagee paagoo eewegata menaa

³⁰ Tokoma mee da tentara eboo me Paulus waa maagiyoo ukuwapi kemaata Yahudi bagee yuwa me wa kaa pedeo menaa yawegamea ya see kuwa daamaa ne-keeniino see naadi kaama "Imam ebo yuwa ma, Yahudi kaa mena pekataa see bagee yuwa ma uduma meei" see asigi. Meemaagea kaboo wa me Paulus one yaekegataata kaama kuwa bagee yuwa paagoo eepeegi.

23

¹ Peemaata kaama Paulus me kuwa Yahudi kaa mena pekataa see bagee yuwa pe-diitoo naadi kaama asiino, "Neawaagi nokaa yuwa, neebae nokaa yuwa, wae. Anii ko idukaa kaama eto kenaagoo too Ogatamee ma dimii menaa kaa too umiwoo see mée, daamaa ma, pedeo ma kuwa dimi yiba ipiipi wiginiwoo, toowoo see mée mikee kisega" see asigi.

² Kisee asigi naadi Ebo Imam ekaa da ko Ananias wa me Paulus geboo da kaa yiinaageeta topea bagee yuwa "Paulus mee ebee to kaa yagaa kopaa niitokoasii" see asigi.

³ Kisee asigi naadi Paulus me Ebo Imam asiino, "Yaai, aa dimi daamaa poga-poga naadi mée deebaa see mée, Ogatamee me too yagaa kopaa katokoasiipi. A me anii Musa me menaa yawisintaagi ye naadi ipiipi naapaadee taano see kiya kuwa menaa daamaa wegaano taa kaa a me 'Waa ebee to kaa yagaa kopaa tokoasii' see asege mee ko daa, a me too Musa me menaa yawisintaage" see asigi.

⁴ Paulus geboo da kaa yiinaageeta topea bagee yuwa me asiino, "Aa Ogatamee me Ebo Imam tuyaata mée paagoo kisee wisineekee menaa yawegaano uu ye?" asigi naaki

⁵ Paulus me "Yaai, neawaagi nokaa yuwa, waa ko Ebo Imam yoka see kuwa anii ewo kaa asega. Ogatamee me menaa ena mee ko kisee: 'Ikii me eboo yuwa kuwa pedeo menaa si yawegaai' see ebeamaata yoka" see asigi.

⁶ Kuwa mena pekataa see bagee yuwa noonaa Saduki kaa bagee, noonaa Parisi kaa bagee, Paulus me kisee nekeenta kaama wa me ebo menaa kaa wegaano, "Neawaagi nokaa yuwa, neebae nokaa yuwa, anii ko Parisi kaa mée to, ni me bagee idukaa kaama miya Parisi kaa bagee. Anii nakaayoo nadogeamaagea kuwa ko boota bagee aya andoo pootagea see menaa kuwa anii maamaa diitoo siwoo taa see mée kemaata" see wegagi. ⁷ Kisee wegagi naaki Parisi kaa bagee ma, Saduki kaa bagee ma aawisi-maawisi, aakago-maakago naadi kutuu wiya wuditaagea. ⁸ Saduki kaa bagee gaayu ko "Boota bagee aya se andoo pootagea. Malaikat bagee, paa, kisee agiyoo miya taa agiyoo, makapaa menaa too" kisee wegataa see bagee yuwa. Kiya Parisi kaa bagee gaayu ko kuwa makapaa menaa se, mikee menaa too yoka naadi doowoo see bagee yuwa. Kisee kemaata Paulus me wegagi menaa kuwa kaa okoo aawisi-maawisikea. ⁹ Okoo kisee ebo menaa kaa aakagoo taakea kaboo Parisi yaato bagee, Musa me menaa ipi see bagee mée ekea wiya waa naa yiinaageeta omaago

ma asiino, "Mee mée mee ko wa kaa pedeo menaa taa see deege. Malaikat bagee yee, apanaa mee see see bagee ena yee wa paagoo kuwa menaa eewegata kepa" see asegea.

¹⁰ Kuwa bagee tabaa da aakago-maakago taakea kuwa ebo kedaa naadi kaama mee tentara eboo me kuwa bagee yuwa me Paulus mee peneata yagaa aagoeki-maagoeki taapea yaai naadi "Mani Paulus mee badaa maageeta inii me ee kaa kiyoo pe-ekeasii" see asigi.

¹¹ Pe-ekeata kaama toomuu naadi daatooyiba yaato Tuhan Waa Paulus paagoo yiinaageeta asiino, "Aa pesee ma tooi. Yerusalem magaa kaa Ni kaa menaa nawegagee sepe see see mokoo bedaa Roma magaa kaa miya pe-nawegaano gaano pedeo yoka" see asigi.

¹² Tokoma mee da Yahudi bagee noonaa yigimemaata kaama wegaano, "Inii eto Paulus mee patamaano taa miyoo uwo ma, naano agiyoo ma kuwa taa ma taa peenaa ma se niinoodee taai, naano ko daa, inii me waa patamemaata kaama wodoo too bedaa daba naapea" see menaa kuwa wegataagea. ¹³ Kuwa Paulus patamaano see kookea bagee eebaa, kuwa uduma ko mée wiya asii agoo.

¹⁴ Kiyoo kaama kuwa bagee yuwa peedoota imam ebo yuwa ma, apanaa Yahudi kaa ebo-ebo yuwa ma paagoo peemaata kaama "Inii uduma 'Paulus patamaano taa kaa agiyoo ena ma naano ko daa' see menaa kuwa inii wegataage. ¹⁵ Kisee kemaata eto ko ikii ma, mena pekataa see bagee yuwa ma uduma peedoota tentara eboo paagoo kisee niiasii: 'Inii Paulus paagoo mena ena waa naa bedaa asedee taano see yoka Paulus mee nakaayoo badaa mée yamaawaai' see pe-niiasii. Paulus metaaki kaboo da inii eta mana kaa yuumaanemaata kaama patamaape" see asegea.

¹⁶ Kuwa menaa yuwa Paulus me ukuyogaa mee yoopaa yeemaagi. Waa kuwa menaa doodoota tentara bagee

me ee yiba Paulus paagoo pe-eewegagi. ¹⁷ Kiyoo kaama Paulus me okaa yago bagee me eboo ena mena ogegeeta asiino, "Mee yogaa mee tentara eboo paagoo mena ena eewegaano see yoka badaa namaawaai" see asigi. ¹⁸ Mee yogaa to badaa maadoota tentara eboo paagoo "Paulus me mena naogeta kaama 'Mee yogaa mee tentara eboo paagoo mena ena eewegaano see yoka badaa namaawaai' see nasigi yoka" see asigi.

¹⁹ Mee tentara eboo me yogaa to yagaa da peneta kaama méé taa see yoo badaa maagi. Ekea too kaboo wa me "A me naawegaano see menaa mee mapea menaa naa ya?" see asigi.

²⁰ Yogaa to me asiino, "Yahudi bagee kuwa okoo me 'Inii bedaa Paulus paagoo mena ena waa naa asedee taano see yoka waa tokoma mena pekataa see bagee yuwa paagoo badaa méé yamaawaai' see kuwa okoo me kisee kasiipea ²¹ kiya si yayii, Paulus mee okoo paagoo se eepooi. Okoo méé eebaa, méé wiya asii okoo me 'Inii uduma Paulus patamaano taa kaa agiyoo ena ma naano ko daa, patamemaata kaama too daba naapea' see menaa kuwa okoo me wegataamea. Eto kiipaa miya okoo Paulus mee yuumaanemaata toomu taakea. A me 'Daamaa, Paulus mee okoo paagoo badaa yamaagii' see asiipe menaa kuwa too okoo me kayiino see naadi toomu taakea yoka aa si yayii" see asigi. ²² Tentara ebo me asiino, "A me 'Anii tentara eboo paagoo kisee eewegapa' see kuwa méé se asii. Eto sikii yoka pooi" see asigi.

²³ Aseta kaama bedaa okaa yago bagee me eboo wiya mena ugigi. Wa me ekea asiino, "Okaa yago bagee méé ogei me badoo wiya kuwa yigimeei taai. Okaa yago bagee, kuda wodaa dagii da taa doonaa see bagee méé bado ena ma gaasi miya, wuya doonaa see bagee ogei me badoo wiya miya kuwa uduma yigimeei taai. Yigimemaata

kaama ikii paaya daatooyiba yaato keno iyee see kaboo Paulus mee Kaisarea magaa kaa badaa magaa. ²⁴ Waa miya kuda wodaa dagii da taa peesi yoka waa miya woda wiya waa naa yawigineai. Waa Gubernur Peliks paagoo daamaa badaa maasi yoka eepooi" see asigi. ²⁵ Kiyoo kaama mee tentara eboo me kapoge ena Peliks paagoo yaebeagi. Mena da mee ko kisee: ²⁶ "Anii ko Klaudius Lisias. Aa Ebo Gubernur Peliks see mée damaa to paagoo kaebeaga. Epao. ²⁷ Mee mée mee ko Yahudi bagee noonaa me peneata kaama patamaano see koo sepea kiya waa ko Roma kaa bagee ma endagii see mée to see kuwa mée me naipi kiyaagea yoka anii yaai naadi okaa yago bagee ma inii epo moga peedoota kuwa bagee paagoo waa patagadoo peepe. ²⁸ Waa kuwa bagee yuwa ma mapea menaa agoo see kuwa anii nekeeniino see naadi kaama mee mée to okoo Yahudi kaa mena pekataa see bagee yuwa paagoo waa badaa maadooyu, ²⁹ okoo wa me pedeo yuwa kisee-kisee yeemaayu. Kuwa okoo wa kaa menaa kuwa ko ebo menaa se, waa bogaano gaano pedeo kaa menaa se, digiyoo ee yiba dogeamaano gaano pedeo kaa menaa miya se kiya Yahudi bagee me deewoo seta menaa-panaa yuwa waa tuunuu sipi kuwa kaa too waa kagoo ebo ketaakea. ³⁰ Kuwa kaboo da taa ko nakaayoo Yahudi bagee noonaa me waa patamaano see naadi wegataata menaa kuwa anii yeemaata kaama kisee ki waa a paagoo badaa maasi naadi pooi see asetaa. Kiyoo kaama anii kuwa Yahudi bagee yuwa paagoo 'Ikii me wa kaa menaa yuwa doodoota Gubernur Peliks paagoo pe-asii' see asetaa. See kuwa, kaama taa" see menaa kuwa kapoge kaa yaebea-maagi.

³¹ Mee tentara eboo me Paulus mee eepooi see menaa kuwa okaa yago bagee yuwa yeemaata kaama daatooyiba yaato Paulus badaa maadoota eta mana kaa Antipatris

magaa kaa omemaayu. ³² Tokoma mee da kuwa kuda wodaa taa doonaa see bagee yuwa me too Paulus badaa maadoota eepeegea, kiyoo kaama okaa yago bagee yuwa ee kaa metaki peegea. ³³ Kuwa kuda wodaa taa doonaa see bagee yuwa Kaisarea magaa kaa Gubernur paagoo peemaata kaama mee kapogee manegea, Paulus mee miya wa paagoo badaa maagea. ³⁴ Gubernur waa mee kapogee daamaa deemaata kaama "Waa kayoo bagee?" asigi naaki "Waa ko Kilikia wee kaa bagee" asegea. ³⁵ Wa me Paulus asiino, "Aa ma mena agoo see bagee yuwa meemaagea kaboo anii okoo me menaa ma, a me menaa ma kuwa uduma daamaa ipiipi yeemaata kaama mena kadaakumiipa" see asigi. Kiyoo kaama wa me okaa yago bagee paagoo asiino, "Paulus mee badaa maadoota Herodes boota me ee kaa kiyoo ekeata nadiitoo taai" see asigi.

24

Yahudi bagee me Paulus kaa menaa yuwa Gubernur Peliks paagoo eewegata menaa

¹ Unu idibi omemaata Ebo Imam Ananias mee ma, Yahudi kaa ebo-ebo yuwa noonaa ma meemaagea. Okoo yaato mena eewegaano mée ena miya badaa maagea, ekaa da ko Tertulus see mée. ² Okoo meemaagea kaboo Peliks me "Paulus waa miya ni paagoo badaa namaagii" asigi. Badaa maageegea kaboo mee Tertulus see mée to me kuwa Paulus kaa menaa yuwa eewegaano ko kisee: "Ebo Gubernur damaa to Peliks aa ko nakaayoo inii me magaa kaa ebo mée eetoogee siyaa yiba uduma daamaa agiyoo too kedaa siwooka, kuwa ko aayape taa, emee-eme too segee see, bedaa a me daamaa ipi kaa mée yaukuwagee see agiyoo kuwa me kiyoo magaa kaa bagee daamaa toogeekea. ³ Kuwa agiyoo yuwa inii nakaayoo bagee uduma kaneekeenege yoka kiiboo, paamee see kasege.

⁴ Ni me menaa kuwa aa nayiino ko kana kaape yoka eebaa togoo se kaawegaapa. Anii kaawegaanaka ponee to kuwa epa naekeasii, daamaa nayiitoo taai. ⁵ Kuwa ko Paulus waa mée yuwa aakago-maakago siyaabuu senaa see mée. Wa me peenaa see magaa kaa kuwa uduma Yahudi bagee yuwa paagoo mena eeweganaaki naaki kagoo eebaa, mena eebaa aakookea. Bedaa waa ko mee Nazaret magaa kaa Mée Wa yaato bagee yuwa tuku see mée ena. ⁶ Kuwa too se. Ogatamee me ee kaa ukuwaano daa see agiyoo ena mee wa me ukuwaano see koo sipi kiya inii me pe-peneaseme. [Inii Yahudi bagee me too inii me okaa da menaa doodoo waa hukuman maniino see ⁷ kiya tentara eboo Lisias mee meemaata kaama wa me Paulus mee inii me yagaa kaa kaama omaago ma pekageemi. Wa me Paulus masegeeta kaama asiino, ⁸ 'Waa ma mena agoo see bagee yuwa Peliks paagoo pool' see mée asimi naadi kaama a paagoo mege.] A me too Paulus paagoo apaadee semaata kaama aa miya wa me pedeo yuwa ipi kaape, inii wa kaa menaa kuwa uduma mikee menaa yoka see kuwa aa miya nekeeniipe" see kuwa Tertulus me eewegagi menaa. ⁹ Kiyoo Yahudi bagee apanaa yuwa me "Kuwa kaawegagi menaa kuwa mikee menaa too" see asegea, kisee Paulus wisinegea.

Paulus waa ekaato kaa menaa Peliks paagoo eewegata menaa

¹⁰ Kiyoo kaama Gubernur me Paulus waa ekaato kaa menaa kuwa eewegasi naadi yagaa begoasigi. Paulus me eewegaano ko kisee: "Ebo Gubernur, aa tahun eebaa mee magaa kaa inii me menaa daamaa mée yadaakomee siwoo segeeke see kuwa anii ipi yoka eto ko ani kaa menaa ede ma kaawegaanaka. ¹¹ Ni me kasiinaka menaa uduma apanaa bagee me miya 'Paulus me menaa kuwa mikee

menea too' see kasiyaa. Kuwa ko anii Ogatamee ebo ekee, yaapaagee taano see naadi Yerusalem magaa kaa peemaata kaama unu gaasi ma wiya waa naa ompa. ¹² Anii Ogatamee me ee kaa miya, sembahyang segee see ee kaa miya, mee magaa kaa aii peenaa see yoo miya kiyoo-kiyoo anii mée ena ma aawisii taano taa, mée aakago-maakago siyaabuu siyaa menaa miya peenaa ma wegaano taa. ¹³ Kuwa 'Paulus me kisee pedeo agiyoo ukuwapi, kisee pedeo agiyoo koo sipi' see kasegea menaa kuwa uduma aii menaa, kisee ukuwapi see nadeeta bagee ena ma taa.

¹⁴ Mikee menaa ena kasiino ko kisee: Anii ko Yesus me etaa yaato menaa yadoowoo see mée. Kuwa Yahudi bagee yuwa me kuwa menaa yuwa makapaa menaa too naadi kaama nabe kegea kiya inii Yahudi bagee me idukaa kaama ebo ekee, yaapaagee siwoo see Mée Ogatamee mee anii miya yaapaagee siwooka. Musa me menaa ma, nabi bagee me menaa ma, kisee ebeemaata menaa uduma anii miya kuwa mikee menaa ii see gaataa see mée. ¹⁵ Ogatamee me dimi topoo see bagee miya, dimi pedeo see bagee miya uduma aya andoo peeyaabuu taatagi ii see menaa kuwa anii miya apuwa bagee yuwa see see mee naagoo diitoo siwoo see. ¹⁶ Anii kisee diitoo siwoo naadi kaama pedeo dimii, pedeo menaa uduma wigintaata Ogatamee emaa dagii da kaa miya, mée emaa dagii da kaa miya daamaa dimii, daamaa menaa kuwa kaa too umiwoo, toowoo segeeka.

¹⁷ Idukaa ko tahun wiya, wedo waa naa anii apanaa magaa kaa peenaa naadi kaama bedaa metaki meedoota Yerusalem magaa kaa peemaayu. Ani me Yahudi bagee okoo daba bagee yuwa paagoo manisi naadi kepee yadoopa, bedaa Ogatamee paagoo maniinaka dimii agoo.

¹⁸ Anii peedoota Ogatamee me ee kaa peemaata kaama

ani kaa pedeo yuwa Ogatamee me 'Eto ko pedeo taa' see nadeesi naadi agiyoo ukuwamaayu. Ukuwamaata kaama toomuu taaka too ko Yahudi bagee noonaa nadeegea. Ni paagoo mée eebaa taa, mée aakago-maakago siyaabuu siyaa menaa ena miya anii asiino taa, inii kiyoo bagee uduma kisee koogo toomuu. ¹⁹ Anii kiyoo nadeepea bagee kuwa noonaa Asia wee kaa bagee. Okoo me anii pedeo agiyoo ena ukuwaga see nadeepea naaki okoo nakaayoo a paagoo me-kasiyaa. ²⁰ Bedaa etoo miyoo taa naagoo anii Yahudi kaa mena pekataa see bagee yuwa paagoo nado-geamaamea kaboo okoo me kisee ni kaa pedeo menaa ena waa naa nadeemea naaki eto nakaayoo Yahudi bagee topea yuwa okoo me too aa kasiyaa. Kiya kisee menaa uduma taa. ²¹ Kiya ni me okoo paagoo eewegama menaa ena mee ko kisee: 'Boota bagee aya andoo pootagea see menaa kuwa anii omaago ma yadoowoo see mée kemaata anii eto kenaagoo nakaayoo nadogeamaagea' see menaa kuwa anii ebo menaa kaa eewegama" see kuwa Paulus me Peliks paagoo eewegagi menaa.

²² Peliks waa ko Yesus me etaa yaato menaa kuwa waa ipi see mée. Wa me asiino, "Eto kiipaa sikii. Mee kaama amoo menaa se kiyiipa. Paulus wa me pedeo agiyoo ukuwapi ye, ukuwaano taa ye see yadaakumiino menaa kuwa tentara eboo Lisias mee meemaagi kaboo kisiipa" see asigi. ²³ Kiyoo kaama Peliks me okaa yago bagee me eboo ena asiino, "Paulus waa daamaa diitoo taai kiya one se gadimaai. Wa me epa see bagee yuwa me waa gaano pedeo agiyoo manisi yoka si yataamaai" see asigi.

²⁴ Unu wiya, wedo waa naa omemaata kaama Peliks wa me apii to, Yahudi kaa apii to ekaa da ko Drusila badaa maagi. Paulus me menaa yiino see naadi "Paulus badaa namaagii" see asigi. Badaa maageegea kaboo Paulus me Yesus Kristus mikee gaasi naadi menaa daamaa eewegagi.

²⁵ Wa me eewegaano menaa kuwa ko topoo see dimii kaa umiwoosi naadi menaa ma, ekaato daamaa muniwoo, deewoosi naadi menaa ma, bedaa Ogatamee me mée tomaa wigintagaatagi menaa ma kuwa uduma Paulus me eewegaamoo siyaa naaki Peliks waa weda kigi. Wa me Paulus asiino, "Eto kiipaa sikii, aa pooi. Anii poono etaa taa kaapa naagoo kaagaa ena ma aa badaa kamaasi naadi asiipa" see asigi. ²⁶ Peliks me asigi menaa da kuwa ko Paulus waa mee digiyoo ee yiba kaama daba peeyaasi naadi kepee niipi ye naadi kaama egaa eebaa "Paulus ni paagoo badaa namaagii" see asegeeki, ekea kaagaa eebaa mena aawegaa segeekaa. ²⁷ Kisee ukuwagee naadi tahun wiya omemaata kaama mee magaa kaa apanaa ebo tookee bagee ena ekaa da ko Perkius Pestus see mée mee Peliks komoo eetugi. Peliks me Paulus daba peeyaano taa. Waa Yahudi bagee me naede kisi naadi digiyoo ee yiba kisee yaekeasigi.

25

Paulus wa me menaa Ebo Kaisar paagoo too pe-eewegaano daamaa yoka naadi aseta menaa

¹ Pestus waa Yudea wee kaa ebo eetoono see naadi Kaisarea magaa kaa peegi. Mee magaa kaa unu wedo omemaata kaama Yerusalem magaa kaa peegi. ² Peemaagi kaboo imam ebo yuwa ma, Yahudi kaa ebo bagee apanaa yuwa ma okoo me Paulus wa kaa menaa yuwa Pestus paagoo pe-eewegagea. ³ "Paulus mee nakaayoo kaama too mena mée yadaakomeesi yoka nakaayoo badaa mée yamaagii see mée yaasii. Mee ko a me kisee daamaa mée yakuwaaniyaape see kuwa inii kaede kaape" see asegea. Okoo me kisee asegea menaa kuwa ko Paulus mee eta mana kaa patamaano see naadi deebaa see menaa too.

⁴ Pestus me asiino, "Taa, Paulus waa ko Kaisarea magaa kaa digiyoo ee yiba toomuu taaki, eebaa umiino taa kaa anii miya kiyoo poota. ⁵ See kemaata ikii me tuku-tuku bagee yuwa anii ma enaataa pookee. Peemaata kaama waa pedeo agiyoo ena ukuwapi gaayu ko ikii kuwa waa ma menaa yuwa wegasea yoka" see asigi.

⁶ Unu wagoos waa naa, gaasi waa naa omemaata kaama Pestus nuwaa Kaisarea magaa kaa peegea. Peemaata kaama tokoma mee da wa me mena yadaakomee taa see yoo animaata kaama "Paulus mee badaa namaagii" asigi. ⁷ Badaa maageegea kaboo kuwa Yahudi bagee yuwa, okoo Yerusalem magaa kaa kaama epo meemaagea bagee kuwa Paulus pe-bobetaata kaama wa kaa pedeo menaa eebaa asegea. Kisee asegea kiya iyo, makapaa menaa too.

⁸ Paulus me asiino, "Anii pedeo ukuwaano taa. Yahudi bagee me deewoo seta menaa ena ma anii wisineano taa, Ogatamee me ee miya wisineano taa, bedaa Ebo Kaisar me menaa ena miya wisineano taa" see asigi.

⁹ Pestus me Paulus asiino, "Inii uduma peedoota Yerusalem magaa kaa peemaata kiyoo kaama too anii a me menaa ma, okoo me menaa ma kuwa uduma yeemaata kaama mena kidaakumiino kuwa daamaa ye? Kaasee, aa naa peeyaa ye?" see asigi. Pestus me Yerusalem magaa kaa kaama mena kidaakumiino menaa kuwa Yahudi bagee me kisee ede kaapea yoka naadi asigi menaa.

¹⁰ Paulus me asiino, "Taa, eto mee ee mee ko Kaisar me okaa da ee, mena ena too too mée yadaakomee taa see ee yoka nakaayoo kaama kuwa menaa mée yadaakumii. Anii Yahudi bagee yuwa kaa pedeo agiyoo ena ma yakuwaano taa see kuwa aa miya naipi. ¹¹ Anii mée me nabooy-aayaa agiyoo ena ukuwapa naaki anii napatameekee kuwa daamaa, anii bogaano kuwa weda taa. Kiya kuwa bagee yuwa me ni kaa menaa yuwa anii ukuwaano taa see kuwa

a me kisee nadeeyu ko anii kuwa Yahudi bagee paagoo naekegatagaano kuwa daa, kisee pedeo. Inii kuwa menaa yuwa Ebo Kaisar paagoo kaama too eewegaakee yoka niipooi" see asigi.

¹² Asigi naadi Pestus ma, wa geboo da kaa mena ipi see bagee yuwa ma okoo too mena aawegaa semaata kaama Paulus paagoo asiino, "A me 'Kaisar paagoo niipooi' see nasege yoka aa wa paagoo kaapoopa" see asigi.

Pestus me Agripa paagoo eewegata menaa

¹³ Unu wiya, wedo waa naa omemaata kaama magaa da kaa ebo tookee bagee ena ekaa da ko Agripa ma, waa ukuyogaa mee Bernike ma ekea paaya Kaisarea magaa kaa Pestus paagoo megea. Ekea me "Eto ko aa miya magaa to kaa tookee eboo ena yoka kiiboo" see asiino see naadi megea. ¹⁴ Meemaata kaama kiyoo omegee naadi kaawaa ena Pestus me kuwa Paulus kaa menaa yuwa Agripa paagoo eewegagi, mee ko kisee: "Idukaa Peliks waa nakaayoo ebo toogee simi kaboo da mée waa ena digiyoo ee yiba dogeamaamea. ¹⁵ Digiyoo ee yiba omegee see kaboo anii Peliks komoo eetopa. Kiyoo kaama kaawaa ena anii peedoota Yerusalem magaa kaa peemaata toomuu taa siyaa naaki imam ebo yuwa ma, Yahudi kaa ebo-ebo apanaa yuwa ma ni paagoo meemaata kaama okoo me niwegaano, 'Mee Paulus see mée to mee wa me pedeo agiyoo ebo ukuwapi yoka waa hukuman naamanii' see nasemea. ¹⁶ Kiya ani me asiino, 'Inii Roma kaa bagee yuwa hukuman kisee aii maniino ko iyo. Naayaato menaa miya, naayaato menaa miya ekea paaya daamaa yayeemaata kaama too kisee mena ena too too yadaakomee siyaa. Wa kaa mena agoo see mée to wa yaato menaa daamaa yayiino taa kaa waa hukuman manisi naadi si yaekegataayaa' see ani me asetaa. ¹⁷ Kiyoo kaama anii ma okoo uduma epo nakaayoo meemaayu.

Anii kuwa menaa mani-mani see yadaakumiino see yoka tokoma mee da peedoota mena mée yadaakomee taa see yoo pe-animaata kaama 'Paulus badaa namaagii' see asetaa. ¹⁸ Badaa maageegea kaboo kuwa Yahudi bagee ebo-ebo yuwa yiinaageeta kaama Paulus wa kaa pedeo yuwa niwegaano see kaboo ani me gaano, 'Okoo waa ma menaa kuwa ko wa me kisee esee pedeo agiyoo ena ukuwapi yoka see menaa niwegaanakea keenda' see dimii gaataa kiya taa, kisee menaa se niwegagea. ¹⁹ Okoo me deewoo see kaa aawega-maawega see menaa yuwa too niwegagea. Bedaa Mée ena ekaa da ko Yesus Waa boota kiya Paulus me Waa mikee aya andoo peepi, kisee omaago ma wegagi. ²⁰ Anii kuwa menaa yuwa yeemaata kaama anii dimi abataa. 'Anii kaasee ukuwaapa naa ya, kaasee menaa apaadee siyaa?' kisee dimi gaagaa naadi kaama anii Paulus paagoo asiino, 'Inii uduma peedoota Yerusalem magaa kaa a me menaa ma, okoo me menaa ma kuwa uduma kiyoo kaama too anii mena kidaakumiino kuwa daamaa ye? Kaasee, aa naa peeyaa ye?' see asiyaa naaki ²¹ Paulus me 'Kiyoo anii badaa se namagaai. Kuwa menaa yuwa Ebo Kaisar paagoo kaama too eewegaakee yoka digiyoo ee yiba toomuu taapa' see nasigi. Waa kisee nasigi naadi waa Kaisar paagoo badaa magaano taa kaboo ani me waa 'Nakaayoo digiyoo ee yiba toogeesi yoka penetaa diitoo taai' see asetaa" see kuwa Pestus me asigi menaa.

²² Agripa me asiino, "Mee mée wa me menaa kuwa anii miya yiino ede" see asigi naaki Pestus me "Daamaa, aa tokoma wa me menaa yitige" see asigi.

Paulus mee Agripa ma, Bernike ma ekea paagoo badaa maata menaa

²³ Tokoma mee da Agripa ma, Bernike ma ekea mena wegagee see ee kaa meemaagea. Ekea diino ebo, esee

disi kaa dokaa maataagea. Kuwa kaboo da tentara ebo-ebo yuwa ma, mee magaa kaa ebo-ebo yuwa ma kuwa epo enaataa meemaagea. Meemaagea kaboo Pestus me "Paulus badaa namaagii" see asigi. Badaa maagegea kaboo ²⁴ Pestus me asiino, "Aa Ebo Agripa mee ma, ikii apanaa nakaayoo inii ma enaataa kutuu niisemaagea bagee yuwa ma nayeeweei. Ikii me eto deegea mée mee ko Yahudi bagee uduma, Yerusalem magaa kaa bagee ma, nakaayoo bagee miya okoo me be see mée. Okoo me ebo menaa kaa 'Mee mée mee kisee too umiwoo, toowoo siyaano kuwa pedeo yoka patamaakee too daamaa' kisee maamaa nasemea. ²⁵ Kiya anii wa paagoo mena daamaa ipiipi apaadee semaata waa booyaayaa agiyoo ena ma ukuwaano taa see deepa. Wa me 'Kuwa menaa yuwa Ebo Kaisar paagoo kaama too eewegaakee yoka niipooi' see nasimi kemaata waa Ebo Kaisar paagoo peeyaapa. ²⁶ Anii kisee peeyaapa kiya wa me pedeo ukuwata agiyoo kuwa anii ena ma yadiino taa. Anii Ebo Kaisar paagoo mapea menaa naa kapoge kaa yaebeamaayaa naadi kaama ikii me miya mee mée to paagoo daamaa ipiipi apaadeesea naadi ikii paagoo badaa kimaamaaga. Ebo Agripa a me wa paagoo mena ipiipi apaadee semaata anii wa me pedeo ukuwata yuwa kapoge kaa yaebeapa. ²⁷ Kisee menaa kapoge kaa yaebeano taa kaa Ebo Kaisar paagoo peeyaano kuwa iyo yoka mee mée to paagoo ipiipi naapaadee taai naadi kasega" see asigi.

26

Paulus me Agripa paagoo eewegata menaa

¹ Agripa me Paulus asiino, "Eto ko a me menaa kuwa naawegaai" asigi naaki Paulus waa mena eewegaano see naadi yagaa yagaataata kaama waa pedeo ukuwaano taa see nadeesi naadi wegata menaa da kisee: ² "Ebo Agripa,

wae. Eto kenaagoo kuwa Yahudi bagee me ani kaa pedeo menaa kuwa uduma anii ukuwaano taa see kuwa a paagoo ipiipi kaawegaanaka yoka anii esee ede kega. ³ Aa ko inii Yahudi bagee me ukuwaa-ukuwaa ma, mena aawega-maawega ma kuwa uduma aa esee ipi see mée yoka ni me menaa daamaa nayiitoo taai.

⁴ Kuwa ko anii peedi kaa kaama ni me bagee paagoo umiwoo, toowoo segee seta kuwa Yahudi bagee yuwa uduma naipi, bedaa mee wodoo anii Yerusalem magaa kaa ukuwata peeta yuwa miya okoo naipi kegea. ⁵ Anii peedi kaa kaama Parisi kaa bagee me topeta menaa yuwa anii natupiwoo seta. Kuwa topeta menaa kuwa ani me miya dimi-dimi deewoo, doowoo see mée keta. Kuwa Yahudi bagee yuwa miya kisee naipi kegea. Okoo miya kuwa menaa kasiino dimii agoo naaki 'Paulus me kaawegagi menaa kuwa mikee menaa' see aa kasiyaa. ⁶ Idukaa ko Ogatamee me inii Israel bagee paagoo 'Anii kisee daamaa kiukuwaata, kisee daamaa kiukuwaaniyaabuu taata' see mée aseta menaa kuwa me kemaata anii diitoo, dimi kotopiwoo siyaa. Anii kisee ukuwawooka kemaata anii hukuman neesi naadi badaa namaadoota a paagoo eto kiipaa yiinaagee toomuu taaka. ⁷ Israel bagee okoo mée apa gaasi ma wiya kuwa uduma miya kisee diitoo, dimi kotopiwoo naadi kaama egapi yaato miya, daatooyiba yaato miya kisee too Ogatamee ebo ekee, yaapaagee siwookea. Anii miya kisee diitoo, dimi kotopiwooka kiya okoo me 'Aa pedeo' see nasegea yoka Ebo bagee, wae, anii dimi nagimega. ⁸ Ogatamee me boota bagee aya andoo peeyaayaa see menaa kuwa ikii kaasee kaa mikee nao see se gaagea ya?

⁹ Nazaret magaa kaa Mée Yesus Wa ekaa da anii miya idukaa wisintagaano gaano pedeo see gaata. ¹⁰ Anii

kisee gaata kaama Yerusalem magaa kaa kiyoo imam ebo yuwa paagoo asiino, 'Kuwa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa digiyoo ee yiba daba dogeamaasi naadi kapogee naebeai' see asema. Okoo digiyoo ee yiba dogeamaata kaama hukuman maniino kaboo anii kuwa Yahudi kaa ebo-ebo yuwa ma epo enaataa aseta menaa ko 'Kuwa bagee yuwa patamaano daamaa' see asegee sema. ¹¹ Kuwa bagee yuwa sembahyang segee see ee yuwa kaa kiyoo topea yuwa miya anii wegee-wegee sema, bedaa okoo paagoo 'Yesus wisineai, Yesus wisintagaai' kisee menaa omaago ma asegee sema. Ani me okoo esee kagoo ebo kaa beesekaa magaa kaa miya wegee-wegee senaa sema.

¹² Kaawaa ena imam ebo yuwa me ani me kuwa Yesus mikee gaayaa bagee yuwa digiyoo ee yiba daba dogeamaasi naadi naebeata kapogee mee doodoota Damsik magaa kaa peetaa. ¹³ Ebo Agripa, wae. Anii peetaaka too ko kenoo to mée mumoo to kaa see kaboo epoo to wodoo kaama wikimedoota magaa da kaa ni paagoo esee-nabaaga, uduma apanaa agiyoo wikimegooga, kenoo to wikimiya kuwa miya peedi. Anii ma epo peetaake bagee paagoo miya inii uduma wikiindaaka. ¹⁴ Inii uduma magaa da kaa esee-gapumeda siyaa naaki epoo to wodoo kaama mena wuu ena lbrani menaa kaa naseeyamaano ko 'Saulus, Saulus, aa kaasee kaa nawegee-wegee taake? Kisee aa epoo Mée wegee-wegee siyaa kuwa iyo, aa ekaato too boodi kiyayaa yoka' see nasigi. ¹⁵ Ani me 'Tuhan, Aa maamee ya?' asiyaa naaki 'Anii ko a me nawegee-wegee taa see Mée, Yesus mee. ¹⁶ Eto ko aa anoogii. Anii a paagoo awee da kaa kameemaaga mee ko aa Ni me agiyoo daamaa naokagee see mée kakiyaano see naadi mega, bedaa a me eto kenaagoo deepe yuwa miya, tokoma kaama wodoo kadeeyaata yuwa miya uduma aa mée

paagoo kuwa menaa daamaa nadoonaa see mée kawigin- tagaano see naadi mega. ¹⁷ Aa Yahudi bagee paagoo miya, mée tomaa-tomaa apanaa yuwa paagoo miya kapeeyaapa. Okoo kabe kiyaa bagee yuwa paagoo kaama Anii daba kapeeyaabuu segee taapa. ¹⁸ Ani me aa mée tomaa-tomaa yuwa paagoo kapeeyaapa mee ko okoo dimi mena yawikiiniyaabuu naadi digiyoo yaato ekeata oko maataata awee da yaato yakiyaase naadi kapeeyaapa, bedaa okoo Iblis me pesee da kaa kaama wigintaata Ogatamee yaato too yakiyaase naadi kapeeyaapa. Okoo Anii mikee nao see nagaayaa bagee yuwa kemaata okoo me pedeo yuwa uduma epa yaekeata Ni me daamaa wa too wigintaata bagee yuwa kiyaaabuu taapa' see kuwa Yesus me nasimi menaa.

¹⁹ Ebo bagee Agripa, wae. Kuwa epoo to wodoo kaama nadeeyaata agiyoo kuwa anii si yayeeta kaama aii wisintagaano kuwa iyo. ²⁰ Anii kuwa menaa yuwa daamaa yeedoota Damsik magaa kaa keta eewegama. Kiyoo eewegamaata kaama Yerusalem magaa kaa ma, Yudea wee kaa magaa kaa ma eeweganaa sema. Kiyoo kaama apanaa tomaa-tomaa kaa bagee paagoo eeweganaa sema. Anii kuwa magaa kaa eeweganaa seta menaa kuwa ko kisee: 'Ikii me pedeo yuwa ekeata Ogatamee ma dimii menaa kaa too umiwoo, toowoo taai. Ikii kisee bagee yuwa ii see kuwa kigaasi yoka daamaa agiyoo too yaukuwawoo taai' see menaa kuwa. ²¹ Anii kuwa menaa eeweganaa segee naadi kaama Yahudi bagee yuwa me nabe kegea. Anii Ogatamee me ee kaa toomuu taaka too ko okoo me napeneata napatamaano see koo semea. ²² Okoo me kisee too nakoo segeekea kiya Ogatamee Wa me daamaa nadeewoo taaki. Kisee kemaata anii eto kiipaa yiinaageeta ikii paagoo, ebo miya, peedi miya, Ogatamee me idukaa

kaama 'Kisee ukuwaaniita, kisee ukuwaaniyaabuu taata' see wegawoo seta menaa kuwa too kiiwegaga. Kuwa menaa yuwa idukaa nabi bagee miya wegawoo seta, Musa miya wegawoo seta, kuwa ko kisee: ²³ 'Ogatamee me daamaa wigintaata Mée Ebo Kristus mee boodi ma bo-gaatagi. Mée tomaa okoo boota kaama petamanii Wa keta aya andoo peeta kaama toowoo see Mée kaatagi. Aya andoo peeta kaama Yahudi bagee paagoo ma, mée tomaa-tomaa apanaa yuwa paagoo miya okoo uduma paagoo ago peeyaata kaama wikiindaa siyaa menaa eeweganaa taatagi' see menaa kuwa okoo me wegawoo seta. Eto anii miya kuwa menaa eeweganaaka" see kuwa Paulus me asigi menaa.

Paulus me Agripa paagoo Yesus mikee gaasi naadi aseta menaa

²⁴ Paulus me kuwa menaa yuwa eewegataagi naaki Pestus me ebo menaa kaa asiino, "Yaai, Paulus, aa taki-takii meanege ye? Aa mena eebaa tupiwooke naadi kaama taki-takii yago mée kege yoka" see asigi.

²⁵ Paulus me asiino, "Ebo bagee damaa to Pestus, wae. Anii taki-takii meanta kaama wegataaka menaa yuwa se kiya mikee menaa, dimi awee da kaa see menaa kuwa too kiiwegaga. ²⁶ Kuwa ukuwaandaa seta agiyoo uduma mée taa see yoo koogo ukuwaanta se kiya awee da kaa, mée maamaa eebaa miya deemea. Magaa da kaa tookee eboo Agripa waa miya kuwa menaa yuwa uduma nekeenigi ii see gaaga yoka anii weda taa ma kuwa menaa wa paagoo daba wegataaka. ²⁷ Ebo bagee Agripa aa kuwa nabi bagee me menaa yuwa mikee gaage ye? Aa kuwa menaa mikee see menaa yoka see gaataa see mée ii see kagaaga" see asigi. ²⁸ Agripa me Paulus asiino, "Anii mena peenaa too

kayeeta kaama Kristen bagee see kiyaa see nagaage ye?" see asigi.

²⁹ Paulus me asiino, "A too se kiya ni me menaa nayiitookeka bagee uduma Kristus mee mikee nao see gaayaa see kuwa anii ede. Ikii moga mikee gaayaa bagee kiyaa miya, epee mikee gaayaa bagee kiyaa miya uduma anii see see ikii miya Kristus mikee nao see gaasea naadi anii Ogatamee paagoo kiasegeeka. Anii see see ikii miya kisee kaano ko daamaa, ikii miya anii pose onee me nagadimetaagea see see mee too pedeo" see asigi.

³⁰ Paulus me menaa yeemaata kaama Agripa ma, Gubernur Pestus ma, Bernike ma, okoo paagoo animaagea bagee yuwa ma uduma ³¹ yiinaageeta yoo da kaa eseanta kaama okoo too menaa aawegaa taano, "Mee mée mee waa booyaayaa agiyoo ena ma ukuwaano taa, digiyoo ee yiba dogeamaayaa agiyoo miya ukuwaano taa" see aaseekeka. ³² Kiyoo kaama Agripa me Pestus asiino, "Mee mée to wa me 'Anii Kaisar paagoo badaa namagaai' see asiino taa naaki kuwa waa ma menaa yuwa yawisintaata digiyoo ee yiba kaama daba peeyaayaa" see asigi.

27

Paulus mee Roma magaa kaa kapal komaa taa badaa maata menaa

¹ Paulus mee "Italia magaa kaa Kaisar paagoo badaa magaaai" see menaa kuwa yadaakomeegea yoka Paulus ma, apanaa digiyoo ee yiba dogeamoo seta bagee yuwa ma uduma badaa maadoota mée waa ena paagoo ekeasegea, ekaa da ko Yulius. Waa ko Kaisar me okaa yago bagee me eboo. ² Kuwa kaboo da kapal komaa ena Adramitium magaa kaa kaama meemaaga. Mee komaa Asia wee kaa taa kitaa mée me-dogeamoo, pe-dogeamoo taano see naadi poono see koo taaka yoka inii paaya uduma mee komaa

kaa pakaantaa. Makedonia wee kaa Tesalonika magaa kaa mée ena ekaa da ko Aristarkus waa miya pakaanigi.

³ Inii pakaanta kaama peedoota tokoma mee da Sidon magaa kaa peemaayu. Paulus epa see bagee noonaa kiyoo topea yoka Yulius me Paulus epa kaa kiyoo waa epa see bagee paagoo wa me gaano pedeo agiyoo masegeesi naadi daba peeyaagi. ⁴ Bedaa kapal komaa kaa pakaanta kaama muguu naadi Siprus okogoo to kaa peemaayaa naaki maga naato yaato kaama ebo boo mega naadi kaama kotowageeta naayaato gebo kitaa peetaa. ⁵ Muguu naadi Kilikia magaa kaa taa amoo-sege, bedaa muguu Pampilia magaa kaa miya amoo-sege, muguu Likia wee kaa Mira magaa kaa peemaata kaama maga kaa eseantaa. ⁶ Kiyoo kapal komaa ena Aleksandria magaa kaa kaama meemaata bedaa Italia magaa kaa poono see koo taaka yoka mee okaa yago bagee me eboo me mee komaa da kaa inii badaa mée maagi.

⁷ Koma kaa pakaanta kaama unu wiya, wedo waa naa koma kaa omepegee, bo ebo inii poono yaato taa kaama mega naadi epee-epee see Kenidus magaa deetaa see yoo peemaayu. Bo esee ebo kega naadi ebo maga okogoo to kaa Kreta kiyoo bo taa yaato Salmone magaa geboo da peetaa. ⁸ Kisee bo ebo naadi Lasea magaa gebo kaa magaa ena, kapal komaa tooii taa see yoo ekaa da ko Diino Yago see Magaa kaa kiyoo epee-epee see peemaayu.

⁹ Kuwa kaboo da ebo naagoo, Naano Agiyoo Tapoo Totaa see Naagoo esegekomeeyu, bedaa inii epee-epee see peetaa see kemaata ebo boo metaa see kenoo kaa kega. Kisee kemaata Paulus me okoo gaamaasi naadi menaa ena asiino, ¹⁰ "Mée yuwao, ni me menaa nayeeweei. Inii bedaa koma kaa pakaanta kisee too peeyu ko ikii me dootaakea agiyoo pedeo kaapa, komaa da miya pedeo kaapa, inii

noonaa booyaa, kisee kiyaa naadi nakaayoo magaa kaa niitoogee taai" see asigi.

¹¹ Kisee asigi kiyaa mee okaa yago bagee me eboo me Paulus me gaamaasi naadi menaa kuwa wisintaata mee komaa doonaa see mée to ma, koma epoo mée ma ekea me menaa too yayeegi. ¹² Yabi see kenoo kaa kaano see yoka mee magaa kaa kiyoo uwo biku-biku, deka bo kuwa ebo kaapa naadi koma kaa bagee okoo eebaa yaato me wegaano, "Nakaayoo maamaa omegee, toogee see kuwa pedeo. Kreta maga okogoo to kaa amuyaato koma tooii taa see yoo, Peniks magaa kaa kiyoo daba peemagaapea yoka niipooi" see dimii daagea. Okoo me gaano ko 'Peniks magaa kaa kiyoo uwo biku-biku, deka bo kuwa naayaato kaama miya peedi, naayaato kaama miya peedi, kisee kaapa yoka inii peemaata kaama yabi see kenoo mee kiyoo kaama epegeakee' see gaagea.

Maakaa pikuu da kaa uwo biku-biku, bo ebo keta menaa

¹³ Kuwa kaboo da keno peanigi yaato kaama peedi boo ena mega yoka okoo me Peniks magaa kaa peemagaapea yoka naadi kaama mee komaa da uwo dagii da taa se peesi naadi ebo pose ma yuwa goekeasegea. Goekeata kaama Kreta magaa gebo-gebo peetaa. ¹⁴ Beesekaa poono taa kaa kisee ki ebo boo ena keno metaaki yaato kaama peenaa miyoo yaato magaa doodoo mega. ¹⁵ Inii poono yaato taa kaama mega yoka kitaa poono naka, inii kisee ekeata kaama komaa da bo me too dooga.

¹⁶ Komaa da bo me dooga naadi kaama maga okogo peedi ena ekaa da ko Kauda taa kitaa bo peedi yaato doo-peega. Mee kapal komaa da kaa peedi see komaa ena, one gadimemaata goepegeeka komaa mee uwo yiba seemaapa yoka naadi mee ebo kapal komaa yibaa taa kana ma goekeata kaama dogeataagea. ¹⁷ Dogeataata kaama mee

kapal komaa da kapaaniipa yaai naadi yupigapii da taa one gadimetaagea. One gadimetaata kaama bo me doopegee naadi kaama Sirtis magaa doodoo uwo katu yoka kitaa pe-tagaaniipa yaai naadi mee komaa da moga peesi naadi dokaa da mee pakaa-gokamaata kaama ekeasegea, komaa da mee aii bo me doopegeeka.

¹⁸ Tokoma mee da uwo biku-biku koma kaa wogeepou taaka yoka komaa da etaa kisi naadi koma kaa doopea agiyoo-pagiyoo yuwa uwo kaa tamekomeekea. ¹⁹ Kisee too unu wedo omemaata kaama kapal komaa doonaa see bagee yuwa me kapal kaa onee yuwa ma, komaa da moga peesi naadi dokaa noonaa ma, koma kaa doonaa see agiyoo-pagiyoo noonaa ma uwo kaa dookomeegea. ²⁰ Bo ebo meegee naadi kaama uwo biku-biku kuwa ebo, kisee too maamaa omegee naadi kenoo to ma, okadee yuwa miya peenaa ma diino naka. Mee kaama too inii daba daagimaa poopea see dimii mee taa.

²¹ Koma kaa bagee yuwa naano agiyoo naanaka dimii miya taa kegea, kisee too unu eebaa toogeekea. Kuwa kaboo da Paulus yiinaageeta kaama asiino, "Mée yuwao, ani me petamanii kaama 'Apanaa magaa kaa se niipooi, nakaayoo Kreta magaa kaa kiyoo niitoogee taai' see kisema menaa kuwa ikii me nayeemea naaki komaa da mee ma, ikii me agiyoo-pagiyoo miya uduma se pedeo keta daamaa tuyaa. ²² Kiya dimi se nagimaai, inii daba daagimagaano taa bagee ena ma taa kaapa, komaa da mee too pedeo kaapa. ²³ Kuwa ko yumakaa daatooyiba Ogatamee mee, ni epoo Mée, anii ebo ekee, yaapaagee segee see Mée Wa me menaa da malaikat bagee ena me doodoota ni paagoo ²⁴ esee-naawegapi, kuwa ko kisee: 'Paulus, aa se wedaai, aa Kaisar ikigii to kaa yiinaagiino gaano pedeo yoka daba daagimaa poope, bedaa Ogatamee me kaepa kaa aa ma epo peetaakea bagee yuwa uduma

miya daba daagimaa poopea' see naawegapi. ²⁵ Kuwa me kemaata ikii ede kaai. Ogatamee me nasigi-nasigi kuwa uduma mikée méé yaukuwaaniyaapi ii see gaaga yoka ikii miya dimi wikii-wikii taai. ²⁶ Kiya kapal komaa mee maga okogoo to naa kaa pe-tagaaniino gaano pedeo" see asigi.

²⁷ Ebo boo meta kaama unu gaasi ma wui ompea see naagoo ko bo, uwo biku-biku kuwa me komaa da doopegeeka, kisee too maakaa pikuu da amuyaato ekaa da ko Adria see piku yaato uwoo kaa. Komaa da kisee amoo pege-pege sepegeeka kaboo da daatooyiba yupigapi koma doonaa see bagee yuwa uwo katu kedaaka keenda see gaagea. ²⁸ Uwo mee maadee togoo katu naadi oma ena one gadeata kaama uwo yiba dookomeeta ebeadeeyaa naaki uwo togoo katu meter méé wiya mokoo. Bedaa komaa da dooga, peega naadi wiyaagoo onee da dookomeegea naaki meter amaamo mokoo. Uwo katu kega, katu kega naadi kaama ²⁹ komaa da oma kaa nakumaapa yoka naadi koma nakuu to kaa koma se peesi naadi ebo pose ma wui uwo yiba tamekomeegea. Okoo moga awega naaki ou dimii mee too gaagea. ³⁰ Koma doonaa see bagee okoo too mee peedi komaa da taa okoo ekaato daba daagimaa poono see naadi koogo koma mumoo to kaa apanaa ebo pose ma noonaa kitaa dookumiino see poga-poga naadi peegea. Mee peedi komaa da uwo dagii da kaa koogo dookomeegea. ³¹ Okoo me deebaakea yuwa Paulus me nekeenta kaama mee okaa yago bagee me eboo ma, apanaa okaa yago bagee yuwa ma asiino, "Kuwa bagee yuwa okoo nakaayoo kapal komaa da kaa koogo topea gaayu too ikii daba daagimaayaa" see asigi. ³² Kisee asigi naadi kuwa okaa yago bagee me mee peedi komaa da one daakomeegea, gaayaa naaki uwo dagii da kaa doodoo peega.

³³ Awiino see kaboo Paulus me kuwa komaa taa pee-

taakea bagee yuwa asiino, "Eto kenaagoo ko ebo boo meta kaama unu gaasi ma wui ompea see naagoo. Kuwa uduma ikii dimi gaagaa ebo kaa naano agiyoo ena ma noodiino taa. ³⁴ Ikii daba daagimaa peesea yoka naano agiyoo naai. Ikii edooyuu ena miya se egaapa yoka dimi se gaagaa taai" see asigi. ³⁵ Kuwa asemaata kaama waa okoo uduma gii da kaa roti magu masegeeta kaama "Ogatamee paamee, magiyaage" asigi. Roti magu kabataata notaa. ³⁶ Kuwa diitookea bagee yuwa miya okoo peenaa dimi mena daamaa pesee kedaa naadi kaama naano agiyoo nogea. ³⁷ Inii mee komaa da taa peetaakea bagee yuwa mée eebaa, uduma dua ratus tujuh puluh enam. ³⁸ Kuwa bagee yuwa naano agiyoo sikii noomaata kaama komaa da mee etaa kisi naadi kuwa gandum poo doota yuwa maakaa piku yiba tamekomeegee.

Kapal komaa gakumedaa seta menaa

³⁹ Aweepeasega kaboo koma doonaa see bagee yuwa maayoo kaa yaato deegee naaki okoo ewo see magaa kiya wa too wogeamaata pikuu keenda, ea agoo see magaa ena agoo. Komaa da mee kitaa pe-dogaano daamaa yoka naadi ⁴⁰ ebo pose ma yuwa one daakomee naadi maakaa piku yiba ekeasegea. Kiyoo kaama komaa da mee doodoo topepegee taano see naadi tupitagaa see piyaa yuwa one ekegataagea. Bo metaaka yoka komaa da moga peesi naadi dokaa ena pakaa-opeetaagea. Kuwa uduma ukuwamaata kaama komaa da maayoo kaa doodoo topepegeekea. ⁴¹ Koma kitaa dootaaka too ko yupii da kaa ea kutu ebo yoka komaa da mumo yaato kitaa pe-tagaa, poono naka. Koma babu yaato uwo biku-biku wogeepou taaka naaki komaa da kisee gakumedaaka.

⁴² Kuwa kaboo da okaa yago bagee yuwa me kuwa badaa maadoo mpea bagee yuwa oogaapea yoka naadi

kuwa bagee uduma patamaano see dimii agoo.* ⁴³ Kiya okoo me Paulus patamaano dimii kuwa mee okaa yago bagee me eboo me be kigi, okoo kisee dimii wisintaasi naadi menaa asigi. Bedaa wa me asiino, "Ikii uwo dagii da taa taba-taba see poono ipi see bagee yuwa ikii keta maayoo kaa pooi, ⁴⁴ ikii ewo see bagee yuwa komaa da kaa kaama piya gakee waa, koma gakumedaa sepa piyaa waa masegeeta kuwa agiyoo taa okoo poopea taa pooi" asigi naaki kisee ukuwagea. Uwo peeta bagee mée ena ma taa, kuwa uduma maayoo kaa daba peemaagea.

28

Paulus me Malta magaa kaa koo seta menaa

¹ Inii uduma maayoo kaa daamaa peemaayaa naaki mee magaa kaa bagee me mee maga okogoo to ekaa da ko Malta okogoo to see mée asegea. ² Malta bagee okoo me inii esee epa kaa badaa mée maagea. Deka wega, yabi ebo. Inii yabi kiisi naadi okoo biyaa mée yayuwigea. ³ Paulus waa biyaa piya ebo pugii meei semata biyaa kaa ekeasigi naaki otoogiyoo ena, mée daakee otoogiyoo biyaa tani kaa kuwa meei sipi piyaa yuwa yibaa taa kaama Paulus yagaa da kaa ego daaga. ⁴ Wa me yagaa da kaa kisee ego takoata totaaka, ego se badeenega. Kuwa Malta bagee me kisee deeta kaama mena aawegaa taano, "Mee mée mee mikée mée wugitaa see mée ii. Uwo kaa daba daagimaagi kiya eto ko epoo to wodoo mena ena too too mée yadaakomee taa see apii mee kisee waa boosi naadi menaa yadaakomeega" see aawegaakea. ⁵ Paulus wa me

* ^{27:42} Kuwa okaa yago bagee me gaano, 'Inii me eboo me kuwa digiyoo ee yiba totaa see bagee yuwa nadiitoosi naadi inii paagoo ekeasemea yoka okoo oodaa sepea kepa ko ebo bagee yuwa me inii mée patamaapea' see dimii gaata kaama kuwa bagee yuwa patamaano see dimii agoo.

yagaa da pasi asigi naaki otoogiyoo da biyaa kaa eseanega. Waa kisee-kisee ma taa. ⁶ Kiyoo bagee me waa kisee ebo agiinaki yee, kisee ki boomagaanaki yee, see gaagea. Kisee maamaa diitoo segee naadi kaama waa peenaa ma se agigi, ikiyoo peenaa ma se meanigi, ketaa-ketaa. Dimi nagimeamoo naadi kaama yumakaa Paulus waa pedeo see mée to kemaata koo sipi see dimii gaapea yuwa ekeata kaama "Sooi, waa epoo to wodoo mée yoka" see asegea.

⁷ Mee magaa kaa ebo tookee mée mee ekaa da ko Publius. Waa kuwa gebo kaa magaa kuwa uduma epoo mée. Wa me inii daamaa badaa mée maadoota wa me ee kaa unu wedo naano agiyoo mée eenoogeeki. ⁸ Kuwa kaboo da Publius ataagi mee tani see ikiyoo ma, baa koo-koo, kisee agiyoo meanee naadi komoo da kaa ometaaki. Paulus peedoota wa paagoo sembahyang yasemaata kaama yagaa wa kaa pe-peneasigi naaki kuwa meanigi agiyoo yuwa taa keepeasigi. ⁹ Mee magaa kaa ikiyoo meanegea bagee apanaa yuwa miya Paulus paagoo peegea. Okoo miya ikiyoo taa keepeasegea. ¹⁰ Mee magaa kaa bagee yuwa me inii ebo mée ekeasiino see agiyoo mée manegea, bedaa inii poono see kaboo okoo me inii komaa taa peetaa siyaa kaboo gaano pedeo agiyoo-pagiyoo eebaa miya mée manegea.

Paulus mee Roma magaa kaa peemaata menaa

¹¹ Mee magaa kaa kapal komaa ena agoo. Aleksandria magaa kaa kaama meemaata kaama uwo biku-biku ebo, yabi, kisee ukuwagee see kenoo kaa kemaata komaa da se doonaa seta kiyoo too toogee sepa. Mee komaa da kaa mumo yaato mée me dimi magaakee eboo wiya, epoo to wodoo kaama wiya yogaa ebea-ebea da ipiipii semaata kiyoo ekeata. Inii mee magaa kaa too keno wedo ompea naagoo inii uduma mee kapal komaa da kaa pakaan-taa. ¹² Peedoota Sirakusa magaa kaa peemaata kaama

kiyoo ometaa. Unu wedo omemaata ¹³ bedaa komaa taa peedoota Regium magaa kaa peemaata kaama kiyoo ometaa. Tokoma mee da bo ena okaato yaato kaama inii poono yaato peega naadi kaama inii bedaa komaa da kaa pakaanta kaama peedoota Putioli magaa kaa peemaayu. ¹⁴ Mee magaa kaa kiyoo eseanta kaama peena naadi Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa ma aadoo. Okoo me "Meei, inii me ee kaa niimegee taai" see mée asegea yoka okoo me ee kaa pe-eeometaa. Unu petoo omemaata kaama bado me Roma magaa kaa peetaa. ¹⁵ Etaawee peetaaka too ko Roma magaa kaa kiyoo Yesus yiba ena kenaa bagee yuwa me "Paulus nakaayoo metaaki" see menaa yeegea. Yeeta kaama okoo mani peedoota eta mana kaa magaa ena ekaa da ko Apius, kiyoo agiyoo pe-doogee, edagee taa see magaa. Kiyoo peemaata kaama inii kuwa bagee noonaa ma aadoo. Muguu naadi maga ena ekaa da ko Meekee Bagee Me Ee Wedo see magaa kaa peemaata kaama bedaa okoo noonaa ma aadoo. Paulus kuwa bagee ma aadoo naadi kaama waa Ogatamee paamee see dimii mee ebo, dimi esee wikimigi.

Paulus mee Roma magaa kaa Yahudi bagee paagoo eewegata menaa

¹⁶ Inii Roma magaa kaa peemaayaa naaki Paulus mee digiyoo ee yiba dogeamaano taa kiya waa aii ee ena kaa koogo omegee, toogee siyaagea. Waa diitoo segeesi naadi okaa yago bagee ena miya ekeasegea.

¹⁷ Unu wedo omemaata Paulus me kiyoo Yahudi kaa ebo-ebo yuwa ma mena eewegaano see naadi mena ugigi. Okoo meemaagea kaboo wa me wegaano, "Inii ena tomaa bagee yuwa yoka nayiitoo siweei. Ani me Yahudi bagee pedeo agiyoo ena ma yakuwaano taa kiya, inii me bagee

idukaa kaama ukuwaa-ukuwaa siwoo seta yuwa miya yaw-isintagaano taa kiya Yerusalem magaa kaa kiyoo Yahudi bagee yuwa me anii napeneata kaama Roma kaa bagee paagoo naegekataamea. ¹⁸ Roma kaa bagee okoo me mena eebaa naapaadee semaata kaama anii nabooyaayaa menaa ena ma ni kaa taa naadi daba napeeyaano see nakoo sepea ¹⁹ kiya kuwa Yahudi bagee yuwa me kisee be. Anii boosi naadi dimii mee too agoo yoka anii Roma magaa kaa Kaisar paagoo mena ena too too nadaakomeesi naadi 'Kaisar paagoo badaa namagaai' see asema. Anii kisee asema mee ko kuwa Yahudi bagee yuwa, anii ma tomaa kaa bagee kuwa Kaisar me okoo hukuman namanisi yoka naadi asema se. ²⁰ See kemaata anii nakaayoo badaa namaagea mee ko anii pedeo agiyoo ena ukuwapa mee kaa se kiya idukaa kaama inii Israel bagee paagoo meetagi see wegawoo seta Mée anii Wa kaa too dimi kotopiwooka mee kaa anii kisee pose onee me nagadimetaamea. Kuwa menaa yuwa anii daamaa kisi-manee taano see naadi meei see kisega" see asigi.

²¹ Kuwa Yahudi bagee me asiino, "Yudea wee kaa bagee me a kaa menaa kisee-kisee see mée yaebeamaata kapogee inii ena ma taa, a kaa pedeo menaa ena ma inii paagoo doomeeno taa, ewo. ²² Kiya mee Yesus see Mée to Wa yaato bagee yuwa okoo be kaa wisinegeekea bagee yuwa mée eebaa kiyoo-kiyoo agoo see kuwa too inii ipi. Kuwa menaa uduma aa kaasee gaage, inii kayiinake yoka kaawaa ena waa naa aa mée eewegaai" see asegea.

²³ Mona daataata kaama omegee naadi kaama mona naagoo okoo mée maamaa eebaa Paulus me ee kaa yigimemaagea. Paulus me Ogatamee Wa too ebo mée ee-toowoo taatagi menaa yuwa ipiipi eewegataa, bedaa Musa

me wegawoo seta menaa ma, nabi bagee me wegawoo seta menaa miya kuwa uduma Yesus kaa too uwa daaga yoka see menaa miya daamaa eewegataa. Pedeo koma yaato kaama daatooyiba yaato kuwa uduma okoo kuwa mikee menaa yoka see gaasi naadi ipiipi eewegataa. ²⁴ Wa me menaa kuwa mée noonaa mikee nao see gaagea, mée noonaa mikee nao see se gaagea. ²⁵ Okoo ena dimii taa, aawisi-maawisi naadi ee kaa peedaakea kaboo Paulus me asiino, "Idukaa Roh Kudus me menaa ena, nabi Yesaya me ikii me bagee yuwa pe-eewegasi naadi menaa ena mee eto miya mikee menaa da, mee ko kisee:

²⁶ 'Aa peedoota kuwa bagee yuwa paagoo kisee naasii:

"Ikii kisee too yeewoo taapea kiya se nekeeniipea,
kisee too deewoo taapea kiya se gaamagaapea."

²⁷ Mee ko okoo dimi eboo kegea,
apa miya takiinegea,

emaa miya sibuunegea kuwa me okoo dimi ewo
kedaa seta.

Kuwa ko emaa me se deesi naadi,
apa me si yeesi naadi,

dimi me se nekeensi naadi dimi ewo kedaa seta.

Kisee taa naaki okoo Ni paagoo namiyaa,

okoo pedeo kiyaabuu see agiyoo yuwa kuwa Ani me
yataa kiyaayaa' see menaa ebeamata. *Yes 6:9-10*

²⁸ Eto miya kisee koo taakea kemaata kuwa Ogatamee me
daba mée daagimaa peeyaano menaa kuwa mée tomaa-
toma apanaa yuwa paagoo yaweganaa siyaagi, okoo me
daamaa yayiipea see kuwa ikii daamaa nekeeni" see asigi.

²⁹ [Kuwa menaa wegamaata kaama kuwa bagee yuwa
aawisi-maawisi naadi peedaakea.]

³⁰ Paulus wa me ometaa see ee mee ee epoo mée
paagoo kepe edaagee naadi kiyoo tahun wiya omegee,
toogee seta. Wa me tahun wiya omegee seta yiba wa

paagoo meekee bagee eebaa. Wa me okoo uduma daamaa badaa maata kaama ³¹Ogatamee Wa too ebo mée eetuyaa menaa eewegagee seta, bedaa Tuhan Yesus Kristus mee kaa menaa miya okoo daamaa topegee seta. Wasee-wasee see bagee ena ma taa naadi wa me kuwa menaa pesee ma, weda taa ma eewegagee seta. Kiyoo too.

Ogatamee Me Etokaa Gipii See Mena
Auye: Ogatamee Me Etokaa Gipii See Mena (Bible)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Auye

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022

84d2a441-7b56-5242-9b46-aed631255f9c